EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 25.9.2017
JOIN(2017) 37 final

ANNEX 3

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ühisettepanek: Nõukogu otsus

ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahelise ulatusliku ja laiendatud partnerluslepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta

VIII LISA

TEENUSKAUBANDUS JA ASUTAMINE

1. Käesolev lisa koosneb seitsmest lisast, milles täpsustatakse Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi kohustused ja reservatsioonid seoses teenuskaubanduse ja asutamisega kooskõlas käesoleva lepingu 5. peatüki VI jaotisega.

2. Euroopa Liidu puhul:

   a) VIII-A lisa sisaldab Euroopa Liidu reservatsioone asutamise suhtes kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 144;

   b) VIII-B lisa sisaldab Euroopa Liidu kohustuste loendit seoses piiriüleste teenustega kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 151;

   c) VIII-C lisa sisaldab Euroopa Liidu reservatsioone juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide ja äriteenuste müügiesindajate suhtes kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 154 ja 155;

   d) VIII-D lisa sisaldab Euroopa Liidu reservatsioone lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide suhtes kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 156 ja 157.

3. Armeenia Vabariigi puhul:

a) VIII-E lisa sisaldab Armeenia Vabariigi reservatsioone asutamise suhtes kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 144;

b) VIII-F lisa sisaldab Armeenia Vabariigi kohustuste loendit seoses piiriüleste teenustega kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 151;

c) VIII-G lisa sisaldab Armeenia Vabariigi reservatsioone lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide suhtes kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 156 ja 157.

4. Punktides 2 ja 3 osutatud lisad on käesoleva lisa lahutamatu osa.

5. Käesoleva lepingu 5. peatüki VI jaotises esitatud mõisteid kasutatakse ka käesolevas lisas.

6. Teenuste sektorite ja allsektorite kindlakstegemisel kasutatakse järgmisi märgistusi:

a) „CPC“ – ühtne tooteklassifikaator, nagu on sätestatud ÜRO Statistikaameti väljaandes „Statistical Papers“ (M-seeria, nr 77, *CPC prov*, 1991), ja

b) „CPC ver. 1.0“ – ühtne tooteklassifikaator, nagu on sätestatud ÜRO Statistikaameti väljaandes „Statistical Papers“ (M-seeria, nr 77, *CPC ver. 1.0*, 1998).

7. VIII-A, VIII-B, VIII-C ja VIII-D lisas kasutatakse Euroopa Liidu ja liikmesriikide tähistamiseks järgmiseid lühendeid:

EU	Euroopa Liit, sealhulgas kõik selle liikmesriigid
AT	Austria
BE	Belgia
BG	Bulgaaria
CY	Küpros
CZ	Tšehhi Vabariik
DE	Saksamaa
DK	Taani
EE	Eesti
EL	Kreeka
ES	Hispaania
FI	Soome
FR	Prantsusmaa
HR	Horvaatia
HU	Ungari
IE	Iirimaa
IT	Itaalia
LT	Leedu
LU	Luksemburg
LV	Läti
MT	Malta
NL	Madalmaad

PL	Poola
PT	Portugal
RO	Rumeenia
SE	Rootsi
SI	Sloveenia
SK	Slovakkia
UK	Ühendkuningriik

8. VIII-E, VIII-F ja VIII-G lisas kasutatakse Armeenia Vabariigi tähistamiseks järgmist lühendit:

AR	Armeenia Vabariik

VIII-A LISA

EUROOPA LIIDU RESERVATSIOONID ASUTAMISE SUHTES

1. Alljärgnevas reservatsioonide loendis on esitatud majandustegevusalad, kus Euroopa Liit kohaldab Armeenia Vabariigi üksustele ja ettevõtjatele reservatsioone võrdse kohtlemise või kõige soodsama kohtlemise suhtes vastavalt käesoleva lepingu artikli 144 lõikele 2.

Loend koosneb järgmistest osadest:

a) horisontaalsete reservatsioonide loend, mis kehtib kõigi sektorite või allsektorite suhtes;

b) sektori- või allsektoripõhiste reservatsioonide loend, kus lisaks kohaldatavatele reservatsioonidele on märgitud asjaomane sektor või allsektor.

Reservatsioon, mis vastab majandustegevusalale, mis ei ole liberaliseeritud (kohustusi ei võeta), on väljendatud järgmiselt: „võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad“.

Kui punktis a või b on nimetatud üksnes liikmesriikidele omased reservatsioonid, võtavad kõnealuses punktis nimetamata liikmesriigid käesoleva lepingu artikli 144 lõike 2 kohaseid kohustusi asjaomases sektoris reservatsioonideta. Kui kõnealuses sektoris puuduvad liikmesriigile omased reservatsioonid, ei piira see horisontaalsete reservatsioonide või võimalike valdkondlike kogu ELis rakendatavate reservatsioonide kohaldamist.

2. Käesoleva lepingu artikli 141 lõike 3 kohaselt ei sisalda allpool esitatud loend lepinguosaliste määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

3. Alljärgnevast loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele või juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

4. Käesoleva lepingu artikli 144 kohaselt ei loetleta käesolevas lisas mittediskrimineerivaid nõudeid, mis puudutavad õiguslikku vormi või kohustust saada tegevus- või muid lube, mida kohaldatakse kõigi territooriumil tegutsevate teenuseosutajate suhtes, olenemata nende kodakondsusest, tegevuskohast või võrdväärsetest kriteeriumidest, kuna need ei ole lepinguga piiratud.

5. Kui Euroopa Liit säilitab reservatsiooni, mille kohaselt peab teenuseosutaja liidu territooriumil teenuse osutamiseks olema liidu kodanik, alaline elanik või elanik, on VIII-B lisa kohustuste loendis loetletud reservatsioonil või VIII-C ja VIII-D lisas loetletud reservatsioonidel samasugune mõju nagu reservatsioonil, mis kohaldatavuse piires käsitleb asutamist vastavalt käesolevale lisale.

6. Suurema kindluse huvides lepitakse kokku, et Euroopa Liidu puhul ei kaasne võrdse kohtlemise kohustusega nõue laiendada teise lepinguosalise kodanikele või juriidilistele isikutele kohtlemist, mida liikmesriigis kohaldatakse teise liikmesriigi kodanike ja juriidiliste isikute suhtes vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule või selle lepingu kohaselt võetud meetmetele, sealhulgas nende rakendusaktidele liikmesriikides. Võrdne kohtlemine laieneb üksnes teise lepinguosalise juriidilistele isikutele, kes on asutatud kooskõlas teise liikmesriigi õigusega ja kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht on selle liikmesriigi territooriumil, sealhulgas ELis asutatud juriidilistele isikutele, kes on teise lepinguosalise kodanike omandis või kontrolli all.

Horisontaalsed reservatsioonid

Kommunaalteenused

EU: riiklikul või kohalikul tasandil kommunaalteenusteks peetavate majandustegevusalade suhtes võidakse kohaldada riigimonopoli või eraettevõtjatele antavaid ainuõigusi[1].

[1] Kommunaalteenuseid pakutakse näiteks sellistes teenustesektorites nagu seotud teaduslik-tehnilised nõustamisteenused, sotsiaalteaduste ja humanitaarvaldkonna teadus- ja arendusteenused, tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused, keskkonnateenused, terviseteenused, transporditeenused ja kõikide transpordiliikidega seotud abiteenused. Kõnealuste teenuste osutamise ainuõigused antakse sageli eraettevõtjatele, näiteks ettevõtjatele, kellel on ametiasutuste antud kontsessioonid, sõltuvalt konkreetsetest teenindamiskohustustest. Kuna kommunaalteenuseid osutatakse sageli ka piirkondlikul tasandil, ei ole üksikasjalik ja ammendav sektoripõhine loend otstarbekas. Reservatsioon ei kehti telekommunikatsioonisektori ning arvutiteenuste ja nendega seotud teenuste suhtes.

Ettevõtlusvormid

EU: kohtlemine, mis saab osaks Euroopa Liidu liikmesriigi õiguse kohaselt asutatud (Armeenia äriühingute) tütarettevõtjatele, kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht on liidus, ei laiene Euroopa Liidu liikmesriikides asutatud Armeenia äriühingu filiaalidele või esindustele[1]. See ei takista siiski liikmesriike laiendamast kõnealust kohtlemist esimese liikmesriigi territooriumil toimuva tegevuse suhtes filiaalidele või esindustele, mille kolmanda riigi äriühing on asutanud mõnes muus liikmesriigis, välja arvatud siis, kui liidu õiguse kohaselt on selline laiendamine sõnaselgelt keelatud.

EU: vähem soodsat kohtlemist võib kohaldada selliste tütarettevõtete suhtes, mis kuuluvad kolmanda riigi äriühingutele ning on moodustatud kooskõlas liikmesriigi õigusega ja millel on üksnes registrijärgne asukoht Euroopa Liidu territooriumil, v.a kui on võimalik näidata, et neil on tegelik ja püsiv side ühe liikmesriigi majandusega.

AT: juriidiliste isikute filiaalide tegevdirektorid peavad olema Austria residendid; Austria kaubandusseaduse järgimise eest vastutavatel füüsilistel isikutel juriidilise isiku või filiaali juures peab olema elukoht Austrias.

[1] Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 54 kohaselt peetakse kõnealuseid tütarettevõtjaid Euroopa Liidu juriidilisteks isikuteks. Niivõrd kui neil on alaline ja toimiv seos Euroopa Liidu majandusega, saavad nad siseturu toimimisest kasu, saades muu hulgas kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides kasutada asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust.

BG: välisriigi teenuseosutajad, sealhulgas aktsiaseltsid, võivad asutada filiaali ainult osaühinguna või piiratud vastutusega äriühinguna, millel on vähemalt kaks omanikku. Filiaalide asutamiseks on nõutav luba. Esindused tuleb registreerida Bulgaaria Kaubandus- ja Tööstuskojas ning need ei või tegeleda majandustegevusega.

EE: vähemalt poolte juhatuse liikmete elukoht peab olema Euroopa Liidus. Välisriigi äriühing peab määrama filiaalile juhataja või juhatajad. Filiaali juhataja peab olema teovõimeline füüsiline isik. Vähemalt ühe juhataja elukoht peab olema Eestis, mõnes Euroopa Majanduspiirkonna riigis või Šveitsis.

FI: välismaalane, kes tegeleb kaubandusega eraettevõtjana, ning vähemalt pooled täisühingu partnerid või usaldusühingu täisosanikud peavad olema Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) alalised elanikud. Kõigis sektorites peavad vähemalt pooled juhatuse tava- ja asendusliikmed ja tegevdirektor olema EMP residendid; teatavatele äriühingutele võib siiski teha erandeid. Kui Armeenia organisatsioon kavatseb tegeleda äritegevuse või kaubandusega Soome filiaali asutamise kaudu, on nõutav kauplemisluba.

FR: tööstuse, kaubanduse ja käsitöönduse valdkonnas tegutsevatelt tegevdirektoritelt, kellel puudub elamisluba, nõutakse eriluba.

HU: riigile kuuluva kinnisvara omandamise korral võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

IT: tööstuse, kaubanduse ja käsitöönduse valdkonnas tegutsemiseks võidakse nõuda elamisluba.

PL: esinduse majandustegevus võib hõlmata üksnes välisriigi emaettevõtja reklaamimist ja edendamist. See kehtib kõigi teenustesektorite puhul, välja arvatud õigusteenused ja tervishoiuasutuste osutatavad teenused. Armeenia investorid võivad tegeleda majandustegevusega üksnes usaldusühingu, piiratud vastutusega kapitaliühingu, piiratud vastutusega äriühingu ning kapitaliühingu vormis (õigusteenuste puhul üksnes registreeritud ühingu ja usaldusühingu vormis).

RO: äriühingu ainuke juhataja või juhatuse esimees ning pooled juhatuse liikmed peavad olema Rumeenia kodanikud, kui asutamislepingus või põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Enamik äriühingu audiitoreid ja nende asetäitjaid peavad olema Rumeenia kodanikud.

SE: välisriigi äriühing, kes ei ole asutanud Rootsis juriidilist isikut või kes tegeleb ettevõtlusega kaubandusagendi vahendusel, peab kommertstehinguid tegema Rootsis registreeritud filiaali kaudu, millel on sõltumatu juhatus ja eraldi raamatupidamine. Filiaali tegevdirektor ja vajaduse korral asetegevdirektor peavad elama EMPs. Väljaspool EMPd elav füüsiline isik, kes teeb Rootsis kommertstehinguid, peab ametisse määrama ja registreerima residendist esindaja, kes vastutab äritegevuse eest Rootsis. Rootsis toimuva äritegevuse kohta peetakse eraldi raamatupidamisarvestust. Pädev asutus võib üksikjuhtudel teha filiaali- ja elukohanõudest erandeid. Alla aasta kestvate ehitusprojektide puhul, mida viib ellu väljaspool EMPd asuv äriühing või füüsiline isik, tehakse filiaali asutamise või residendist esindaja määramise nõudest erand. Asutajaks võib olla partnerlus, ent vaid juhul, kui kõik piiramatu isikliku vastutusega omanikud elavad EMPs. Väljaspool EMPd paiknevad asutajad võivad taotleda luba pädevalt asutuselt. Vähemalt 50 % piiratud vastutusega äriühingute ning kooperatiivsete tulundusühingute juhatusest, samuti nende ühingute tegevdirektor, asetegevdirektor, juhatuse asendusliikmed ning vähemalt üks äriühingu nimel allkirjaõigust omav isik peavad elama EMPs. Pädev asutus võib teha sellest nõudest erandeid. Kui ükski äriühingu esindajatest ei ela Rootsis, peab juhatus määrama ja registreerima Rootsis elava isiku, kellel on volitused võtta äriühingu nimel vastu tasu. Need tingimused kehtivad ka kõigi muud liiki juriidiliste isikute asutamise korral. Registreeritud õiguste (patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahenduste kaitse ja sordikaitse) omajal/taotlejal, kes ei ela Rootsis, peab olema peamiselt dokumentide, teadete jm kättetoimetamiseks Rootsis elav esindaja.

SI: registreeritud õiguste (patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahenduste kaitse) omajal/taotlejal, kes ei ela Sloveenias, peab olema peamiselt dokumentide, teadete jm kättetoimetamiseks Sloveenias registreeritud patendi-, kaubamärgi- või tööstusdisainilahenduse volinik.

SK: Armeenia füüsiline isik, kelle nimi tuleb kanda äriregistrisse isikuna, kellel on õigus tegutseda ettevõtja nimel, peab esitama Slovaki Vabariigi elamisloa.

Investeerimine

ES: selleks et välisriikide valitsused ja avalik-õiguslikud üksused saaksid Hispaanias investeerida (see viitab lisaks majandushuvidele ka ettevõtte majandusvälistele huvidele) otse või äriühingute või muude üksuste kaudu, mis on välisriikide valitsuste otsese või kaudse kontrolli all, on vaja valitsuse eelnevat luba.

BG: välisinvestorid ei saa osaleda erastamises. Välisinvestorid ja Armeenia kontrollosalusega Bulgaaria juriidilised isikud vajavad luba a) loodusvarade geoloogilisteks uuringuteks, arendamiseks või kaevandamiseks territoriaalvetes, mandrilaval või majandusvööndis, ja b) punktis a nimetatud valdkondades tegutsevates äriühingutes kontrollosaluse omandamiseks.

FR: vastavalt finants- ja rahaseadustiku artiklitele L151-1 ja R135-1 *sec* tuleb Prantsusmaal finants- ja rahaseadustiku artiklis R153-2 loetletud sektorites välisinvesteeringute tegemiseks saada eelnevalt majandusministeeriumi heakskiit. Prantsusmaa jätab endale õiguse piirata välisosalust hiljuti erastatud äriühingutes avalikkusele pakutavate aktsiate hulgaga, mille Prantsusmaa valitsus määrab kindlaks iga kord eraldi. Teatavates kaubandus-, tööstus- või käsitöövaldkondades võidakse nõuda asutamiseks eriluba, kui tegevdirektoril ei ole alalist elamisluba.

FI: Soome jätab endale õiguse kehtestada piiranguid, mis keelavad Ahvenamaa piirkondliku kodakondsuseta füüsilistel isikutel ja mis tahes juriidilistel isikutel kasutada asutamisõigust ja osutada teenuseid ilma saarestiku pädevate asutuste loata.

HU: hiljuti erastatud äriühingutes puuduvad Armeenia isikute osalemise suhtes võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused.

IT: aktsiapakkide omandamiseks ettevõtetes, mis tegutsevad kaitse ja riigi julgeoleku valdkonnas, ning strateegiliste varade omandamiseks transporditeenuste, telekommunikatsiooni ja energia valdkonnas võidakse nõuda ministrite nõukogu eesistuja heakskiitu.

LT: investeeringute tegemisel riigi julgeoleku seisukohast strateegilise tähtsusega ettevõtetesse, sektoritesse ja rajatistesse võidakse kohaldada kontrollimenetlusi.

PL: kohustusi ei ole võetud seoses riigivara omandamisega, s.o erastamisprotsessi reguleerivate määrustega.

SE: Rootsi jätab endale õiguse võtta vastu või säilitada asutajate, kõrgema juhtkonna ja juhatuse suhtes kohaldatavad diskrimineerivad nõuded uute õiguslike vormide lisamisel Rootsi õigusesse.

Kinnisvara

Maa ja kinnisvara omandamise suhtes kehtivad allpool loetletud piirangud[1].

AT: välisriigi füüsilised ja juriidilised isikud peavad kinnisvara omandamiseks, ostmiseks või rentimiseks saama loa pädevatelt piirkondlikelt asutustelt (*Länder*), kes otsustavad, kas mõjutatakse olulisi majandus-, sotsiaal- või kultuurihuve või mitte.

BG: välisriigi füüsilised ja juriidilised isikud ei või omandada maad (sh filiaali kaudu). Välisosalusega Bulgaaria juriidilised isikud ei või omandada põllumajandusmaad. Välisriigi juriidilised isikud ja välismaal alalist elukohta omavad välisriigi kodanikud võivad omandada hooneid ja piiratud kinnisvaraõigusi (õigus kasutada, õigus ehitada, õigus püstitada pealisehitisi ja õigus kehtestada servituute).

CZ: põllumajandus- ja metsamaad saavad omandada ainult need välisriigi füüsilised isikud, kes elavad alaliselt Tšehhi Vabariigis, ja Tšehhi Vabariigi juriidiliste isikutena loodud ettevõtjad. Riigi omandis oleva põllumajandus- ja metsamaa suhtes kehtivad erieeskirjad. Riigile kuuluvat põllumajandusmaad saavad omandada ainult Tšehhi kodanikud, omavalitsused ja avalik-õiguslikud ülikoolid (koolitus- ja teadustegevuseks). Juriidilised isikud (sõltumata nende vormist või asukohast) saavad riigile kuuluvat põllumajandusmaad omandada üksnes juhul, kui neile juba kuuluv hoone on ehitatud sellisele maale või kui kõnealune maa on hädavajalik neile juba kuuluva hoone kasutamiseks. Riigimetsa saavad omandada üksnes omavalitsused ja avalik-õiguslikud ülikoolid.

CY: võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

[1] Teenustesektorites piirduvad kõnealused piirangud olemasolevates teenustekaubanduse üldlepingu kohastes kohustustes kajastatud piirangutega.

DE: kohaldatakse teatavaid vastastikkuse tingimusi.

DK: mitteresidendist füüsilised ja juriidilised isikud peavad kinnisvara omandamiseks saama üldiselt loa justiitsministeeriumilt. Loanõue oleneb kinnisvara kavandatud kasutusest.

EE: Eesti jätab endale õiguse nõuda, et maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja, sealhulgas põllumajandus- või metsamaad sisaldava kinnisasja, võib omandada üksnes Eesti kodanikust või EMP riigi kodanikust füüsiline isik või asjakohasesse Eesti registrisse kantud juriidiline isik maavanema loal. Reservatsiooni ei kohaldata põllumajandus- või metsamaa omandamisel käesoleva lepinguga liberaliseeritud teenuse osutamiseks.

ES: Hispaania jätab endale õiguse nõuda, et välisinvesteeringute tegemiseks tegevusse, mis on otseselt seotud ELi mittekuuluvate riikide diplomaatiliste esinduste jaoks tehtavate kinnisvarainvesteeringutega, on vaja Hispaania ministrite nõukogu haldusluba, välja arvatud juhul, kui on sõlmitud vastastikune liberaliseerimisleping.

FI: Soome jätab endale Ahvenamaa puhul õiguse nõuda eelnevat luba.

HU: kui põllumaad käsitlevates õigusaktides ettenähtud erandite alusel ei ole sätestatud teisiti, ei või välisriigi füüsilised ja juriidilised isikud osta põllumaad. Välismaalased peavad kinnisvara ostuks saama kinnisvara asukoha põhjal loa riigi pädevalt ametiasutuselt. Riigivara omandamise suhtes ei ole piiranguid kehtestatud.

EL: vastavalt seadusele nr 1892/90 on maa omandamiseks piiriäärsetes piirkondades vaja kaitseministri luba. Haldustava kohaselt on luba lihtne saada otseinvesteeringute jaoks.

HR: kohustusi ei ole võetud seoses kinnisvara omandamisega teenuseosutajate poolt, kes ei ole Horvaatias asutatud ega registreeritud. Kinnisvara omandamine teenuste osutamiseks Horvaatias asutatud ja juriidilise isikuna registreeritud äriühingute poolt on lubatud. Et omandada kinnisvara, mida filiaalid vajavad teenuste osutamiseks, on nõutav justiitsministeeriumi heakskiit. Välisriigi füüsilised ja juriidilised isikud ei saa omandada põllumajandusmaad.

IE: kodu- või välismaistel äriühingutel või välisriigi kodanikel peab maa ostmiseks Iirimaal olema maakomisjoni eelnev kirjalik nõusolek. Kui maa on tööstusotstarbeline (v.a põllumajanduslik tootmine), tehakse erand sellest nõudest ettevõtlus-, kaubandus- ja tööministri tõendi alusel. Seda õigusnormi ei kohaldata linnamaa suhtes, mille puhul säilib õigus nõuda eelnevat luba.

IT: välisriigi füüsiliste ja juriidiliste isikute kinnisvaraostude suhtes kohaldatakse vastastikkuse nõuet.

LT: maa, siseveekogude ja metsa omandamine on lubatud välisriigi subjektidel, kes vastavad Euroopa ja Atlandi-ülese integratsiooni kriteeriumidele. Maatükkide omandamise menetlus, tingimused ja piirangud kehtestatakse põhiseadusega.

LV: põllumajandusmaa ostmisel kolmandate riikide kodanike poolt, sealhulgas seoses põllumajandusmaa ostmiseks loa taotlemise protsessiga.

PL: kinnisvara otseseks või kaudseks omandamiseks on vaja luba. Luba antakse siseministri haldusotsusega kaitseministri nõusolekul ning põllumajandusliku kinnisvara puhul ka põllumajanduse ja maaelu arengu ministri nõusolekul. Kohustusi ei ole võetud seoses riigivara omandamisega, s.o erastamisprotsessi reguleerivate määrustega (3. viis).

RO: füüsilised isikud, kes ei ole Rumeenia kodanikud ega residendid, samuti juriidilised isikud, kes ei ole Rumeenias registreeritud ja kellel ei ole Rumeenias peakontorit, ei või omandada mis tahes liiki maad elavate isikute vaheliste (*inter vivos*) tehingute kaudu.

SI: Sloveenia jätab endale õiguse nõuda, et Sloveenia Vabariigis asutatud välisosalusega juriidilised isikud võivad omandada kinnisvara Sloveenia Vabariigi territooriumil ning Sloveenia Vabariigis välisriigi isikute poolt asutatud filiaalid võivad omandada üksnes selliseks majandustegevuseks vajalikku kinnisvara (v.a maa), milleks nad asutati. Vastavalt äriühingute seadusele ei käsitata Sloveenia Vabariigis asutatud filiaali juriidilise isikuna ning selle tegevus võrdsustatakse tütarettevõtte tegevusega, mis on kooskõlas teenustekaubanduse üldlepingu artikli XXVIII lõikega g.

SK: seoses maa omandamisega ei ole kohustusi võetud (3. ja 4. viis); välisriigi äriühingud ja füüsilised isikud ei või omandada põllumajandus- ja metsamaad väljaspool omavalitsusele kuuluvat hoonestatud ala ja teatavat muud maad (nt loodusvarad, järved, jõed, üldkasutatavad teed jne).

Tunnustamine

EU: seoses diplomite vastastikust tunnustamist käsitlevate ELi direktiividega puuduvad võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused. Õigus osutada teenust seadusega reguleeritud erialal ühes ELi liikmesriigis ei anna õigust osutada kõnealust teenust teises liikmesriigis[1].

Konkreetselt enamsoodustusrežiimi puhul

EL jätab endale õiguse võtta vastu või rakendada meetmeid, millega võimaldatakse erinevat kohtlemist investeerimist käsitlevate rahvusvaheliste lepingute või muu kaubanduslepingu alusel, mis kehtivad või mis sõlmitakse enne käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

EL jätab endale õiguse võtta vastu või rakendada meetmeid, millega võimaldatakse asutamisõigusega seoses kodanike või ettevõtete erinevat kohtlemist olemasolevate või tulevaste kahepoolsete kokkulepete alusel, mis kehtivad Euroopa Liidu liikmesriikidest Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küprose, Luksemburgi, Madalmaade, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa, Taani või Ühendkuningriigi ja San Marino, Monaco, Andorra või Vatikani Linnriigi vahel.

Euroopa Liit jätab endale õiguse võtta vastu või rakendada meetmeid, millega võimaldatakse teatava riigi erinevat kohtlemist vastavalt kehtivatele või tulevastele kahe- või mitmepoolsetele lepingutele, millega

a) luuakse teenuste ja investeeringute siseturg;

b) antakse asutamisõigus või

[1] Selleks et kolmanda riigi kodanike kvalifikatsioone tunnustataks kogu ELis, tuleb sõlmida vastastikuse tunnustamise kokkulepe, mille üle peetakse läbirääkimisi artiklis XXX sätestatud raamistikus.

c) nõutakse õigusaktide ühtlustamist ühes või enamas majandussektoris.

Selle erandi puhul lähtutakse järgmisest:

a) teenuste ja investeeringute siseturg on sisepiirideta ala, kus on tagatud teenuste, kapitali ja isikute vaba liikumine;

b) asutamisõigus on kohustus kõrvaldada piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osaliste vahel lepingu jõustumise kuupäevaks põhimõtteliselt kõik asutamisõigust piiravad tõkked. Asutamisõigus hõlmab piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osalisriikide kodanike õigust asutada ja juhtida ettevõtteid samadel tingimustel kui need, mis on kodanike jaoks sätestatud selle riigi õigusaktides, kus kõnealune tegevus toimub;

c) õigusaktide ühtlustamine tähendab:

i) piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu ühe või enama osalise õigusaktide ühtlustamist teis(t)e kõnealuse lepingu osalis(t)e õigusaktidega või

ii) ühiste õigusaktide lisamist piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osaliste riigisisesesse õigusesse.

Selline ühtlustamine või lisamine peab toimuma ja arvatakse toimunuks üksnes hetkel, mil see jõustub piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osalise või osaliste riigisiseses õiguses.

Valdkondlikud reservatsioonid

BG: teatava riigi või avaliku vara kasutamisega seotud majandustegevuse puhul on nõutav kontsessiooniseaduse alusel antud kontsessiooni olemasolu.

Äriühingud, mille kapitalist üle 50 % kuulub riigile või omavalitsusele, peavad saama äriühingu põhivara võõrandamise tehingu sooritamiseks ja osaluse soetamist, rentimist, ühistegevust, laenu, nõuete kindlustamist või käskvekslitest tulenevaid kohustusi käsitleva lepingu sõlmimiseks loa erastamisagentuurilt või muult riiklikult või piirkondlikult asutuselt (sõltuvalt sellest, kumb on pädev asutus).

DK, FI ja SE: Taani, Rootsi ja Soome võetavad meetmed, millega püütakse edendada Põhjamaade koostööd, nagu:

a) rahaline toetus teadus- ja arendusprojektidele (Põhjamaade Tööstusfond);

b) rahvusvaheliste projektide teostatavusuuringute rahastamine (Põhjamaade Projektifond) ja

c) rahaline abi keskkonnatehnoloogiat kasutavatele äriühingutele[1] (Põhjamaade Keskkonnainvesteeringute Korporatsioon).

[1] Kohaldatakse Ida-Euroopa äriühingute suhtes, kes teevad koostööd ühe või mitme Põhjamaade äriühinguga.

See reservatsioon ei piira riigihanke välistamist lepinguosalise poolt, subsiidiume ega valitsusepoolset toetust teenusekaubandusele vastavalt käesoleva lepingu artiklile 141.

PT: teatava tegevuse või teatavate kutsealade korral kodakondsusnõude kohaldamisest loobumine selliste füüsiliste isikute suhtes, kes osutavad teenuseid riikides, mille ametlik keel on portugali keel (Angola, Brasiilia, Cabo Verde, Guinea-Bissau, Mosambiik ning São Tomé ja Príncipe).

Transpordiga seotud enamsoodustusrežiim

EU: meetmed, millega võimaldatakse kolmandale riigile erinevat kohtlemist vastavalt siseveeteedele juurdepääsu käsitlevatele kehtivatele või tulevastele lepingutele (sh Reini-Maini-Doonau kanali kokkulepped), millega jäetakse osa liiklusõigusi asjaomaste riikide ettevõtjatele, kes vastavad omandisuhte suhtes kehtestatud kodakondsusnõuetele. Kohaldatakse Reini jõel laevatamist käsitleva Mannheimi konventsiooni rakendusmäärusi. See reservatsiooni osa kehtib üksnes järgmiste ELi liikmesriikide suhtes: BE, FR, DE ja NL. Siseveetransport (CPC 722).

FI: teatavale riigile erineva kohtlemise võimaldamine vastavalt kehtivatele või tulevastele kahepoolsetele lepingutele, mille alusel ei kohaldata vastastikkuse põhimõtet rakendades konkreetse välisriigi lipu all registreeritud laevade või välisriigis registreeritud laevade suhtes üldist keeldu osutada Soomes kabotaažiteenuseid (CPC 711 osa, CPC 712 osa, CPC 721 osa).

SE: vastastikkuse põhimõtet rakendades võib võtta meetmeid, millega võimaldatakse Armeenia alustel tegeleda Armeenia lipu all Rootsis kabotaažiga, tingimusel et Armeenia lubab Rootsi lipu all tegutsevatel alustel tegeleda kabotaažiga Armeenias. Selle reservatsiooni konkreetne eesmärk sõltub Armeenia ja Rootsi vahel sõlmitava võimaliku tulevase lepingu sisust (CPC 7211, CPC 7212).

BG: kui Armeenia lubab Bulgaaria teenuseosutajatel pakkuda oma mere- ja jõesadamates veoste käitlemise teenuseid ning hoiustamis- ja laoteenuseid, sealhulgas konteinerite ja konteinerites sisalduva kaubaga seotud teenuseid, lubab Bulgaaria Armeenia teenuseosutajatel pakkuda oma mere- ja jõesadamates samadel tingimustel veoste käitlemise teenuseid ning hoiustamis- ja laoteenuseid, sealhulgas konteinerite ja konteinerites sisalduva kaubaga seotud teenuseid (CPC 741 osa, CPC 742 osa).

DE: välisriigi laevade prahtimisel Saksamaal elavate tarbijate poolt võidakse kohaldada vastastikkuse tingimust (CPC 7213, 7223, 83103).

EU: EL jätab endale õiguse võimaldada teatavale riigile erinevat kohtlemist vastavalt ELi või ELi liikmesriikide ja kolmanda riigi vahel sõlmitud ning rahvusvahelist maanteetransporti (sh kombineeritud maantee- ja raudteetransport) ja reisijatevedu käsitlevatele kehtivatele või tulevastele kahepoolsetele lepingutele (CPC 7111, 7112, 7121, 7122, 7123). Sellise kohtlemisega võidakse

a) reserveerida asjakohaste transporditeenuste osutamine lepinguosaliste vahel või läbi lepinguosaliste territooriumi kummagi lepinguosalise riigis registreeritud sõidukitele või lubada sellist teenust osutada vaid kõnealuste sõidukitega[1] või

[1] Austrias hõlmab enamsoodustusrežiimi erandi liiklusõigustega seotud osa kõiki riike, kellega on sõlmitud või võidakse tulevikus sõlmida maanteetransporti käsitlevad kahepoolsed lepingud või muud maanteetranspordiga seotud kokkulepped.

b) näha selliste sõidukite puhul ette maksuvabastus.

BG: kehtivate või tulevaste lepingute alusel võetavad meetmed, millega reserveeritakse asjaomaste transporditeenuste osutamine või piiratakse seda ning määratakse kindlaks teenuste osutamise tingimused, sh transiidiload või soodusteemaksud, Bulgaaria territooriumil või üle Bulgaaria piiri (CPC 7111, 7112).

HR: rahvusvahelist maanteetransporti käsitlevate kehtivate või tulevaste lepingute alusel kohaldatavad meetmed, millega reserveeritakse transporditeenuste osutamine või piiratakse seda ning määratakse kindlaks tegevustingimused, sh transiidiload või soodusteemaksud seoses transporditeenustega, mida osutatakse Horvaatiasse, Horvaatias, läbi Horvaatia ja Horvaatiast asjaomaste lepinguosaliste riikidesse (CPC 7111, 7112).

CZ: kehtivate või tulevaste lepingute alusel võetavad meetmed, millega reserveeritakse transporditeenuste osutamine või piiratakse seda ning määratakse kindlaks tegevustingimused, sh transiidiload või soodusteemaksud seoses transporditeenustega, mida osutatakse Tšehhi Vabariiki, Tšehhi Vabariigis, läbi Tšehhi Vabariigi ja Tšehhi Vabariigist asjaomaste lepinguosaliste riikidesse (CPC 7121, 7122, 7123).

EE: teatavale riigile erineva kohtlemise võimaldamine rahvusvahelist maanteetransporti (sh kombineeritud maantee- ja raudteetransport) käsitlevate kehtivate või tulevaste kahepoolsete lepingute alusel, millega reserveeritakse transporditeenuste osutamine Eestisse, Eestis, läbi Eesti ja Eestist asjaomaste lepinguosaliste riikidesse kummagi lepinguosalise riigis registreeritud sõidukitele või lubatakse sellist teenust osutada vaid kõnealuste sõidukitega ning nähakse ette selliste sõidukite maksuvabastus.

LT: kahepoolsete lepingute alusel rakendatavad meetmed, millega nähakse ette transporditeenuste sätted ja määratakse kindlaks tegevustingimused, kaasa arvatud kahepoolse transiidi ja muud transpordiload seoses transporditeenustega Leedu territooriumile, läbi Leedu territooriumi ja Leedu territooriumilt teiste asjaomaste lepinguosaliste territooriumidele, ning teemaksud ja -lõivud (CPC 7121, 7122, 7123).

SK: kehtivate või tulevaste lepingute alusel võetavad meetmed, millega reserveeritakse transporditeenuste osutamine või piiratakse seda ning määratakse kindlaks tegevustingimused, sh transiidiload või soodusteemaksud seoses transporditeenustega, mida osutatakse Slovakkiasse, Slovakkias, läbi Slovakkia ja Slovakkiast asjaomaste lepinguosaliste riikidesse (CPC 7121, 7122, 7123).

ES: Hispaanias võib keelduda kaubandusliku kohaloleku vormistamise loa andmisest sellistele teenuseosutajatele, kelle päritoluriik ei võimalda Hispaania teenuseosutajatele tõhusat turulepääsu (CPC 7123).

BG, CZ ja SK: kehtivate või tulevaste lepingute alusel võetavad meetmed, millega reguleeritakse liiklusõigusi ja tegevustingimusi ning transporditeenuste osutamist Bulgaaria, Tšehhi ja Slovakkia territooriumil ning asjaomaste riikide vahel.

EU: teatavale kolmandale riigile erineva kohtlemise võimaldamine kehtivate või tulevaste kahepoolsete lepingute alusel, mis käsitlevad järgmisi lennutranspordi abiteenuseid:

a) lennutransporditeenuste müük ja turundus;

b) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused ja

c) muud lennutranspordi abiteenused, nagu maapealne teenindamine või lennujaama käitamise teenused.

Seoses lennukite ja nende osade hoolduse ja remondiga jätab EL endale õiguse võtta vastu või säilitada meetmeid, millega võimaldatakse kolmandale riigile erinev kohtlemine vastavalt kehtivatele või tulevastele kaubanduslepingutele teenustekaubanduse üldlepingu artikli V alusel.

EU: jäetakse õigus nõuda, et ainult ELilt loa saanud tunnustatud organisatsioonid võivad teha liikmesriikide nimel laevade kohustuslikku ülevaatust ja neid sertifitseerida. Võidakse kohaldada asutamisnõuet.

PL: kui Armeenia lubab Poola reisijate- ja kaubaveoettevõtjatel osutada transporditeenuseid Armeenia territooriumile ja läbi Armeenia territooriumi, lubab Poola Armeenia reisijate- ja kaubaveoettevõtjatel osutada samadel tingimustel transporditeenuseid Poola territooriumile ja läbi Poola territooriumi.

A. Põllumajandus, jahindus, metsandus ja metsaraie

FR: põllumajandusettevõtete asutamiseks kolmandate riikide äriühingute poolt ja viinamarjaistanduste omandamiseks ELi-väliste investorite poolt on vaja luba.

AT, HR, HU, MT, RO: põllumajandusliku tegevuse puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: investorite osaluse suurus võib olla vaid kuni 49 %.

FI: põhjapõdrakasvatuse puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

IE: Armeenia residentidelt nõutakse jahutootmise alustamiseks luba.

BG: metsaraie puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

SE: põhjapõdrakasvatusega võivad tegeleda ainult saamid.

B. Kalandus ja vesiviljelus

EU: ELi liikmesriikide suveräänsete õiguste või jurisdiktsiooni all olevate vete elusvarusid ja kalastuspiirkondi saavad kasutada ja neile pääsevad juurde üksnes ELi liikmesriigi lipu all sõitvad ja liidu territooriumil registreeritud kalalaevad, kui ei ole sätestatud teisiti.

CY: kalapaatide ja -laevade puhul on ELi-väliste omanike maksimaalne osalus 49 % ja selleks tuleb taotleda luba.

SE: laev arvatakse Rootsi laevaks ja võib sõita Rootsi lipu all, kui rohkem kui pool omakapitalist kuulub Rootsi kodanikele või juriidilistele isikutele. Valitsus võib lubada välislaevadel sõita Rootsi lipu all juhul, kui nende tegevus on Rootsi kontrolli all või omanik elab alaliselt Rootsis. Laevad, mis kuuluvad vähemalt 50 % ulatuses EMP kodanikele või äriühingutele, kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht asub EMPs ning kelle tegevust kontrollitakse Rootsist, võib samuti kanda Rootsi registrisse. Kalapüügi kutsetegevuse litsents, mida on vaja professionaalseks kalapüügiks, võidakse anda ainult juhul, kui kalapüük on seotud Rootsi kalatööstusega. Kõnealuseks seotuseks võib olla näiteks asjaolu, et pool kalendriaasta saagist (väärtuse poolest) lossitakse Rootsis, pooled püügireisidest algavad Rootsi sadamatest või pooled laevastiku kaluritest elavad Rootsis. Üle viiemeetriste laevade puhul on vaja laevaluba ja kalapüügi kutsetegevuse litsentsi. Luba antakse juhul, kui laev on muu hulgas registreeritud riiklikus registris ja laeval on tegelik majanduslik seos Rootsiga. Kaubalaeva või traditsioonilise laeva kapten peab olema EMP riigi kodanik. Rootsi transpordiamet võib teha erandeid.

SI: välisriikide kalalaevadel on Sloveenia Vabariigi territoriaalvete läbimisel keelatud kalastada või püüda meres ja merepõhjas kala ja muid mereorganisme. See keeld laieneb ka välisriikide kalapaatidele. Laevadel on õigus sõita Sloveenia lipu all, kui üle poole laevast kuulub Euroopa Liidu kodanikele või juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub Euroopa Liidu liikmesriigis. Vesiviljelusettevõtted, mis kasvatavad organisme varude asustamiseks, peavad olema Sloveenias registreeritud.

UK: Ühendkuningriigi lipu all sõitvate laevade omandamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad, välja arvatud juhul, kui vähemalt 75 % investeeringust kuulub Briti kodanikele ja/või äriühingutele, mis kuuluvad vähemalt 75 % ulatuses Briti kodanikele, kes elavad ja asuvad igal juhul Ühendkuningriigis. Laevade haldamine, juhtimine ja kontrollimine peab toimuma Ühendkuningriigist.

C. Mäetööstus

EU: juriidiliste isikute puhul, kes on selle kolmanda riigi füüsiliste või juriidiliste isikute kontrolli all,[1] kust on pärit üle 5 % Euroopa Liidu nafta- ja maagaasiimpordist, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Otseste filiaalide avamise korral (nõutav on asutamine juriidilise isikuna) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

[1] Juriidiline isik on teis(t)e füüsilis(t)e või juriidilis(t)e isiku(te) kontrolli all, kui viimas(t)el on õigus nimetada suurem osa tema juhtkonnast või juhtida muul õiguspärasel viisil tema tegevust. Kontrollosalusena käsitatakse eelkõige üle 50 % osalust juriidilise isiku aktsiakapitalis.

D. Töötlev tööstus

EU: juriidiliste isikute puhul, kes on selle kolmanda riigi füüsiliste või juriidiliste isikute kontrolli all,[1] kust on pärit üle 5 % Euroopa Liidu nafta- ja maagaasiimpordist, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Otseste filiaalide avamise korral (nõutav on asutamine juriidilise isikuna) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

IT: kirjastuste ja trükikodade omanikud ja kirjastajad peavad olema ELi liikmesriigi kodanikud. Ettevõtjate peakontorid peavad asuma mõnes ELi liikmesriigis.

HR: kirjastamise, trükkimise ja salvestiste paljundamise puhul kohaldatakse elukohanõuet.

SE: Rootsis trükitud ja avaldatud perioodikaväljaannete omanikud, kes on füüsilised isikud, peavad resideerima Rootsis või olema EMP kodanikud. Selliste perioodikaväljaannete juriidilistest isikutest omanikud peavad olema asutatud EMPs. Rootsis trükitavatel ja avaldatavatel perioodikaväljaannetel ning tehnilistel salvestistel peab olema vastutav toimetaja, kelle elukoht on Rootsis.

Elektri, gaasi, auru ja kuumavee tootmine, ülekanne ja jaotamine enda tarbeks[2] (v.a tuumaenergiapõhine elektritootmine)

EU: elektri tootmise, ülekande ja jaotuse puhul enda tarbeks ning gaasi tootmise ja gaaskütuste jaotuse puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

---

[1] Juriidiline isik on teis(t)e füüsilis(t)e või juriidilis(t)e isiku(te) kontrolli all, kui viimas(t)el on õigus nimetada suurem osa tema juhtkonnast või juhtida muul õiguspärasel viisil tema tegevust. Kontrollosalusena käsitatakse eelkõige üle 50 % osalust juriidilise isiku aktsiakapitalis.

[2] Kohaldatakse kommunaalteenuste horisontaalpiirangut.

Auru ja kuuma vee tootmine, ülekanne ja jaotamine

EU: juriidiliste isikute puhul, kes on selle kolmanda riigi füüsiliste või juriidiliste isikute kontrolli all,[1] kust on pärit üle 5 % Euroopa Liidu nafta-, elektri- ja maagaasiimpordist, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Kohustusi ei ole võetud otseste filiaalide avamise korral (nõutav on asutamine juriidilise isikuna).

FI: auru ja kuuma vee tootmise, ülekandmise ja jaotamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

1. Äriteenused

Kutseteenused

EU: õigusabi- ja juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenuste puhul, mida osutavad avalikke funktsioone täitvad õigusspetsialistid, nt notarid, kohtutäiturid (*huissiers de justice*) või muud ametiisikud või ministeeriumi ametnikud (*officiers publics et ministériels*), ning valitsuse ametliku aktiga määratud kohtutäiturite poolt osutatud teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: advokatuuri täieliku vastuvõtmise suhtes, mida nõutakse riigisisese (ELi ja liikmesriigi) õiguse praktiseerimiseks, kohaldatakse kodakondsus- ja/või elukohanõuet.

[1] Juriidiline isik on teis(t)e füüsilis(t)e või juriidilis(t)e isiku(te) kontrolli all, kui viimas(t)el on õigus nimetada suurem osa tema juhtkonnast või juhtida muul õiguspärasel viisil tema tegevust. Kontrollosalusena käsitatakse eelkõige üle 50 % osalust juriidilise isiku aktsiakapitalis.

AT: õigusteenuste osutamisel kaubandusliku kohaloleku kaudu kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välismaalastest advokaatide (kes peavad olema saanud oma päritoluriigis täieliku erialase väljaõppe) osalus õigusbüroo aktsiakapitalis ja tegevustulemustes ei või ületada 25 %. Neil ei tohi olla otsustavat mõju otsuste tegemisel. Välismaiste vähemusinvestorite või nende kvalifitseeritud töötajate puhul on õigusteenuste osutamine lubatud üksnes seoses rahvusvahelise avaliku õiguse ja sellise jurisdiktsiooni õigusega, kus investor või tema töötaja on kvalifitseeritud advokaadina praktiseerima; õigusteenuste osutamine seoses ELi ja liikmesriigi õigusega, sealhulgas kohtutes esindamine, nõuab täielikku vastuvõtmist advokatuuri ja selle suhtes kehtib kodakondsusnõue.

AT: kuluarvestuse, auditeerimise, raamatupidamise ja maksualase nõustamise teenuste puhul ei tohi välisriigi seaduste kohaselt tegutsema volitatud isikute osalemine aktsiakapitalis ja hääleõigus ületada 25 %.

AT: meditsiiniteenuste (v.a psühholoogid ja psühhoterapeudid) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, BG, HR: õigusteenuste osutamisel seoses asjaomase riigisisese (ELi ja liikmesriikide) õigusega võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, CY, EE, MT, SI: veterinaarteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BE: õigusteenuste puhul kohaldatakse tsiviilasja arutamisel kassatsioonikohtus (*Cour de cassation*) esindamise kvoote.

BG: välisriikide advokaadid võivad esindada oma riigi kodanikku ning nende suhtes kohaldatakse vastastikkuse põhimõtet ja nad peavad tegema koostööd Bulgaaria advokaadiga. Vahendusteenuste puhul on nõutav alaline elukoht.

BG: õigusteenuste puhul on mõned õigusliku vormi liigid (*advokatsko sadrujue* ja *advokatsko drujestvo*) reserveeritud advokaatidele, kes on Bulgaarias täielikult advokatuuri vastu võetud.

BG: välisriigi (muu kui ELi ja EMP riik) auditeeriv üksus võib osutada auditeerimisteenuseid ainult vastastikkuse põhimõttel ja järgides nõuet, et kolmveerand juhtorgani liikmetest ja auditit üksuse nimel tegevad registreeritud audiitorid vastavad nõuetele, mis on samaväärsed Bulgaaria audiitorite suhtes kohaldatavate nõuetega.

BG: vahendusteenuste puhul on nõutav alaline elukoht. Maksualase nõustamise teenuste puhul kohaldatakse ELi kodakondsuse nõuet.

BG: arhitektuuriteenuste, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste, inseneriteenuste ja integreeritud inseneriteenuste puhul võivad välisriigi füüsilised ja juriidilised isikud, kellel on oma riigi õigusaktide kohaselt tunnustatud projekteerija litsents, Bulgaarias töid jälgida ja projekteerida iseseisvalt üksnes pärast konkursi võitmist ja kui neid on valitud töövõtjaks vastavalt riigihangete seaduses sätestatud menetlusele.

BG: arhitektuuriteenuste, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste, inseneriteenuste ja integreeritud inseneriteenuste puhul peavad Armeenia investorid tegutsema partnerluses kohalike investoritega või nende töövõtjatena, juhul kui projektid on riikliku või piirkondliku tähtsusega. Arhitektuuriteenuste, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste puhul peab välisriigi spetsialistidel olema vähemalt kaheaastane kogemus ehitusvaldkonnas. Linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.

BG: linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.

BG, CY, MT, SI: ämmaemanda- ja õeteenuste, füsioteraapiateenuste ja parameedikute teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: arhitektuuriteenuste, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste, inseneriteenuste ja integreeritud inseneriteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.

CY: õigusteenuste osutamiseks, sealhulgas kohtus esindamiseks, nõutakse EMP või Küprose kodakondsust ja elukohta (kaubanduslik kohalolek). Küprosel võivad õigusbüroo partneriteks, aktsionärideks või juhatuse liikmeteks olla üksnes advokatuuri kuuluvad advokaadid. Kohaldatakse mittediskrimineerivaid õigusliku vormi nõudeid. Advokatuuri vastuvõtmisel kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet.

CZ: õigusteenuste osutamiseks seoses riigisisese (ELi ja liikmesriigi) õigusega, sealhulgas kohtus esindamiseks, nõutakse EMP või Tšehhi Vabariigi kodakondsust ja elukohta Tšehhi Vabariigis. Kohaldatakse mittediskrimineerivaid õigusliku vormi nõudeid.

CZ, HU, SK: ämmaemandateenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: välisriigi audiitorid peavad saama loa, mille suhtes kohaldatakse teatavaid tingimusi.

BG, CY, CZ, EE, MT: meditsiiniteenuste (sh psühholoogid) ja hambaraviteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CZ, SK: jäetakse õigus nõuda, et auditeerimisteenuste puhul on vähemalt 60 % kapitalist või hääleõigustest reserveeritud kodanikele (CPC 86211 ja 86212, v.a majandusarvestusteenused).

CZ: meditsiiniteenuste (sh psühholoogid) ja hambaraviteenuste, ämmaemandateenuste ning õdede, füsioterapeutide ja parameedikute teenuste puhul on juurdepääs üksnes füüsilistel isikutel. Välisriigi füüsiliste isikute puhul on nõutav pädeva asutuse luba.

CZ: veterinaarteenuste puhul on juurdepääs üksnes füüsilistel isikutel. Nõutav on veterinaarameti luba.

DK: vastavalt Taani kohtumenetluse seadusele peab õigusbüroo ainus eesmärk olema praktiseerida õigusvaldkonnas. Õigusbüroos praktiseerivad juristid ja õigusbüroo aktsiaid omavad muud töötajad on koos bürooga isiklikult vastutavad nõuete eest, mis tulenevad abist, mida nad on klientidele osutanud. Peale selle peab 90 % Taani õigusbüroo aktsiatest olema Taanis litsentsi omavate juristide, Taanis registreeritud ELi juristide või Taanis registreeritud õigusbüroode omanduses.

DK: kohustusliku auditi tegemiseks peab audiitor olema Taanis tunnustatud. Tunnustamiseks nõutakse elukohta ELi liikmesriigis või EMP riigis. Hääleõigused tunnustatud audiitorühingus ja kohustuslikku auditit käsitlevat kaheksandat direktiivi rakendava määruse kohaselt mittetunnustatud audiitorühingus ei tohi ületada 10 % hääleõigustest.

DK: Taani volitatud raamatupidajatega partnerluskokkuleppe sõlmimiseks peavad välisriikide raamatupidajad saama loa Taani ettevõtlusametilt.

DK: veterinaarteenuste puhul on juurdepääs üksnes füüsilistel isikutel.

EL: vannutatud audiitori litsentsi omandamisel kohaldatakse kodakondsusnõuet.

EL: hambatehnikute puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.

ES: õigusteenuste osutamiseks seoses ELi ja ELi liikmesriigi õigusega võidakse nõuda kaubanduslikku kohalolekut ühes riigisiseses õiguses mittediskrimineerivalt ette nähtud õiguslikus vormis. Mõni õiguslik vorm võib olla mittediskrimineerivatel alustel ette nähtud üksnes advokatuuri liikmetele.

FI: kohtus esindamiseks muu kui patendivoliniku ja advokaadina (*asianajaja*) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad

FI: riigi või erasektori rahastatud tervishoiu- ja sotsiaalteenustega seotud teenuste (st meditsiiniteenuste, sh psühholoogi- ja hambaraviteenuste, ämmaemandateenuste, füsioteraapiateenuste ja parameedikute teenuste) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

FI: auditeerimisteenuste puhul peab vähemalt üks Soome piiratud vastutusega äriühingu audiitoritest olema alaline elanik.

FI, HU, NL: patendivolinike puhul kohaldatakse elukohanõuet (CPC 861 osa).

FR: õigusteenuste puhul on mõned õigusliku vormi liigid (*association d'avocats* ja *société en participation d'avocat*) reserveeritud advokaatidele, kes on Prantsusmaal täielikult advokatuuri vastu võetud. Prantsusmaa või ELi õigusega seotud teenuseid osutavas õigusbüroos peavad vähemalt 75 % partneritest, kellele kuulub 75 % aktsiatest, olema Prantsusmaal advokatuuri täielikult vastu võetud advokaadid.

FR: arhitektuuriteenuste, meditsiiniteenuste (sh psühholoogiteenuste) ja hambaraviteenuste, ämmaemanda- ja õeteenuste, füsioteraapiateenuste ja parameedikute teenuste puhul on välisinvestoritel juurdepääs üksnes sellistele õiguslikele vormidele nagu *société d'exercice liberal* (*sociétés anonymes*, *sociétés à responsabilité limitée* või *sociétés en commandite par actions*) ja *société civile professionnelle*.

FR: meditsiiniteenuste (sh psühholoogiteenuste) ja hambaraviteenuste, ämmaemandateenuste ning õdede, füsioterapeutide ja parameedikute teenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. Ämmaemandateenuste ning õdede, füsioterapeutide ja parameedikute teenuste puhul on välismaalaste juurdepääs võimalik kord aastas kehtestatud kvootide alusel.

FR: veterinaarteenuste suhtes kohaldatakse kodakondsuse ja vastastikkuse nõuet.

HR: kohustusi ei ole võetud, v.a õigusnõustamisel päritoluriigi, välis- ja rahvusvahelise õiguse valdkonnas. Pooli võivad esindada kohtutes üksnes Horvaatia advokatuuri (*odvjetnici*) liikmed. Advokatuuri liikmeks saamisel kehtib kodakondsusnõue. Rahvusvahelisi elemente sisaldavate menetluste puhul võivad pooli esindada vahekohtus – *ad hoc* kohtus muude riikide advokatuuridesse kuuluvad advokaadid.

HR: auditeerimisteenuste osutamiseks on vaja litsentsi.

HR: füüsilised ja juriidilised isikud võivad osutada arhitekti- ja inseneriteenuseid, kui neil on vastavalt Horvaatia Arhitektide Koja või Horvaatia Inseneride Koja heakskiit.

HR: kõik isikud, kes pakuvad teenust otse patsientidele / ravivad patsiente, vajavad kutseala koja litsentsi.

EL: hambatehnikute puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Vannutatud audiitori litsentsi saamiseks ning veterinaarteenuste osutamisel nõutakse ELi kodakondsust.

ES: vannutatud audiitorite ja tööstusomandiga tegelevate advokaatide puhul kehtib ELi kodakondsuse nõue.

HU: ettevõtete asutamine partnerluse kujul koos Ungari advokaadi (*ügyvéd*) või õigusbürooga (*ügyvédi iroda*) või esindusena.

HU: veterinaarteenuste osutamisel kehtib EMPsse mittekuuluvate riikide kodanike suhtes elukohanõue.

LV: vandeadvokaatide suhtes, kellel on kriminaalasjades esindamise ainuõigus, kohaldatakse kodakondsusnõuet.

LV: vannutatud audiitorite äriühingus peab üle 50 % hääleõiguslikest aktsiatest kuuluma Euroopa Liidu või EMP vannutatud audiitoritele või vannutatud audiitorite äriühingutele. Välisriikide advokaadid võivad tegutseda kohtus advokaadina üksnes vastavalt kahepoolsetele vastastikuse õigusabi lepingutele.

LT: patendiadvokaatide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.

LT: auditeerimisteenuste puhul peab audiitori aruanne valmima koostöös audiitoriga, kellel on Leedus tegutsemise luba. Vähemalt kolmveerand audiitorifirma aktsiatest peab kuuluma ELi või EMP audiitoritele või audiitorifirmadele. Asutamine aktsiaseltsina (AB) ei ole lubatud.

LT: välisriikide advokaadid võivad tegutseda kohtus advokaadina üksnes vastavalt kahepoolsetele vastastikuse õigusabi lepingutele.

LT: meditsiiniteenuste (sh psühholoogiteenuste) ja hambaraviteenuste osutamiseks on nõutav luba, mille väljastamisel lähtutakse tervishoiuteenuste kavast, mis põhineb vajadustel ning milles võetakse arvesse rahvastikku ja olemasolevaid meditsiini- ja hambaraviteenuseid.

PL: kui ELi advokaatide jaoks on kättesaadavad muud õigusliku vormi liigid, on välisriigi advokaatidel juurdepääs üksnes registreeritud ühingu ja usaldusühingu õiguslikule vormile.

PL: veterinaarteenuste osutamisel kehtib ELi kodakondsuse nõue. Väliskodanikud võivad taotleda praktiseerimisluba.

PL: auditeerimisteenuste osutamisel kohaldatakse kodakondsusnõuet.

PT: õigusteenuste osutamisel kohaldatakse kodakondsusnõuet juurdepääsuks sellistele ametitele nagu õigusnõustajad (*solicitadores*) ja tööstusomandi esindajad.

SK: kutseala kojas registreerimisel ning arhitektuuri-, inseneri- ja veterinaarteenuste osutamisel kohaldatakse elukohanõuet. Veterinaarteenuseid võivad osutada üksnes füüsilised isikud.

SK: õigusteenuste osutamiseks seoses riigisisese õigusega, sealhulgas kohtus esindamiseks, nõutakse EMP riigi või Slovakkia kodakondsust ja elukohta (kaubanduslik kohalolek).

SE: õigusteenuste puhul on advokatuuri vastuvõtmiseks, mis on vajalik üksnes Rootsi ametinimetuse *advokat* kasutamiseks, nõutav elukoht ELis, EMP riigis või Šveitsi Konföderatsioonis. Rootsi advokatuuri juhatus võib teha erandeid. Rootsi õiguse praktiseerimiseks ei ole vastuvõtmine advokatuuri vajalik. Rootsi advokatuuri liiget tohivad palgata üksnes teised advokatuuri liikmed või advokatuuri liikmete äriasju ajavad äriühingud. Advokatuuri liikmed võivad siiski töötada välisriigi äriühingu heaks. Pädev asutus võib kõnealuse tingimuse puhul teha erandeid. Majanduskavale sertifitseerija määramisega on seotud EMP nõuded.

SE: teatavate juriidiliste isikute, sealhulgas kõikide osaühingute ja füüsiliste isikute kohustuslikku auditit võivad teha üksnes Rootsis tunnustatud või volitatud audiitorid ja registreeritud audiitorühingud. Vaid Rootsis tunnustatud audiitorid ja registreeritud raamatupidamisettevõtted võivad olla aktsionärid või partnerid äriühingutes, mis praktiseerivad nõuetele vastavat auditeerimist (ametlikel eesmärkidel). Volitamiseks ja tunnustamiseks on vajalik elukoht EMPs või Šveitsis. Nimetusi „tunnustatud audiitor“ ja „volitatud audiitor“ võivad kasutada ainult Rootsis tunnustatud või volitatud audiitorid. Kooperatiivsetes tulundusühingutes ja teatavates muudes ettevõtetes tegutsevatel audiitoritel, kes ei ole volitatud või tunnustatud audiitorid, peab olema elukoht EMPs. Pädev asutus võib teha sellest nõudest erandeid. (CPC 86211, CPC 86212, v.a majandusarvestusteenused.)

SI: klientide esindamisel kohtus tasu eest kohaldatakse Sloveenia Vabariigis kaubandusliku kohaloleku nõuet. Välisriigi jurist, kellel on õigus praktiseerida välisriigis, võib osutada õigusteenuseid või praktiseerida advokaatide seaduse artiklis 34a sätestatud tingimustel, juhul kui on täidetud tegeliku vastastikkuse nõue. Vastastikkuse nõude täitmist kontrollib justiitsministeerium. Sloveenia advokatuuri määratud advokaatide kaubanduslik kohalolek saab toimuda üksnes ühe osanikuga äriühingu, piiratud vastutusega õigusbüroo (partnerluse) või piiramatu vastutusega õigusbüroo (partnerluse) vormis. Õigusbüroo tegevus piirdub õiguse praktiseerimisega. Õigusbüroo partneriteks võivad olla üksnes advokaadid.

SI: majandusarvestus-, raamatupidamis- ja auditeerimisteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Nõutav on kaubanduslik kohalolek. Kolmanda riigi auditeeriv üksus võib omada aktsiaid või moodustada Sloveenia audiitorühinguga partnerluse tingimusel, et selle riigi õiguse kohaselt, kus kolmanda riigi auditeeriv üksus on asutatud, võivad Sloveenia audiitorühingud omada aktsiaid või moodustada auditeeriva üksusega partnerluse. Vähemalt üks Sloveenias asutatud audiitorühingu juhatuse liige peab olema Sloveenia alaline elanik.

SI: arstid, hambaarstid, ämmaemandad, õed ja farmatseudid vajavad kutseala koja litsentsi, teised tervishoiutöötajad peavad end registreerima.

SI: sanitaar-, epidemioloogiliste, meditsiini-/ökoloogiliste teenuste, vere, verepreparaatide ja siirdatavate organite tarnimise ning lahangute puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük[1] (CPC 63211)

AT: ravimeid ja teatavaid meditsiinikaupu võib üldsusele müüa üksnes apteegi kaudu. Apteegi pidamiseks on nõutav EMP riigi või Šveitsi kodakondsus. Apteegi rendilevõtjatelt ja apteegi juhtimise eest vastutavatelt isikutelt nõutakse EMP riigi või Šveitsi kodakondsust.

BG: farmatseutide suhtes kehtib alalise elukoha nõue.

CY: ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüügi ning farmaatsiatoodete tarnimise ja farmatseutide osutatavate muude teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad (CPC 63211).

DE: ravimite ja meditsiinikaupade jaemüügiga võivad tegeleda üksnes füüsilised isikud. Elukohanõuet kohaldatakse farmatseudi litsentsi omandamisel ja/või apteegi avamisel ravimite ja teatavate meditsiinitoodete müügiks üldsusele. Isikud, kes ei ole sooritanud Saksa apteekrieksamit, võivad saada üksnes loa võtta üle apteek, mis on eelneval kolmel aastal juba tegutsenud. Seda tingimust ei kohaldata tunnustatud taotlejate suhtes, kelle kvalifikatsiooni on juba tunnustatud muudel eesmärkidel. Lisaks sellele peavad taotlejad olema harrastanud farmatseudi kutsetegevust Saksamaal vähemalt kolm järjestikust aastat. Isikud, kes ei ole mõne EMP riigi kodanikud, ei saa litsentsi apteegi asutamiseks.

[1] Ravimite üldsusele tarnimise suhtes kehtivad samamoodi kui muude teenuste osutamise suhtes Euroopa Liidu liikmesriikides kohaldatavad litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuded ning -menetlused. Üldjuhul võivad seda teenust osutada üksnes farmatseudid. Mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis on farmatseutidele reserveeritud üksnes retseptiravimite tarnimine.

EE: ravimeid ja teatavaid meditsiinikaupu võib üldsusele müüa üksnes apteegi kaudu. Ravimite postimüük ja internetist tellitud ravimite tarnimine posti teel või kiirkullerteenuse kaudu on keelatud.

EL: ravimite ja meditsiinikaupade jaemüügiga võivad tegeleda üksnes farmatseudi litsentsi omavad füüsilised isikud ja selliste isikute asutatud äriühingud. Apteegi pidamiseks on nõutav ELi kodakondsus.

ES: ravimite ja meditsiinikaupade jaemüügiga võivad tegeleda üksnes füüsilised isikud. Iga farmatseut võib taotleda vaid ühe litsentsi. Asutamisloa väljastamise suhtes kohaldatakse majandusvajaduste testi. Põhikriteeriumid: apteekide arv piirkonnas.

FI, SE: farmaatsiatoodete jaemüügi ning üldsusele farmaatsiatoodete tarnimise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad (CPC 63211).

FR: Apteegi pidamiseks on nõutav EMP riigi või Šveitsi kodakondsus. Välisriikide farmatseutide suhtes võidakse kohaldada igal aastal kehtestatavat kvooti.

HU: Apteegi pidamiseks on nõutav EMP riigi või Šveitsi kodakondsus.

IT: elukohanõuet kohaldatakse apteekri tegevusloa omandamisel ja/või apteegi avamisel ravimite ja teatavate meditsiinitoodete müügiks üldsusele.

LT: meditsiinikaupu võib üldsusele müüa üksnes apteegi kaudu. Retsepti alusel väljastatavate meditsiinikaupade müük interneti teel on keelatud.

LV: et alustada iseseisvat tööd apteegis, peab välisriigi farmatseut või farmatseudi assistent, kes on saanud hariduse riigis, mis ei ole ELi liikmesriik või EMP riik, töötama vähemalt aasta apteegis farmatseudi järelevalve all.

SI: Sloveenias osutavad esmatasandi farmaatsiateenust omavalitsused. Farmaatsiateenuse võrgustik koosneb avalik-õiguslikest farmaatsiaasutustest, mis kuuluvad omavalitsustele või kontsessiooni alusel erafarmatseutidele (enamusosanik peab olema ametilt farmatseut). Retseptiravimite postimüük on keelatud.

SK: kohaldatakse elukohanõuet.

Teadus- ja arendusteenused

EU: jäetakse õigus võtta vastu või säilitada meetmeid seoses teadus- ja arendusteenustega, mida rahastab avalik sektor või mille osutamiseks antakse mis tahes vormis riigiabi ja mida ei peeta seetõttu erasektori rahastatavateks teenusteks ning mille puhul ainuõigused ja/või load võib anda üksnes ELi liikmesriikide kodanikele või ELi juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub ELis (CPC 851, CPC 852, CPC 853).

Kinnisvarateenused

CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet.

DK: Taani territooriumil viibiv füüsiline isik võib kasutada kinnisvarateenuste osutamisel kinnisvaramaakleri ametinimetust üksnes juhul, kui ta on volitatud kinnisvaramaakler, kes on kantud kinnisvaramaaklerite registrisse kooskõlas kinnisvara müügi seaduse (millega kehtestatakse registrisse kandmise nõuded, sealhulgas elukoht ELis, EMPs või Šveitsis) artikli 6 lõikega 1. Kinnisvara müügi seadust kohaldatakse üksnes tarbijatele kinnisvarateenuste osutamisel, mitte kinnisvara rentimisel.

PT: füüsilistel isikutel peab olema elukoht EMP riigis. Juriidilised isikud peavad olema asutatud EMP riigis.

Rendi-/liisinguteenused ilma juhita

A. Laevadega seotud teenused

AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: registreeritud äriühingute asutamisel asutamisriigi lipu all sõitva laevastiku käitamiseks võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: laevade puhul on ELi-väliste omanike maksimaalne osalus 49 %.
LT: laev peab kuuluma Leedu füüsilisele isikule või Leedus asutatud äriühingule.
SE: Armeenia osaluse korral laevas tuleb Rootsi lipu all sõitmiseks tõendada Rootsi domineerivat tegevusmõju.

B. Õhusõidukitega seotud teenused

EU: ELi lennuettevõtja kasutatav õhusõiduk tuleb registreerida lennuettevõtjale tegevusloa väljastanud ELi liikmesriigis või kui tegevusloa väljastanud ELi liikmesriik seda lubab, siis mujal ELis. Õhusõiduki registreerimiseks võib olla nõutav, et õhusõiduki omanik oleks kas kindlatele kodakondsusnõuetele vastav füüsiline isik või kindlatele kapitaliomandi- ja kontrollinõuetele vastav ettevõtja.

C. Muude transpordivahenditega seotud teenused

SE: kohaldatakse EMP elukoha nõuet (CPC 83101).

E. Muu

BE, FR: jäetakse õigus võtta vastu või säilitada meetmeid seoses videofilmide rentimise ja liisimise teenuste osutamisega (CPC 83202().

Muud äriteenused

EU: põllumajanduse, jahinduse ja metsandusega seotud teenuste (CPC 881) ning kalapüügi (CPC 882) ja töötleva tööstuse (CPC 884 ja 885) puhul (v.a nõuande- ja nõustamisteenused) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: juhtide otsimise teenuste (CPC 87201) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SI ja SK: tööhõiveteenuste (CPC 87202) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: kontori abipersonali värbamise teenuste (CPC 87203) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU, välja arvatud HU ja SE: koduabiliste, muude kaubandus- ja tööstustööliste, põetuspersonali jm töötajate värbamise teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Vajalik on elukoht või kaubanduslik kohalolek ning kehtida võivad ka kodakondsusnõuded.

EU, välja arvatud BE, DK, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LU, NL, SE, UK: personali värbamise teenuste puhul kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet.

EU, välja arvatud AT ja SE: juurdlusteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Vajalik on elukoht või kaubanduslik kohalolek ning kehtida võivad ka kodakondsusnõuded.

AT: tööhõiveteenuste, tööjõu rendi agentuuride ja personali värbamise teenuste (CPC 8720) puhul võib loa anda üksnes juriidilistele isikutele, kelle peakontor on EMPs ja kelle juhatuse liikmed või juhtimisõiguslikud osanikud/aktsionärid, kes on volitatud juriidilist isikut esindama, on EMP kodanikud alalise elukohaga EMPs.

BG, CY, CZ, DK, EE, FI, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SL, SK: turvateenuste (CPC 87302, 87303, 87304, 87305, 87309) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG, SK, HR, HU: ametliku kirjaliku ja suulise tõlke teenuste (CPC 87905) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BE: turvateenuste puhul kehtib juhatajate suhtes ELi kodakondsuse ja elukoha nõue. Krediidiinfoteenuste puhul jäetakse õigus nõuda tarbijakrediidi andmepankade korral kodakondsust (CPC 87901 osa). Inkassoteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.

BG: aerofotograafia, geodeesia, katastrimõõdistamise ja kartograafiaga seotud tegevuse puhul (maakoore liikumise uurimisel) kohaldatakse asutamisnõuet ja kodakondsusnõuet. Juurdlusteenuste, tehnilise kontrolli ja analüüsi teenuste ning nafta- ja gaasimaardlate seadmete remondi ja demonteerimisega seotud lepinguliste teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Ametliku kirjaliku ja suulise tõlke puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: tehnilise kontrolli ja analüüsi teenuste ning geoloogia-, geofüüsika-, mõõdistamis- ja kartograafiateenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CZ: inkassoteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

DE: vandetõlkide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.

DE: tööhõiveteenuste puhul kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet.

DK: turvateenuse osutamise luba taotlevate üksikisikute ning turvateenuse osutamise luba taotlevate juriidiliste isikute juhtide ja enamiku juhatuse liikmete suhtes kehtib elukohanõue. Elukohanõuet ei kohaldata siiski juhtudel, mis on sätestatud rahvusvahelistes lepingutes või justiitsministri määrustes. Lennujaama valveteenistuse töötajate puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EE: turvateenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Vandetõlkidelt nõutakse ELi kodakondsust.

ES: turvateenuste puhul nõutakse füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt ning eraturvafirma töötajatelt EMP kodakondsust.

FI: diplomeeritud tõlkijate suhtes kohaldatakse EMP elukoha nõuet.

FR: välisinvestoritel peab teadusliku ja tehnilise nõuande teenuste jaoks uurimis- ja geoloogilise luure teenuste osutamiseks olema eriluba.

HR: juurdlus- ja turvateenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Trükkimis- ja kirjastamisteenuste puhul kohaldatakse kirjastaja ja toimetuse liikmete suhtes elukohanõuet.

HU: vahekohtu- ja lepitusteenuste (CPC 86602) osutamisel kohaldatakse loa- ja elukohanõuet.

IT: turvateenuste osutamiseks vajaliku loa saamiseks peab olema Itaalia või ELi kodakondsus ning täidetud elukohanõue. Kirjastuste ja trükikodade omanikud ja kirjastajad peavad olema ELi liikmesriigi kodanikud. Ettevõtjate peakontorid peavad asuma mõnes ELi liikmesriigis. Inkasso- ja krediidiinfoteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

LV: juurdlusteenuste puhul võivad litsentsi saada üksnes sellised detektiivibürood, mille juht ja kõik büroo haldusasutustes kontorit omavad isikud on ELi või EMP kodanikud. Turvateenuste puhul peab litsentsi saamiseks vähemalt pool omakapitalist kuuluma ELi või EMP füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Kirjastamissektoris antakse asutamisõigus üksnes riigis asutatud juriidilistele isikutele (mitte filiaalidele).

LT: turvateenuste osutamisega võivad tegeleda üksnes EMP või NATO riigi kodakondsusega isikud. Kirjastamissektoris antakse asutamisõigus üksnes riigis asutatud juriidilistele isikutele (mitte filiaalidele).

LT: jäetakse õigus piirata kaubanduslik kohalolek trükkimis- ja kirjastamisteenuste (CPC 88442) osutamiseks asutatud juriidiliste isikutega.

EU, välja arvatud NL: proovimärgisega märgistamise teenuste (CPC 893) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

NL: proovimärgisega märgistamise teenuste pakkumiseks on nõutav kaubanduslik kohalolek Madalmaades. Väärismetallesemete proovimärgisega märgistamise ainuõigus on praegu antud Madalmaade kahele avalik-õiguslikule monopolile (CPC 893 osa).

PL: juurdlusteenuste osutamisega seoses võib kutsetegevuse litsentsi anda Poola kodakondsusega isikule või mõne muu ELi liikmesriigi, EMP või Šveitsi kodanikule. Turvateenuste osutamisega seoses võib kutsetegevuse litsentsi anda ainult Poola kodakondsusega isikule või mõne muu ELi liikmesriigi, EMP või Šveitsi kodanikule. Vandetõlkidele kehtib ELi kodakondsusnõue. Aerofotograafiateenuste osutajatel ning ajalehtede ja ajakirjade peatoimetajal peab olema Poola kodakondsus.

PT: juurdlusteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Inkassoteenuste ja krediidiinfoteenuste osutamisse investeerijatel peab olema ELi kodakondsus. Turvateenuste osutamisele spetsialiseerunud töötajatel peab olema täidetud kodakondsusnõue.

RO: hoonete puhastusteenuste puhul kohaldatakse spetsialistide suhtes kodakondsusnõuet.

SE: Rootsis trükitavate ja avaldatavate perioodikaväljaannete füüsilisest isikust omanikud peavad elama Rootsis või olema EMP kodanikud. Selliste perioodikaväljaannete juriidilistest isikutest omanikud peavad olema asutatud EMPs. Rootsis trükitavatel ja avaldatavatel perioodikaväljaannetel ning tehnilistel salvestistel peab olema vastutav toimetaja, kelle elukoht on Rootsis.

SK: juurdlusteenuste ja turvateenuste puhul võib litsentsi anda üksnes juhul, kui puudub turvarisk ja kui kõik juhid on ELi, EMP riigi või Šveitsi kodanikud.

2. Sideteenused

EU: ringhäälinguteenuste (v.a satelliitlevi edastamise teenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Ringhäälingut määratletakse katkematu ülekandevoona, mis on vajalik TV- ja raadioprogrammide signaalide edastamiseks üldsusele, kuid mis ei hõlma operaatorite ühenduskanaleid.

BE: satelliitlevi edastamise teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

3. Ehitusteenused ja nendega seotud inseneriteenused

CY: kolmandate riikide kodanike suhtes kohaldatakse asutamise korral eritingimusi ja neilt nõutakse luba.

4. Turustusteenused

EU: relvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu sõjavarustuse ning kemikaalide ja väärismetallide (ja -kivide) turustamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: mõnes riigis on apteegi pidamiseks ja tubakamüüjana tegutsemiseks nõutav kodakondsus ja alaline elukoht.

HR: tubaka ja tubakatoodete turustamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

FR: tubaka jaemüügi valdkonnas ainuõiguste andmise suhtes võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

FI: alkoholi (CPC 62112 osa, 62226, 63107, 8929) ja ravimite (CPC 62251, 62117, 8929) turustamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT: ravimite turustamise (v.a ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad (CPC 63211). Seoses tubaka (CPC 63108) jaemüügiga võivad tubakamüüjana tegutsemise luba taotleda üksnes füüsilised isikud (eelistatakse EMP kodanikke).

BG: alkohoolsete jookide, keemiatoodete, tubaka ja tubakatoodete, ravimite, meditsiini- ja ortopeediliste kaupade, relvade, laskemoona ja sõjavarustuse, nafta- ja naftatoodete, gaasi, väärismetallide ja vääriskivide turustamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

DE: ravimite ja meditsiinikaupade jaemüügiga võivad tegeleda üksnes füüsilised isikud. Elukohanõuet kohaldatakse farmatseudi litsentsi omandamisel ja/või apteegi avamisel ravimite ja teatavate meditsiinitoodete müügiks üldsusele. Teiste riikide kodanikud või isikud, kes ei ole sooritanud Saksa apteekrieksamit, võivad saada üksnes loa võtta üle apteek, mis on eelneval kolmel aastal juba tegutsenud. Seda tingimust ei kohaldata tunnustatud taotlejate suhtes, kelle kvalifikatsiooni on juba tunnustatud muudel eesmärkidel. Lisaks sellele peavad taotlejad olema harrastanud farmatseudi kutsetegevust Saksamaal vähemalt kolm järjestikust aastat. Isikud, kes ei ole mõne EMP riigi kodanikud, ei saa litsentsi apteegi asutamiseks.

ES: tubaka jaemüük on riigi monopol. Asutamise suhtes kohaldatakse ELi liikmesriigi kodakondsuse nõuet.

IT: seoses tubaka turustamisega (CPC 6222 osa, CPC 6310 osa) nõutakse hulgi- ja jaemüüja vaheliselt vahendajalt ning kaupluste (*magazzini*) omanikelt ELi kodakondsust.

SE: alkohoolsete jookide jaemüügi puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

6. Keskkonnateenused

EU: majapidamistele, tööstuslikele, kaubanduslikele või muudele kasutajatele vee kogumise, puhastamise ja jaotamisega seotud teenuste, sealhulgas joogiveega varustamise ning veemajanduse puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

SK: kasutatud patareide ja akude, vanaõli, vanade autode ning elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete töötlemiseks ja ringlussevõtuks on nõutav asutamine juriidilise isikuna ELi liikmesriigis või EMP riigis (elukohanõue) (CPC 9402 osa).

7. Finantsteenused[1]

EU: investeerimisfondide vara tohivad hoiustada üksnes äriühingud, mille registrijärgne asukoht on Euroopa Liidus. Avatud investeerimisfondide ja investeerimisettevõtete juhtimiseks tuleb asutada spetsialiseeritud fondivalitseja, mille peakontor ja registrijärgne asukoht on samas liikmesriigis.

AT: välismaise kindlustusandja filiaalidele ei anta tegevusluba, kui selle kindlustusandja õiguslik vorm ei vasta aktsiaseltsile või vastastikusele kindlustusseltsile või ei ole nendega võrreldav. Filiaali juhatus peab koosnema kahest füüsilisest isikust, kelle alaline elukoht on Austrias.

BG: pensionikindlustusteenust võib pakkuda osaluse kaudu juriidilise isikuna asutatud pensionikindlustusettevõtetes (mitte filiaalides). Juhatuse esimehe ja direktorite nõukogu esimehe suhtes kohaldatakse alalise elukoha nõuet. Enne teatavaid kindlustusliike pakkuva filiaali või esinduse asutamist peab välisriigi kindlustusandjal olema luba nende kindlustusliikide pakkumiseks oma päritoluriigis. Kindlustusvahendajad peavad olema kohalikud juriidilised isikud (mitte filiaalid). (Edasi)kindlustusandja juht- ja järelevalveorgani liikmete ning (edasi)kindlustusandjat juhtima või esindama volitatud isikute suhtes kohaldatakse elukohanõuet.

[1] Filiaalide ja tütarettevõtjate erineva kohtlemise suhtes rakendatakse horisontaalpiirangut. Välisfiliaalid võivad saada loa liikmesriigi territooriumil tegutsemiseks üksnes asjaomase liikmesriigi õigusaktides sätestatud tingimustel ja neilt võib seega nõuda vastavust mitmele konkreetsele usaldatavusnõudele.

CY: Küproses võivad väärtpaberite maaklerlusega tegeleda üksnes Küprose börsi liikmed (maaklerid). Maaklerfirma võib Küprose börsi liikmeks registreeruda üksnes siis, kui see on asutatud ja registreeritud vastavalt Küprose äriühinguõigusele (filiaalid ei ole lubatud).

DE: kohustusliku lennutranspordikindlustuse lepinguid võib sõlmida ainult ELis asutatud tütarettevõtja või Saksamaal asutatud filiaal. Kui välisriigi kindlustusandja on asutanud Saksamaal filiaali, võib ta sõlmida Saksamaal rahvusvahelise transpordi kindlustuslepinguid ainult Saksamaal asutatud filiaali kaudu.

DK: seoses kindlustusteenuste ja kindlustusega seotud teenustega jäetakse õigus nõuda, et ükski isik ega äriühing (sh kindlustusandjad) peale Taani seaduste kohaselt või Taani pädevatelt asutustelt tegevusloa saanud kindlustusandjate ei või Taanis ärilistel eesmärkidel kaasa aidata Taanis elavate isikute, Taani laevade või Taanis asuva vara otsekindlustuslepingute sõlmimisele. Taani jätab endale õiguse nõuda, et kohustusliku õhuveokindlustuse lepinguid võivad sõlmida üksnes ELis asutatud ettevõtted.

EE: otsekindlustuse puhul: välisriigi kodanikud võivad kuuluda kindlustusalal tegutseva välisosalusega aktsiaseltsi juhatusse üksnes proportsionaalselt välisosaluse suurusega, kuid nad ei tohi mingil juhul moodustada üle poole juhatuse liikmetest. Tütarettevõtja või iseseisva äriühingu juhatuse esimees peab alaliselt elama Eestis. Hoiuste vastuvõtmise puhul jäetakse õigus nõuda finantsinspektsiooni luba ja registreerimist aktsiaseltsi, tütarettevõtja või filiaalina vastavalt Eesti õigusele.

EL: seoses kindlustusteenuste ja kindlustusega seotud teenustega ei hõlma asutamisõigus esinduskontorite loomist ega muud kindlustusseltsi alalist kohalolekut, v.a juhul, kui sellised kontorid asutatakse agentuuride, filiaalide või peakontoritena.

ES: et välisriigi kindlustaja saaks asutada filiaali või esinduse teatavat liiki kindlustusteenuste osutamiseks, peab tal olema olnud oma päritoluriigis samade kindlustusliikidega tegelemise luba vähemalt viis aastat. Aktuaari ametialal töötamiseks peab olema täidetud elukohanõue või tuleb omada kolmeaastast töökogemust.

HR: arveldus- ja kliiringuteenuste puhul, kui Keskdepositoorium (CDA) on Horvaatias ainus teenuseosutaja, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad; mitteresidentidele antakse juurdepääs CDA teenustele mittediskrimineerivalt.

HU: kindlustusandjad, kes ei ole asutatud ELis, võivad osutada Ungari territooriumil otsekindlustusteenuseid üksnes Ungaris registreeritud filiaali kaudu. Seoses panga- ja muude finantsteenustega (v.a kindlustus) ei tohi välisriigi finantsasutuste filiaalid osutada varahaldusteenuseid erapensionifondidele ega hallata riskikapitali. Finantsasutuse juhatuses peaks olema vähemalt kaks liiget, kes on Ungari kodanikud ja riigi elanikud asjaomaste välisvaluutat käsitlevate määruste tähenduses ning kes on vähemalt ühe aasta elanud alaliselt Ungaris.

IE: kollektiivsete investeerimisskeemide puhul, mis toimivad usaldusfondide ja muutuvkapitaliga äriühingutena (v.a ettevõtted, mis tegelevad kollektiivse investeerimisega vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse (UCITS)), peavad usaldusisik/hoiulevõtja ja fondivalitseja olema asutatud Iirimaal või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis (mitte filiaalina). Investeerimisusaldusühingute puhul peab vähemalt üks täisosanik olema asutatud Iirimaal. Selleks et saada Iirimaal börsi liikmeks, peab üksusel olema kas a) Iirimaa tegevusluba, mis eeldab, et asutatud ühingu või seltsi peakontor / registrijärgne asukoht oleks Iirimaal, või b) muu Euroopa Liidu liikmesriigi tegevusluba kooskõlas Euroopa Liidu investeerimisteenuste direktiiviga.

PT: seoses panga- ja muude finantsteenustega (v.a kindlustus) võivad pensionifonde hallata ainult Portugalis asutatud spetsialiseeritud äriühingud ja Portugalis asutatud kindlustusseltsid, kellel on luba elukindlustuse valdkonnas tegutsemiseks, või ettevõtted, kellel on luba hallata pensionifonde teistes ELi liikmesriikides. Seoses kindlustusteenuste ja kindlustusega seotud teenustega peavad välisriikide kindlustusseltsid filiaali asutamiseks Portugalis tõendama, et neil on vähemalt viie aasta pikkune tegutsemiskogemus. Otseste filiaalide avamine kindlustusvahenduse eesmärgil ei ole lubatud, sest kindlustusvahendusega võivad tegeleda üksnes Euroopa Liidu liikmesriigi õiguse kohaselt asutatud äriühingud. Õhu- ja meretranspordikindlustuse lepinguid, millega kaetakse kaubad, õhusõidukid, laevad ja vastutus, võivad sõlmida üksnes Euroopa Liidus asutatud ettevõtjad.

FI: kohustusliku pensionikindlustuse teenust osutavate kindlustusandjate puhul: vähemalt poolte projektijuhtide, juhatuse ja järelevalvenõukogu liikmete alaline elukoht peab olema ELis, kui pädevad asutused ei ole teinud erandit. Kohustusliku pensionikindlustuse teenust mitte osutavate kindlustusandjate puhul: vähemalt ühel juhatuse ja ühe nõukogu liikme ning tegevdirektori suhtes kehtib elukohanõue. Armeenia kindlustusandja peamaakleri alaline elukoht peab olema Soomes, kui äriühingu peakontor ei asu ELis. Välisriigi kindlustusandjatele ei anta tegevusluba tegutsemiseks Soomes filiaalina, et osutada kohustusliku pensionikindlustuse teenuseid. Otsekindlustuse (sh kaaskindlustuse) teenuseid võivad pakkuda üksnes kindlustusandjad, kelle peakontor asub ELis või kellel on Soomes filiaal. Kindlustusmaakleriteenuste osutamiseks on vajalik alaline tegevuskoht ELis. Juhatuse liikmete suhtes võidakse kohaldada elukohanõuet. Pangandusteenuste puhul: vähemalt ühe asutaja, ühe juhatuse ja nõukogu liikme, tegevdirektori ja krediidiasutuse allkirjaõigusega isiku suhtes kehtib elukohanõue.

IT: jäetakse õigus võtta vastu või säilitada meetmeid seoses finantsnõustajate (*consulenti finanziari*) tegevusega. Selleks et saada luba Itaalias asutatud väärtpaberiarveldussüsteemi haldamiseks, peab äriühing olema asutatud Itaalias juriidilise isikuna (mitte filiaalina). Selleks et saada luba väärtpaberite keskdepositooriumi haldamiseks Itaalias, peab äriühing olema asutatud Itaalias juriidilise isikuna (mitte filiaalina). Kollektiivsete investeerimisskeemide puhul, välja arvatud Euroopa Liidu õigusaktidega ühtlustatud vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse kollektiivse investeerimisega tegelevad ettevõtjad (UCITS), peab usaldusisik/hoiulevõtja olema asutatud Itaalias või Itaalia filiaali kaudu mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis. Euroopa Liidu õigusaktidega ühtlustamata UCITSite fondivalitsejad peavad samuti olema asutatud Itaalias juriidilise isikuna (mitte filiaalina). Pensionifondide vara võivad hallata üksnes pangad, kindlustusseltsid, investeerimisäriühingud ning Euroopa Liidu õigusaktidega ühtlustatud UCITSite fondivalitsejad, mille peakontor on Euroopa Liidus, ning Itaalias juriidilise isikuna asutatud UCITSid. Koduuksemüügi teenuse osutamisel peavad vahendajad kasutama Itaalia registrisse kantud volitatud finantsteenuste osutajaid. Välisriigi vahendajate esinduskontorid ei või tegeleda tegevusega, mille eesmärk on osutada investeerimisteenuseid.

LT: varahalduse eesmärgil nõutakse spetsialiseeritud fondivalitseja (mitte filiaali) asutamist. Pensionifondide hoiustajateks võivad olla ainult ettevõtjad, kellel on Leedus registreeritud asukoht või filiaal. Pensionifondide varade hoiustajateks võivad olla ainult pangad, kellel on Leedus registreeritud asukoht või filiaal ning õigus osutada Euroopa Liidus või Euroopa Majanduspiirkonnas investeerimisteenuseid. Vähemalt üks panga juhtidest peab rääkima leedu keelt ja elama alaliselt Leedus.

PL: kindlustusvahendajad peavad olema kohalikud juriidilised isikud (mitte filiaalid). Poola jätab endale õiguse nõuda, et finantsteabe esitamiseks ja edastamiseks, finantsandmete töötlemiseks ning sellega seotud tarkvara jaoks on nõutav üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või muu volitatud operaatori võrgu kasutamine. Välisriigi kindlustusseltsid võivad tegeleda Poola Vabariigis kindlustustegevusega ainult oma põhifiliaalide kaudu.

RO: panga- ja muude finantsteenuste (v.a kindlustus) puhul: turukorraldajad on Rumeenia juriidilised isikud, kes on asutatud piiratud vastutusega äriühinguna kooskõlas äriühinguõigusega. Mitmepoolseid kauplemissüsteeme võib hallata eespool kirjeldatud tingimustel asutatud süsteemi korraldaja või CNVM-lt loa saanud investeerimisühing.

SK: välisriikide kodanikud võivad asutada kindlustusseltsi aktsiaseltsina või tegeleda kindlustustegevusega tütarettevõtjate kaudu registrijärgse asukohaga Slovakkias (mitte filiaalina). Investeerimisteenuseid võivad Slovakkias osutada pangad, investeerimisäriühingud, investeerimisfondid ja väärtpaberidiilerid, mis on asutatud nõutava omakapitaliga aktsiaseltsina (mitte filiaalina).

SE: otsekindlustusteenuste osutamine on lubatud üksnes Rootsis tegevusluba omava kindlustusteenuse osutaja kaudu, tingimusel et välisriigi teenuseosutaja ja Rootsi kindlustusandja kuuluvad samasse kontserni või et nad on sõlminud omavahel koostöölepingu. Kindlustusmaakler, kes ei ole asutatud juriidilise isikuna Rootsis, võib osutada teenuseid üksnes filiaali kaudu. Hoiupanga asutaja peab olema EMPs elav füüsiline isik.

SI: kindlustusteenuste ja nendega seotud vahendusteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik alljärgnevast: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. Panga- ja muude finantsteenuste (v.a kindlustus) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad, v.a järgmistel juhtudel: igat liiki laenamine, omamaiste juriidiliste isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate tagatiste ja kohustuste vastuvõtmine välisriigi krediidiasutustelt, teiste finantsteenuste osutajate kasutuses oleva finantsteabe vahendamine ja edasiandmine ning finantsandmete töötlemine ja asjakohase tarkvara pakkumine, nimetatud tegevustega seotud nõustamine ja muud abistavad finantsteenused, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine, samuti nõustamine äriühingute omandamise ja ümberstruktureerimise ning strateegia valdkonnas. Nõutav on kaubanduslik kohalolek. Kohustusi ei ole võetud osaluse korral erastatavates pankades ja erapensionifondide korral (vabatahtlikud pensionifondid).

8. Tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusteenused

EU: kõikide tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusteenuste puhul, mida rahastab avalik sektor või mille osutamiseks antakse mis tahes vormis riigiabi ja mida ei peeta seetõttu erasektori rahastatavateks teenusteks, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: kõikide erasektori rahastatud terviseteenuste (välja arvatud erasektori rahastatud haigla- või kiirabiteenused või erasektori rahastatud raviasutuste teenused, v.a haiglateenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad (CPC 9311, 93192 ja 93193).

EU: toimingute või teenuste puhul, mis moodustavad osa riiklikust pensionikavast või seadusega ette nähtud sotsiaalkindlustussüsteemist, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: erasektori rahastatud haridusteenuste puhul võib juhatuse liikmete enamuse suhtes kohaldada kodakondsusnõuet.

EU: põhi-, kesk-, kõrg- ja täiskasvanuharidust mitte hõlmavate erasektori rahastatud haridusteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG, CY, FI, MT, RO SE: erasektori rahastatud põhiharidusteenuste ja keskharidusteenuste (CPC 921, 922) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, SI, PL: erasektori rahastatud kiirabiteenuste (CPC 93192) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: haiglateenuste, kiirabiteenuste ja raviasutuste teenuste (mis ei ole haiglateenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad (CPC 9311, 93192, 93193).

DE: võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad Saksamaa sotsiaalkindlustussüsteemi puhul, kus teenuseid võivad osutada eri äriühingud või üksused ja millega kaasneb seetõttu konkurentsielement ning mis ei ole seega „teenused, mida osutatakse üksnes valitsuse funktsioonide täitmisel“.

DE: jäetakse õigus võimaldada paremat kohtlemist kahepoolse kaubanduslepingu raames seoses tervise- ja sotsiaalteenuste osutamisega (CPC 93).

CY, CZ, FI, HR, HU, MT, NL, PL, RO, SE, SI, SK: kõikide erasektori rahastatud sotsiaalteenuste (CPC 933) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BE, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, PT, UK: erasektori rahastavate sotsiaalteenuste (v.a. sanatooriumid, puhkekodud ja vanadekodud) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY, CZ, MT, SE, SK: erasektori rahastatud haiglateenuste, kiirabiteenuste ja raviasutuste teenuste (mis ei ole haiglateenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud

kohustused puuduvad (CPC 9311, 93192, 93193).

DE: Saksamaa jätab endale õiguse jätta erasektori rahastatavad Saksamaa relvajõudude haiglad riigi omandisse. Saksamaa jätab endale õiguse riigistada muud olulised erasektori rahastatavad haiglad.

FR: kuigi ELi investoritele on tervise- ja sotsiaalteenuste valdkonnas kättesaadavad muud õiguslikud vormid, on välisinvestoritel juurdepääs üksnes sellistele õiguslikele vormidele nagu *société d'exercice liberal* ja *société civile professionnelle*. Juhtivale ametikohale saamiseks on nõutav luba. Loa andmisel võetakse arvesse kohalike juhtide kättesaadavust.

FR: põhiharidus-, kesk- ja kõrgharidusteenuste (CPC 921, 922, 923) puhul: erasektori rahastatud haridusasutuses õpetamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välisriikide kodanikud võivad siiski saada õpetamiseks loa asjaomastelt pädevatelt asutustelt. Välisriikide kodanikud võivad saada ka loa haridusasutuse asutamiseks ja haldamiseks. Sellise loa andmisel kohaldatakse kaalutlusõigust.

FI: erasektori rahastavate tervise- ja sotsiaalteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: välisriigi kõrgkoolid ei või avada Bulgaaria Vabariigi territooriumil oma esindusi. Välisriigi kõrgkoolid võivad avada Bulgaarias teaduskondi, osakondi, instituute ja kolledžeid üksnes Bulgaaria kõrgkoolide struktuuri raames ja koostöös nendega.

EL: kõrgharidusteenuste puhul puuduvad võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused selliste haridusasutuste asutamise korral, mis annavad välja tunnustatud riiklikke diplomeid. Kõrgharidust võivad pakkuda üksnes täiesti autonoomsed avalik-õiguslikud juriidilised isikud. Seaduse kohaselt on ELi elanikel (füüsilistel või juriidilistel isikutel) siiski lubatud asutada eraõiguslikke kõrgkoole, mis annavad välja tunnistusi, mida ei peeta samaväärseks akadeemiliste kraadidega. Erasektori asutatud põhi- ja keskkoolide omanike ning enamiku juhatuse liikmete ja õpetajate suhtes kehtib ELi kodakondsuse nõue.

ES: tunnustatud diplomeid või kraade andva ja erasektori rahastatud ülikooli avamiseks on nõutav luba; menetlus hõlmab parlamendiga konsulteerimist. Põhikriteeriumid on rahvastiku suurus ja olemasolevate ülikoolide paiknemise tihedus.

HR, SI: põhiharidusteenuste (CPC 921) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: erasektori rahastatavate kõrgharidusteenuste (CPC 923) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CZ: kõrgharidusteenuste, v.a teise taseme hariduse järgse tehnika- ja kutsehariduse teenuste (CPC 92310) osutamise korral võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY, FI, MT, RO, SE: täiskasvanuharidusteenuste (CPC 924) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT: raadio- ja telesaadete vahendusel toimuva täiskasvanuõppe (CPC 924) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

SK: jäetakse õigus nõuda, et haridusteenuste, v.a keskharidusjärgse tehnika- ja kutsehariduse teenuste osutajad peavad elama EMPs (CPC 92310). Jäetakse õigus nõuda, et enamik haridusteenuseid osutava asutuse juhatuse liikmetest on Slovakkia kodanikud (CPC 921, 922, 923, 924).

SE: jäetakse õigus võtta vastu ja säilitada meetmeid seoses ametiasutustelt hariduse andmiseks loa saanud haridusteenuste osutajatega. Seda reservatsiooni kohaldatakse riigi ja erasektori rahastatud haridusteenuste osutajate suhtes, kes saavad riigilt teatavat toetust, eelkõige riigi poolt tunnustatud haridusteenuste osutajate, riigi järelevalve all olevate haridusteenuste osutajate või selliste õpingute suhtes, mis annavad õiguse õppetoetustele.

BE, UK: erasektori rahastatavate kiirabiteenuste või erasektori rahastatavate raviasutuste teenuste (mis ei ole haiglateenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

9. Turismi- ja reisiteenused

BG, CY, EL, ES, FR: giidide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.

BG: turismi- ja reisiteenuste puhul ei tohi välisriigi päritolu juhtide arv ületada Bulgaaria kodanikest juhtide arvu juhul, kui riigi (ja/või kohaliku omavalitsuse) osalus Bulgaaria äriühingu aktsiakapitalis on üle 50 %.

BG: hotelli-, restorani- ja toitlustusteenuste (v.a toitlustamine lennutransporditeenuste käigus) osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna (mitte filiaalina).

CY: luba turismi- või reisiettevõtte (agentuuri) asutamiseks ja haldamiseks antakse ning olemasoleva ettevõtte tegevusloa pikendamist võimaldatakse üksnes ELi füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Välisriigi teenuseosutajaid peab esindama residendist reisiettevõte.

IT: väljastpoolt ELi liikmesriike pärit giididel on vaja eriluba.

HR: erilise ajaloo- ja kunstiväärtusega kaitsealadel ja rahvus- või loodusparkides paiknemise korral on vajalik Horvaatia Vabariigi valitsuse luba.

LT: selliste välisriigist pärit giidi poolt giiditeenuste osutamise puhul, mida võib osutada üksnes kooskõlas kahepoolsete kokkulepetega (või lepingutega) vastastikkuse põhimõttel, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

10. Vabaaja-, kultuuri- ja sporditeenused (v.a audiovisuaalteenused)

EU: kõikide vabaaja-, kultuuri- ja sporditeenuste puhul, millega seoses ei ole võetud teenuste piiriülese osutamisega seotud kohustusi VIII-B LISAS (piiriüleste teenuste osutamisega seotud kohustuste loend), võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Meelelahutusteenused (sh teatrite, ansamblite, tsirkuste ja diskoteekide teenused)

CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SI, SK: meelelahutusteenuste (sh teatrite, ansamblite, tsirkuste ja diskoteekide teenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad, v.a järgmistel juhtudel: teatrilavastajate, laulukollektiivide, ansamblite ja orkestrite pakutavad meelelahutusteenused (CPC 96191); kirjanike, heliloojate, skulptorite, estraadikunstnike jt üksikartistide osutatavad teenused (CPC 96192) ning teatrite lisateenused (CPC 96193).

EE: muude meelelahutusteenuste (v.a kinoteenused) puhul (CPC 96199) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

LV, LT: võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad, v.a kinoteenuste (CPC 96199) puhul.

Uudiste- ja meediaagentuuride teenused

BG, CY, CZ, EE, HU, LT, MT, RO, PL, SI, SK: uudiste- ja meediaagentuuride teenuste (CPC 962) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

FR: välisosalus prantsuskeelseid väljaandeid kirjastavates olemasolevates äriühingutes ei tohi olla suurem kui 20 % äriühingu kapitalist või hääleõigustest. Meediaagentuuride puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Spordi- ja muud vabaajateenused

EU: hasartmängude ja kihlvedude korraldamise teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, SI: suusakooli- ja mäeinstruktoriteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG, CY, CZ, EE, HR, LV, MT, PL, RO, SK: sporditeenuste (CPC 9641) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Raamatukogude, arhiivide ja muuseumide teenused ning muud kultuuriteenused

EU (välja arvatud AT): raamatukogude, arhiivide ja muuseumide teenuste ning muude kultuuriteenuste (CPC 963) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

11. Transporditeenused

EU: kosmosetranspordi teenuste, kosmosesõidukite rentimise (CPC 733, CPC 734 osa) ja kosmosetranspordi abiteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU, välja arvatud FI: kombineeritud transporditeenuse osutamise puhul võivad liikmesriikidevaheliste kombineeritud vedude korral teha veo alg- ja/või lõppetapi maanteevedu – mis moodustab kombineeritud veo lahutamatu osa ja võib, kuid ei pruugi hõlmata piiri ületamist – üksnes ELi liikmesriigis asutatud veoettevõtjad, kes vastavad tegevusalale lubamise ja liikmesriikidevahelise kaupade veo turule pääsemise tingimustele. Kehtivad mis tahes konkreetset transpordiliiki mõjutavad piirangud. Võib võtta vajalikke meetmeid, et tagada maanteesõidukite suhtes kohaldatavate kombineeritud vedudest tulenevate mootorsõidukimaksude vähendamine või hüvitamine.

AT, BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: kombineeritud transporditeenuste osutamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Transpordi abiteenused

EU: lootsi- ja sildumisteenuste (mere- ja siseveetranspordi abiteenused) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: jäetakse õigus nõuda, et puksiirteenuseid (mere- ja siseveetranspordi abiteenused) võivad osutada üksnes ELi liikmeriigi lipu all sõitvad alused.

SI: jäetakse õigus nõuda, et meretranspordi, siseveetranspordi, raudteetranspordi ja maanteetranspordi puhul võivad teha tollivormistust üksnes Sloveenia Vabariigis asutatud juriidilised isikud (mitte filiaalid).

Meretransport ja abiteenused

EU: registreeritud äriühingute asutamisel asutamisriigi lipu all sõitva laevastiku käitamiseks võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: riigisisese kabotaaži või laevapere kodakondsuse puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: õiguse osutada meretranspordi abiteenuseid, mis eeldavad aluste kasutamist, võib anda üksnes Bulgaaria lipu all sõitvatele laevadele. Otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (meretranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna).

CY: kodakondsusnõue Küprose laevade omanikele:

a) füüsilised isikud: rohkem kui 50 % laeva aktsiatest peavad olema ELi/EMP kodanike omanduses;

b) juriidilised isikud: 100 % aktsiatest peavad olema kas ELis/EMPs asutatud korporatsioonide või selliste väljaspool ELi/EMPd asutatud korporatsioonide omanduses, keda kontrollivad ELi/EMP kodanikud. Kontroll tähendab seda, et üle viiekümne protsendi (50 %) korporatsiooni aktsiatest on ELi või EMP kodanike omanduses või enamik korporatsiooni juhatuse liikmeid on ELi või EMP kodanikud. Viimasel juhul peavad nad olema nimetanud volitatud esindaja Küproses või laeva haldamine peab olema täielikult usaldatud Küproses asuvale Küprose või liidu laevahaldusettevõtjale.

DK: mitte-ELi residentidest füüsilised isikud ei saa omada Taani lipu all sõitvaid aluseid. Muude riikide kui ELi/EMP äriühingud ja ühisomanduses laevandusettevõtjad (*partrederi*) võivad omada Taani lipu all sõitvaid kaubalaevu üksnes siis, kui: neid laevu juhitakse, kontrollitakse ja käitatakse tegelikult kas omaniku peamise või teisese asutamiskoha kaudu Taanis, st tütarettevõtja, filiaali või agentuuri kaudu, mille töötajatel on alaline luba tegutseda omaniku nimel. Lootsiteenuse osutajad võivad osutada lootsiteenust Taanis üksnes siis, kui nad elavad ELi/EMP riigis ning on registreeritud ja tunnustatud Taani ametiasutuses kooskõlas Taani lootsiseadusega.

ES: laeva kandmiseks eriregistrisse peab laeva omav äriühing olema asutatud Kanaari saartel.

HR: välisriikide juriidilised isikud peavad meretranspordi abiteenuste osutamiseks asutama Horvaatias äriühingu, kellele sadamavaldaja on andnud avaliku pakkumismenetluse tulemusena tegevusloa. Teenuseosutajate arvu võidakse piirata vastavalt sadamate võimsuspiiridele.

HR: järgmiste teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad: c) tollivormistusteenused, d) konteinerjaama- ja depooteenused, e) mereagentuuriteenused ja f) meretranspordi ekspedeerimise teenused.

a) Mereveose käitlemise teenuste, b) hoiustamis- ja laoteenuste, j) muude tugi- ja abiteenuste (sh toitlustamine), h) puksiirteenuste ja i) meretranspordi tugiteenuste puhul peavad välisriikide juriidilised isikud asutama Horvaatias äriühingu, kellele sadamavaldaja on andnud avaliku pakkumismenetluse tulemusena tegevusloa. Teenuseosutajate arvu võidakse piirata vastavalt sadamate võimsuspiiridele.

FI: teenuseid võivad osutada üksnes Soome lipu all sõitvad laevad.

Siseveetransport[1] ja abiteenused

EU: riigisisese kabotaaži puhul või laevapere kodakondsuse suhtes võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Meetmetega, mis põhinevad kehtivatel või kavandatavatel siseveekogudele juurdepääsu käsitlevatel lepingutel (sh Reini-Maini-Doonau kanali kokkulepped), reserveeritakse osa liiklusõigusi asjaomaste riikide ettevõtjatele, kes vastavad riigisisese omandilise kuuluvuse kriteeriumidele. Kohaldatakse Reini jõel laevatamist käsitleva Mannheimi konventsiooni rakendusmäärusi.

[1] Sealhulgas siseveetranspordi abiteenused.

HR: siseveetransporditeenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU, välja arvatud LV ja MT: registreeritud äriühingute asutamisel asutamisriigi lipu all sõitva laevastiku käitamiseks võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT: siseveetranspordi ja siseveetranspordiga seotud abiteenuste (laevade rentimine koos laevaperega, puksiirteenused, lootsi- ja sildumisteenused, navigeerimisteenused, sadamate ja veeteede käitamise teenused) puhul antakse kontsessioon üksnes EMP juriidilistele isikutele ning üle 50 % kapitalist, käibekapitalist ja hääleõigustest ja enamik juhatuse liikme ametikohtadest on reserveeritud EMP kodanikele.

HU: asutamisel võib nõuda riigi osalust.

Lennutransporditeenused ja abiteenused

Vastastikuse turulepääsu tingimused lennutranspordi valdkonnas sätestatakse Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide ning Armeenia Vabariigi vahelises lepingus ühise lennunduspiirkonna loomise kohta.

EU: ELi lennuettevõtja kasutatav õhusõiduk tuleb registreerida lennuettevõtjale tegevusloa väljastanud ELi liikmesriigis või kui tegevusloa väljastanud ELi liikmesriik seda lubab, siis mujal ELis. Õhusõiduki registreerimiseks võib olla nõutav, et õhusõiduki omanik oleks kas kindlatele kodakondsusnõuetele vastav füüsiline isik või kindlatele kapitaliomandi- ja kontrollinõuetele vastav ettevõtja. Erandjuhul võib Armeenia lennuettevõtja rentida Armeenias registreeritud õhusõiduki teatavatel tingimustel ELi lennuettevõtjale ELi lennuettevõtja erakorraliste vajaduste või hooajalise veomahuvajaduse rahuldamiseks või selliste tegevusraskustega toimetulekuks, millega ei ole võimalik piisavalt hästi toime tulla ELis registreeritud õhusõiduki rentimisega; rentimiseks tuleb saada ELi lennuettevõtjale tegevusloa väljastanud ELi liikmesriigilt piiratud kestusega heakskiit. Õhusõiduki rentimiseks koos meeskonnaga peab õhusõiduki omanik olema kas kindlatele kodakondsusnõuetele vastav füüsiline isik või kindlatele kapitaliomandi- ja kontrollinõuetele vastav juriidiline isik. Õhusõidukit käitava lennuettevõtja omanik peab olema kas kindlatele kodakondsusnõuetele vastav füüsiline isik või kindlatele kapitaliomandi- ja kontrolli nõuetele vastav juriidiline isik.

EU: lendude maapealse teeninduse puhul võidakse nõuda, et teenuseosutaja tegevuskoht asuks ELi territooriumil. Maapealse teeninduse avatuse tase sõltub lennujaama suurusest. Teenuseosutajate arv lennujaamades võib olla piiratud. Suurtes lennujaamades ei tohi teenuseosutajaid olla alla kahe. Suurema kindluse huvides tuleks märkida, et see ei mõjuta ELi õigusi ja kohustusi, mis tulenevad lennutranspordilepingust Armeenia ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahel.

EU: kui kolmanda riigi arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajad ei võimalda Euroopa Liidu lennuettevõtjatele Euroopa Liidus sätestatuga võrdväärset kohtlemist[1] või kui välisriigi lennuettevõtjad ei võimalda Euroopa Liidu arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajatele Euroopa Liidus sätestatuga võrdväärset kohtlemist, võib rakendada meetmeid tagamaks, et arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajad Euroopa Liidus võimaldavad kolmanda riigi lennuettevõtjatele või Euroopa Liidu lennuettevõtjad võimaldavad kolmanda riigi arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajatele võrdväärset kohtlemist.

EU: lennujaama käitamise teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (lennutranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna). Kaubaveoagentuuri teenuste puhul võivad välisriigi isikud osutada teenuseid üksnes kuni 49 % osaluse kaudu Bulgaaria äriühingus või filiaali kaudu.

HR: jäetakse õigus võtta vastu või säilitada meetmeid seoses maapealse teenindusega (sh toitlustamine).

CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: jäetakse õigus võtta vastu või säilitada meetmeid seoses kaubaveoagentuuri teenustega (CPC 748 osa).

[1] „Võrdväärne kohtlemine“ – Euroopa Liidu lennuettevõtjate ja Euroopa Liidu arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajate mittediskrimineeriv kohtlemine.

Raudteetransport ja abiteenused

EU: sõitjateveo ja kaubaveoteenuste osutamisel raudteel (CPC 7111 ja 7112) võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BG: raudteetranspordi abiteenuste puhul ei ole otsesed filiaalid lubatud (nõutav on asutamine juriidilise isikuna). Osalus Bulgaaria äriühingutes võib olla kuni 49 %.

CZ: raudteetranspordi abiteenuste puhul ei ole otsesed filiaalid lubatud (nõutav on asutamine juriidilise isikuna).

HR: sõitjateveo ja kaubaveoteenuste, kaubaveoagentuuri teenuste (CPC 748 osa) ja puksiirteenuste (CPC 7113) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

Maanteetransport ja abiteenused

EU: maantee-kabotaažveoteenuste puhul, sh juhul, kui liikmesriigis osutab transporditeenuseid teises liikmesriigis asutatud veoettevõtja (CPC 7121 ja CPC 7122) – v.a busside rentimine juhiga mitteregulaarvedude tegemiseks, ja maantee-kaubaveo teenused (CPC 7123), välja arvatud posti- ja kullerpostisaadetiste vedu enda tarbeks –, võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad. Veokorraldajate suhtes kohaldatakse elukohanõuet.

AT: reisijate- ja kaubaveoks ning kommertsveokite rentimiseks (koos juhiga) võib anda ainuõiguse ja/või loa üksnes Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele ja Euroopa Liidu juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub Euroopa Liidus.

BG: reisijate- ja kaubaveoks võib ainuõiguse ja/või loa anda üksnes Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele ja Euroopa Liidu juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub Euroopa Liidus. Nõutav on asutamine juriidilise isikuna. Füüsiliste isikute puhul kehtib ELi kodakondsuse nõue. Otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (asutamine juriidilise isikuna on nõutav CPC 7121 ja CPC 7122 ning CPC 7123 puhul, v.a posti- ja kullerpostisaadetiste vedu enda tarbeks). Maanteetranspordi abiteenuste puhul ei ole otsesed filiaalid lubatud (nõutav on asutamine juriidilise isikuna). Osalus Bulgaaria äriühingutes võib olla kuni 49 %.

CZ: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (asutamine juriidilise isikuna on nõutav CPC 7121 ja CPC 7122 ning CPC 7123 puhul, v.a posti- ja kullerpostisaadetiste vedu enda tarbeks).

EL: autoveoettevõtja tegevusalal tegutsemiseks on vaja Kreekas väljastatud litsentsi. Litsentse väljastatakse mittediskrimineerivatel tingimustel. Kreekas asutatud autoveo-ettevõtja võib kasutada ainult Kreekas registreeritud sõidukeid.

ES: reisijateveoks ja linnadevahelise bussiveo teenuste osutamiseks tuleb teha majandusvajaduste test.

FI: maanteetransporditeenuste osutamiseks on vaja luba, mida ei anta välismaal registreeritud sõidukitele.

FR: välisinvestoritel ei ole lubatud osutada linnadevahelise bussiveo teenuseid.

LV: reisijate- ja kaubaveoteenuste osutamiseks on vaja luba, mida ei anta välismaal registreeritud sõidukitele. asutatud üksused peavad kasutama riigis registreeritud sõidukeid.

RO: kaupade ja reisijate maanteeveoteenuste osutamiseks on vaja litsentsi. Litsentsi omavad ettevõtjad võivad kasutada ainult Rumeenias registreeritud sõidukeid, mida omatakse ja kasutatakse vastavalt valitsuse määrustele.

SE: maanteeveo-ettevõtja kutsealal tegutsemiseks on vaja Rootsis väljastatud litsentsi. Taksolitsentsi saamise kriteeriumid hõlmavad tingimust, mille kohaselt äriühing määrab ametisse isiku, kes töötab veokorraldajana (*de facto* elukohanõue – vt asutamist käsitlev Rootsi reservatsioon). Asutatud üksustelt nõutakse riigis registreeritud sõidukite kasutamist.

Muu maanteeveo-ettevõtja litsentsi saamise kriteeriumide kohaselt peab äriühing olema asutatud ELis, omama üksust Rootsis ja olema määranud veokorraldajaks füüsilise isiku, kes elab ELis.

Litsentse väljastatakse mittediskrimineerivatel tingimustel, välja arvatud asjaolu, et kauba ja reisijate maanteeveoteenuseid pakkuvad ettevõtjad võivad üldjuhul kasutada ainult riiklikus autoregistris registreeritud sõidukeid. Kui sõiduk on registreeritud välismaal, kuulub füüsilisele või juriidilisele isikule, kelle peamine elu- või tegevuskoht on välismaal, ja tuuakse Rootsi ajutiselt, võib seda Rootsis ajutiselt kasutada. Ajutine kasutus tähendab Rootsi transpordiameti määratluse kohaselt tavaliselt kuni üht aastat.

Kaupade (v.a kütus) torutransport ja abiteenused

AT: CPC 7139 puhul jäetakse õigus anda ainuõigusi ELi liikmesriikide kodanikele ning ELi juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub ELis.

14. Energiateenused

EU: võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad Armeenia juriidiliste isikute puhul, kes on selle riigi füüsiliste või juriidiliste isikute kontrolli[1] all, kust on pärit üle 5 % Euroopa Liidu nafta- ja maagaasiimpordist,[2] välja arvatud juhul, kui EL annab kõnealuse riigiga sõlmitud majandusliku integratsiooni lepingu raames täieliku juurdepääsu asjaomasele sektorile selle riigi füüsilistele või juriidilistele isikutele.

EU: tuumakütuse ja -materjali tootmise, töötlemise või transpordi ja tuumaenergia tootmise või jaotamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ (mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju) artikliga 11 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ (mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju) artikliga 11 võib kolmanda riigi või kolmandate riikide füüsilis(t)e või juriidilis(t)e isiku(te) kontrolli all oleva põhivõrguettevõtja sertifitseerimisest keelduda, kui ettevõtja ei ole tõendanud, et sertifitseerimise võimaldamine ei sea ohtu liikmesriigi ja/või ELi energiavarustuskindlust.

[1] Juriidiline isik on teis(t)e füüsilis(t)e või juriidilis(t)e isiku(te) kontrolli all, kui viimas(t)el on õigus nimetada suurem osa tema juhtkonnast või juhtida muul õiguspärasel viisil tema tegevust. Kontrollosalusena käsitatakse eelkõige üle 50 % suurust osalust juriidilise isiku aktsiakapitalis.

[2] Tuginedes andmetele energeetika peadirektoraadi värskeimas ELi energiastatistika käsiraamatus: toornafta import väljendatud massina, gaasi import väljendatud küttevääртusena.

EU: mootorikütuse, elektri, muu kui balloonigaasi, auru ja kuuma vee jae- ja hulgimüügiteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kütuste torutranspordi teenuste, välja arvatud nõustamisteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

BE, LV: maagaasi torutranspordi teenuste, välja arvatud nõustamisteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: energiajaotusega seotud kõrvalteenuste, välja arvatud nõustamisteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

SI: energiajaotusega seotud kõrvalteenuste, välja arvatud gaasijaotusega kaasnevate teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

PL: toru kaudu transporditavate kütuste hoiustamise ja ladustamise teenuste (CPC 742 osa) puhul jäetakse õigus nõuda, et energiat tarnivatest riikidest pärit investoritel võib olla keelatud tegevuse üle kontrolli omandamine. Jäetakse õigus nõuda asutamist juriidilise isikuna (mitte filiaalina).

CY: jäetakse õigus keelduda süsivesinike geoloogilise luure, nende uurimise ja tootmisega seotud toimingute jaoks litsentsi andmisest kolmandate riikide kodanikele või kolmandate riikide kodanike kontrolli all olevatele üksustele. Süsivesinike geoloogilise luure, nende uurimise ja tootmisega seotud toimingute jaoks litsentsi saanud üksused ei tohi eelneva nõusolekuta sattuda kolmanda riigi või kolmandate riikide kodanike otsese või kaudse kontrolli alla.

15. Muud mujal nimetamata teenused

EU: uute teenuste (v.a ÜRO 1991. aasta ühtses tooteklassifikaatoris (CPC) klassifitseeritud teenused) osutamise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

EU: liikmesorganisatsioonide teenuste (CPC 95) ning matuse-, kremeerimis- ja surnutalitamisteenuste (CPC 9703) puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

LT: lõpuga „gov.lt“ internetiaadresside andmise ja elektrooniliste kassaaparaatide sertifitseerimise puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

CY: juuksuriteenuste osutamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega.

PT: seadmete müügi või patendi üleandmisega seotud teenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

SE: matuse-, kremeerimis- ja surnutalitamisteenuste puhul võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad.

VIII-B LISA

EUROOPA LIIDU KOHUSTUSED
SEOSES PIIRIÜLESTE TEENUSTE OSUTAMISEGA

1. Alljärgnevas kohustuste loendis on esitatud käesoleva lepingu artikli 151 kohaselt Euroopa Liidu poolt liberaliseeritud majandustegevusalad ning nendel tegevusaladel Armeenia Vabariigi teenuste ja teenuseosutajate suhtes reservatsioonidena kohaldatavad turulepääsu ja võrdse kohtlemise piirangud. Loendid koosnevad järgmistest osadest:

   a) esimene veerg, milles on näidatud sektor või allsektor, kus lepinguosaline on võtnud kohustuse, ja liberaliseerimise ulatus, mil määral reservatsioone kohaldatakse;

   b) teine veerg, kus kirjeldatakse kohaldatavaid reservatsioone.

   Kui punktis b nimetatud veerus on üksnes konkreetsetele liikmesriikidele omased reservatsioonid, võtavad selles veerus nimetamata liikmesriigid kohustusi asjaomases sektoris reservatsioonideta.

   Kui kõnealuses sektoris puuduvad liikmesriigile omased reservatsioonid, ei piira see horisontaalsete reservatsioonide või võimalike valdkondlike kogu ELis rakendatavate reservatsioonide kohaldamist.

   Allpool esitatud loendis nimetamata sektorites või allsektorites ei ole kohustusi võetud.

2. Alljärgnev loend ei sisalda kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste, tehniliste normide ning litsentsimisnõuete ja -menetlustega seotud meetmeid, kui need ei kujuta endast turulepääsu ega võrdse kohtlemise piiranguid käesoleva lepingu artiklite 149 ja 150 tähenduses. Kõnealuseid meetmeid (nt tegevusloa saamise nõue, universaalteenuse osutamise kohustused, kvalifikatsioonide tunnustamise nõue reguleeritud sektorites, nõue sooritada teatavad eksamid, sh keeleeksamid, ning mittediskrimineeriv nõue, et teatavaid tegevusi ei tohi harrastada keskkonnakaitsealadel või ajaloo- ja kunstiväärtusega piirkondades) kohaldatakse teise lepinguosalise investorite suhtes igal juhul, isegi kui neid ei ole loendis nimetatud.

3. Alljärgnev loend ei piira teatavates teenuste sektorites ja allsektorites 1. viisi teostatavust ning riigimonopoli ja ainuõiguste olemasolu, nagu on kirjeldatud ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendis.

4. Käesoleva lepingu artikli 141 lõike 3 kohaselt ei sisalda alljärgnev loend lepinguosaliste määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

5. Kohustuste loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele ja juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

6. Suurema kindluse huvides lepitakse kokku, et Euroopa Liidu puhul ei kaasne võrdse kohtlemise kohustusega nõue laiendada teise lepinguosalise kodanikele või juriidilistele isikutele kohtlemist, mida liikmesriigis kohaldatakse teise liikmesriigi kodanike ja juriidiliste isikute suhtes vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule või selle lepingu kohaselt võetud meetmetele, kaasa arvatud nende rakendusaktidele liikmesriikides. Selline võrdne kohtlemine võimaldatakse üksnes teise lepinguosalise juriidilistele isikutele, kes on asutatud kooskõlas mõne teise liikmeriigi õigusnormidega ja kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht on selles liikmeriigis, sealhulgas Euroopa Liidus asutatud juriidilistele isikutele, kes on teise lepinguosalise kodanike omanduses või kontrolli all.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
1. ÄRITEENUSED	
Kõik sektorid	
A. Kutseteenused	
a) õigusteenused (CPC 861)[1] (v.a õigusabi- ja juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenused, mida osutavad avalikke funktsioone täitvad õigusspetsialistid, nagu notarid, kohtutäiturid (*huissiers de justice*) või muud ametiisikud või ministeeriumi ametnikud (*officiers publics et ministériels*))	1. ja 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, PT, PL, SK, UK: advokatuuri täieliku vastuvõtmise suhtes, mida nõutakse riigisisese (ELi ja liikmesriigi) õiguse praktiseerimiseks ja esindamiseks kohtutes, kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: õigusteenuste osutamiseks kohaldatakse ELi kodakondsuse ja elukoha nõuet. Advokatuuri täisliikmeks saamise suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega. Küproses võivad õigusbüroo partneriteks, aktsionärideks või juhatuse liikmeteks olla üksnes advokatuuri kuuluvad advokaadid. CY, HU: välisriigi advokaatide õigusteenused on piiratud õigusabi osutamisega.

[1] Hõlmab õigusabi-, esindus-, vahekohtu-, lepitus- ja vahendusmenetluse ning juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenuseid. Õigusteenuseid on lubatud osutada üksnes seoses rahvusvahelise avaliku õiguse, ELi õiguse ja iga sellise jurisdiktsiooni õigusega, kus teenuseosutaja või tema töötaja on kvalifitseeritud advokaadina praktiseerima, ning samamoodi kui muude teenuste osutamise puhul, kehtivad Euroopa Liidu liikmesriikides kohaldatavad litsentsimisnõuded ja -menetlused. Rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi seadustega seotud õigusteenuseid osutavate advokaatide puhul võivad need muu hulgas olla vastavus kohalikule eetikakoodeksile, asukohariigi ametinimetuse kasutamine (kui vastuvõtva riigi ametinimetusega ei ole tunnustust saadud), kindlustusnõuded, lihtregistreerimine vastuvõtva riigi advokatuuris või lihtsustatud vastuvõtt vastuvõtva riigi advokatuuri sobivustesti põhjal ning juriidiline või kutsealane asukoht vastuvõtvas riigis. ELi õigusega seotud õigusteenuseid peab põhimõtteliselt osutama täieliku erialase väljaõppe saanud ja Euroopa Liidu liikmesriigi advokatuuri vastu võetud advokaat isiklikult või siis osutatakse kõnealuseid teenuseid tema vahendusel ning Euroopa Liidu liikmesriigi õigusega seotud õigusteenuseid peab põhimõtteliselt osutama täieliku erialase väljaõppe saanud ja asjaomase liikmesriigi advokatuuri vastu võetud advokaat isiklikult või siis osutatakse kõnealuseid teenuseid tema vahendusel. Täielik vastuvõtmine asjaomase Euroopa Liidu liikmesriigi advokatuuri võib seetõttu osutuda vajalikuks kohtutes ja muudes ELi pädevates asutustes esindamiseks, kuna see hõlmab ELi ja riikliku menetlusõiguse praktiseerimist. Mõnes liikmesriigis on siiski lubatud neil välisriigi advokaatidel, keda ei ole advokatuuri täielikult vastu võetud, esindada tsiviilkohtumenetluses poolt, kes on selle riigi kodanik või kuulub sellesse riiki, kus advokaadil on õigus praktiseerida.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	FI: esindusteenuste osutamiseks nõutava advokatuuri täieliku vastuvõtmise puhul (sh Soome ametinimetuse *asianajaja* kasutamiseks) kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega. BE: kassatsioonikohtus (*Cour de cassation*) tsiviilmenetluses esindamise suhtes kohaldatakse kvoote. BG: välisriikide advokaadid võivad esindada oma asukohariigi kodanikku; nende suhtes kohaldatakse vastastikkuse põhimõtet ja nad peavad tegema koostööd Bulgaaria advokaadiga. Vahendusteenuste puhul on nõutav alaline elukoht. ES: tööstusomandi volinike suhtes kohaldatakse ELi liikmesriigi kodakondsuse nõuet. FR: advokaatide pääsu suhtes *avocat auprès de la Cour de Cassation* ja *avocat auprès du Conseil d'Etat* kutsealadele kohaldatakse kvoote ja kodakondsusnõuet. LV: vandeadvokaatide suhtes, kellel on kriminaalasjades esindamise ainuõigus, kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK: õiguse praktiseerimiseks, sealhulgas kohtus esindamiseks, on vaja täielik vastuvõtmine advokatuuri. Advokatuuri vastuvõtmiseks peavad isikud vastama Taani kohtumenetluse seaduses sätestatud nõuetele. Vastavalt Taani kohtumenetluse seadusele on ametinimetus *advokat* kaitstud ametinimetus. Peale Taanis praktiseerimiseks litsentsi omavate juristide võivad ka teised isikud osutada õigusteenuseid kooskõlas Taani õigusteenuste seadusega, kuid nad ei tohi kasutada ametinimetust *advokat*. EE: patendivolinike ja vandetõlkide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet (CPC 861 osa). NL, FI, HU: patendivolinike suhtes kohaldatakse elukohanõuet (CPC 861 osa). LT: patendiadvokaatide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. PT: juurdepääsuks sellistele ametitele nagu õigusnõustajad (*solicitadores*) ja tööstusomandi esindajad kohaldatakse kodakondsusnõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
b) 1) majandusarvestus- ja raamatupidamisteenused (CPC 86212, v.a auditeerimisteenused, CPC 86213, CPC 86219 ja CPC 86220)	1. viisi korral: FR, HU, IT, MT, RO, SI: kohustusi ei ole võetud. AT: pädevates asutustes esindamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: juurdepääsu andmisel kohaldatakse majandusvajaduste testi. Põhikriteeriumid: tööhõive olukord allsektoris. 2. viisi korral: kõik liikmesriigid: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
b) 2) auditeerimisteenused (CPC 86211 ja 86212, v.a majandusarvestusteenused)	1. viisi korral: BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, UK: kohustusi ei ole võetud. AT: pädevates asutustes esindamise ja konkreetsete Austria seadustega (nt kapitaliühingute seadus, väärtpaberibörsi seadus, pangandusseadus jne) ettenähtud auditite tegemise korral kohaldatakse kodakondsusnõuet. SE: teatavate juriidiliste isikute, sealhulgas kõikide osaühingute ja füüsiliste isikute kohustuslikku auditit võivad teha üksnes Rootsis tunnustatud ja volitatud audiitorid ja registreeritud audiitorühingud. Vaid Rootsis tunnustatud audiitorid ja registreeritud raamatupidamisettevõtted võivad olla aktsionärid või partnerid äriühingutes, mis praktiseerivad nõuetele vastavat auditeerimist (ametlikel eesmärkidel). Tunnustamiseks on vajalik elukoht EMPs või Šveitsis. Nimetusi „tunnustatud audiitor“ ja „volitatud audiitor“ võivad kasutada ainult Rootsis tunnustatud või volitatud audiitorid. Kooperatiivsetes tulundusühingutes ja teatavates muudes ettevõtetes tegutsevad audiitorid, kes ei ole volitatud või tunnustatud audiitorid, peavad omama elukohta EMPs. Pädev asutus võib teha sellest nõudest erandeid. HR: välisriikide audiitorifirmad võivad pakkuda Horvaatia territooriumil auditeerimisteenuseid, kui nad on seal asutanud filiaali vastavalt äriühingute seadusele. LT: audiitori aruanne peab valmima koostöös audiitoriga, kellel on Leedus tegutsemise luba. DK: kohaldatakse elukohanõuet. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
c) maksualase nõustamise teenused (CPC 863)[1]	1. viisi korral: AT: pädevates asutustes esindamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: juurdepääsu andmisel kohaldatakse majandusvajaduste testi. Põhikriteeriumid: tööhõive olukord allsektoris. CZ: juurdepääs on üksnes füüsilistel isikutel. BG, MT, RO, SI: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
d) arhitektuuriteenused ning e) linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused (CPC 8671 ja CPC 8674)	1. viisi korral: AT: kohustusi ei ole võetud, v.a planeerimisteenuste puhul. BE, BG, CY, EL, IT, MT, PL, PT, SI: kohustusi ei ole võetud. DE: kõikide välisriigist osutatavate teenuste tasustamise suhtes kohaldatakse siseriiklikke eeskirju. FR: osutatakse üksnes SELi (*anonyme, à responsabilité limitée ou en commandite par actions*) või SCP kaudu. HU, RO: kohustusi ei ole võetud maastikuarhitektiteenuste puhul. HR: füüsilised ja juriidilised isikud võivad osutada kõnealuseid teenuseid Horvaatia Arhitektide Koja heakskiidul. Välisriigis valminud disainlahenduse või projekti vastavust Horvaatia õigusele peab tunnustama (kinnitama) volitatud füüsiline või juriidiline isik Horvaatias. Kohustusi ei ole võetud linnaplaneerimise puhul. SK: kutseala registreerimisel kojas – see on vajalik arhitektuuriteenuste osutamiseks – on nõutav elukoht EMPs. 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Ei hõlma maksualaseid õigusabi- ja esindusteenuseid, mis on esitatud punktis 1.A.a (õigusteenused).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
f) inseneriteenused ja g) integreeritud inseneriteenused (CPC 8672 ja CPC 8673)	1. viisi korral: AT, SI: kohustusi ei ole võetud, v.a planeerimisteenuste puhul. BG, CZ, CY, EL, IT, MT, PT: kohustusi ei ole võetud. HR: füüsilised ja juriidilised isikud võivad osutada kõnealuseid teenuseid Horvaatia Inseneride Koja heakskiidul. Välisriigis valminud disainlahenduse või projekti vastavust Horvaatia õigusele peab tunnustama (kinnitama) volitatud füüsiline või juriidiline isik Horvaatias. SK: kutseala registreerimisel kojas – see on vajalik inseneriteenuste osutamiseks – on nõutav elukoht EMPs. 2. viisi korral: puuduvad.
h) meditsiini- (sh psühholoogi-) ja hambaraviteenused (CPC 9312 ja CPC 85201 osa)	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. LT: teenuse osutamiseks on nõutav luba, mille väljastamisel lähtutakse tervishoiuteenuste kavast, mis põhineb vajadustel ning milles võetakse arvesse rahvastikku ja olemasolevaid meditsiini- ja hambaraviteenuseid. SI: kohustusi ei ole võetud sotsiaalmeditsiini, sanitaar-, epidemioloogiliste, meditsiini-/ökoloogiliste teenuste, vere, verepreparaatide ja siirdatavate organite tarnimise ning lahangute puhul. HR: kohustusi ei ole võetud, välja arvatud telemeditsiini puhul. CZ: juurdepääs on üksnes füüsilistel isikutel. Välisriikide füüsilistel isikutel peab olema tervishoiuministeeriumi luba. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
i) veterinaarteenused (CPC 932)	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, MT, NL, PT, RO, SI, SK: kohustusi ei ole võetud. UK: kohustusi ei ole võetud, v.a veterinaararstidele osutatavate veterinaarlabori- ja veterinaartehniliste teenuste, üldnõustamisteenuste ning juhiste ja teabe (nt toitumise, käitumise ja lemmikloomade hoolduse kohta) andmise puhul. 2. viisi korral: puuduvad.
j) 1) ämmaemandateenused (CPC 93191 osa) j) 2) meditsiiniõdede, füsioterapeutide ja parameedikute teenused (CPC 93191 osa) FI: üksnes erasektori rahastatavad teenused.	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. FI, PL: kohustusi ei ole võetud, v.a meditsiiniõdede puhul. HR: kohustusi ei ole võetud, v.a telemeditsiini puhul. SE: puuduvad. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
k) farmaatsiatoodete jaemüük ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük (CPC 63211) ja muud apteekriteenused[1]	1. viisi korral: LT: meditsiinikaupu võib üldsusele müüa üksnes apteegi kaudu. Retsepti alusel väljastatavate meditsiinikaupade müük interneti teel on keelatud. LV: kohustusi ei ole võetud, v.a postimüügi puhul. HU: kohustusi ei ole võetud, v.a CPC 63211 puhul. 1. ja 2. viisi korral: EU, välja arvatud EE: kohustusi ei ole võetud ravimite jaemüügi ning meditsiini- ja ortopeediliste kaupade jaemüügi puhul (CPC 63211). CZ, SE, UK: kohustusi ei ole võetud muude apteekriteenuste puhul. CY: kohustusi ei ole võetud farmaatsiatoodete jaemüügi ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüügi ja muude apteekriteenuste puhul. AT, ES, IE: ravimite postimüük on keelatud. SI: retseptiravimite postimüük on keelatud. IT, SK: ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük (CPC 63211): elukohanõuet kohaldatakse farmatseudi litsentsi omandamisel ja/või apteegi avamisel ravimite ja teatavate meditsiinitoodete müügiks üldsusele.

[1] Ravimite üldsusele tarnimise suhtes kehtivad samamoodi kui muude teenuste osutamise suhtes Euroopa Liidu liikmesriikides kohaldatavad litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuded ning -menetlused. Üldjuhul võivad seda teenust osutada üksnes farmatseudid. Mõnes liikmesriigis on farmatseutidele reserveeritud üksnes retseptiravimite tarnimine.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	EE: ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük (CPC 63211): ravimeid ja teatavaid meditsiinikaupu võib üldsusele müüa üksnes apteegi kaudu. Ravimite postimüük ja internetist tellitud ravimite tarnimine posti teel või kiirkullerteenuse kaudu on keelatud. BG: ravimite ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük (CPC 63211): farmatseutide suhtes kehtib alalise elukoha nõue. Ravimite postimüük on keelatud. 2. viisi korral: FI: kohustusi ei ole võetud riigi rahastatud professionaalsete tervise- ja sotsiaalteenuste (sh ravimite jaemüük) puhul.
B. Arvuti- ja arvutialased teenused (CPC 84)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
C. Teadus- ja arendusteenused	
a) sotsiaal- ja humanitaarteaduslikud teadus- ja arendusteenused (CPC 852, v.a psühholoogiteenused)[1] b) loodusteaduslikud teadus- ja arendusteenused (CPC 851) ning c) interdistsiplinaarsed teadus- ja arendusteenused (CPC 853)	1. ja 2. viisi korral: EU: seoses teadus- ja arendusteenustega, mida rahastab avalik sektor või millele antakse mis tahes vormis riigiabi ja mida ei peeta seetõttu erasektori rahastatavateks teenusteks, võib ainuõigusi ja/või lube anda üksnes Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele või Euroopa Liidu juriidilistele isikutele, kelle peakontor asub Euroopa Liidus.

[1] CPC 85201 osa, mis on esitatud punktis 1.A.h (meditsiini- ja hambaraviteenused).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
D. Kinnisvarateenused[1]	
a) oma või renditud varaga seotud teenused (CPC 821) b) tasu eest või lepingu alusel osutatavad teenused (CPC 822)	1. viisi korral: BG, CY, CZ, EE, HR, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: kohustusi ei ole võetud. PT: juriidilised isikud peavad olema asutatud EMP riigis. 2. viisi korral: puuduvad.
E. Rendi-/liisinguteenused ilma juhita	
a) laevadega seotud teenused (CPC 83103)	1. viisi korral: BG, CY, DE, HU, MT, RO: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
b) õhusõidukitega seotud teenused (CPC 83104)	1. ja 2. viisi korral: BG, CY, CZ, HU, LV, MT, PL, RO, SK: kohustusi ei ole võetud. EU: Euroopa Liidu lennuettevõtja kasutatavad õhusõidukid peavad olema registreeritud lennuettevõtja litsentsinud Euroopa Liidu liikmesriigis või mujal Euroopa Liidus ning teenuste osutamiseks tuleb saada eelnev heakskiit kooskõlas kohaldatavate ELi või riigisiseste lennuohutuse õigusnormidega. Kuivrendi lepingu puhul, mille üks osapool on ELi vedaja, tuleb saada eelnev heakskiit kooskõlas kohaldatavate ELi või riigisiseste lennuohutuse õigusnormidega.

[1] Asjaomane teenus on seotud kinnisvaramaaklerite kutsealaga ega mõjuta füüsiliste ning juriidiliste isikute õigusi või piiranguid kinnisvara ostmisel.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
c) muude transpordivahenditega seotud teenused (CPC 83101, CPC 83102 ja CPC 83105)	1. viisi korral: BG, CY, HU, LV, MT, PL, RO, SI: kohustusi ei ole võetud. SE: CPC 83101 puhul: kohaldatakse elukohanõuet. 2. viisi korral: puuduvad.
d) muude masinate ja seadmetega seotud teenused (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 ja CPC 83109)	1. viisi korral: BG, CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
e) isiklike ja majapidamistarvetega seotud teenused (CPC 832)	1. ja 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. EE: kohustusi ei ole võetud, v.a eelnevalt lindistatud videokassettide koduseadmetes kasutamiseks üürimis- või rentimisteenuste puhul.
f) telekommunikatsiooniseadmete rent (CPC 7541)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
F. Muud äriteenused	
a) reklaam (CPC 871)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
b) turu-uuringud ja avaliku arvamuse küsitlused (CPC 864)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
c) juhtimisalase nõustamise teenused (CPC 865)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
d) juhtimisalase nõustamisega seotud teenused (CPC 866)	1. ja 2. viisi korral: HU: kohustusi ei ole võetud vahekohtu- ja lepitusteenuste puhul (CPC 86602).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
e) tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused (CPC 8676)	1. viisi korral: IT: kohustusi ei ole võetud bioloogide ja keemiaanalüütikute kutseala puhul. BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: kohustusi ei ole võetud.
f) põllumajanduse, jahinduse ja metsamajandusega seotud nõustamisteenused (CPC 881 osa)	1. viisi korral: IT: kohustusi ei ole võetud agronoomi ja *periti agrari* tegevusalade puhul. Agronoomi ja *periti agrari* kutseala puhul nõutakse alalist elukohta ja kandmist kutseregistrisse. Kolmandate riikide kodanikud kantakse registrisse vastastikkuse tingimusel. EE, MT, RO, SI: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
g) kalandusega seotud nõustamisteenused (CPC 882 osa)	1. viisi korral: LV, MT, RO, SI: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
i) tööstusliku tootmisega seotud nõustamisteenused (CPC 884 osa ja CPC 885 osa)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
k) personali töölerakendamise ja värbamise teenused	
k) 1) juhtide otsimise teenused (CPC 87201)	1. ja 2. viisi korral: AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
k) 2) töölerakendamisteenused (CPC 87202)	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.
k) 3) kontori abipersonali värbamise teenused (CPC 87203)	1. ja 2. viisi korral: AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: kohustusi ei ole võetud.
k) 4) koduabiliste, muude kaubandus- ja tööstustööliste, põetuspersonali jm töötajate värbamise teenused (CPC 87204, 87205, 87206, 87209)	1. ja 2. viisi korral: kõik liikmesriigid, välja arvatud HU: kohustusi ei ole võetud. HU: puuduvad.
l) 1) juurdlusteenused (CPC 87301)	1. ja 2. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: kohustusi ei ole võetud.
l) 2) turvateenused (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 ja CPC 87305)	1. viisi korral BE, BG, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, HR, IT, LV, LT, MT, PT, PL, RO, SI, SK: kohustusi ei ole võetud. HU: kohustusi ei ole võetud CPC 87304 ja CPC 87305 puhul. IT: CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 ja CPC 87305 puhul: turvateenuste osutamise ja väärisesemete transpordi loa saamiseks kohaldatakse elukohanõuet. 2. viisi korral: HU: kohustusi ei ole võetud CPC 87304 ja CPC 87305 puhul. BG, CY, CZ, EE, HR, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
m) nendega seotud teadusliku ja tehnilise nõuande teenused (CPC 8675)	1. viisi korral: BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK: kohustusi ei ole võetud uurimisteenuste puhul. BG: kohustusi ei ole võetud aerofotograafia, geodeesia, katastrimõõdistamise ja kartograafiaga seotud tegevuste puhul (maakoore liikumise uurimisel). HR: puuduvad, v.a see, et põhiliste geoloogiliste, geodeetiliste ja mäetööstusuuringute teenuseid ning asjaomaseid keskkonnakaitsealaseid uuringuteenuseid võib Horvaatia territooriumil osutada üksnes ühiselt kohalike juriidiliste isikutega või nende kaudu. 2. viisi korral: puuduvad.
n) 1) laevade hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	1. viisi korral: merelaevade puhul: BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, UK: kohustusi ei ole võetud. Siseveelaevade puhul: EU, välja arvatud EE, HU, LV: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad. 1. ja 2. viisi korral: EU: jäetakse õigus nõuda, et ainult ELilt loa saanud tunnustatud organisatsioonid võivad teha ELi liikmesriikide nimel laevade kohustuslikku ülevaatust ja sertifitseerimist. Võidakse kohaldada asutamisnõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
n) 2) raudteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	1. viisi korral: AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, FI, FR, EL, HR, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
n) 3) mootorsõidukite, mootorrataste, mootorsaanide ning maanteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 osa ja CPC 8868 osa)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
n) 4) õhusõidukite ning nende osade hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	1. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
n) 5) metalltoodete, (muude kui kontori-) masinate, (muude kui transpordivahendite ja kontori-) seadmete hooldus- ja remonditeenused ning personaal- ja majapidamistarvete hooldus- ja remonditeenused[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 ja CPC 8866)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Transpordivahendite hooldus- ja remonditeenused (CPC 6112, 6122, 8867 ja 8868) on esitatud punktides l.F.l.1–1.F.l.4.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
o) hoonete puhastusteenused (CPC 874)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
p) fotograafiateenused (CPC 875)	1. viisi korral: BG, EE, MT, PL: kohustusi ei ole võetud aerofotograafiateenuste osutamise puhul. HR, LV: kohustusi ei ole võetud erifotograafiateenuste puhul (CPC 87504). BG: aerofotograafiateenuste puhul kohaldatakse asutamise ja kodakondsuse nõuet. 2. viisi korral: puuduvad.
q) pakendamisteenused (CPC 876)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
r) trükkimine ja kirjastamine (CPC 88442)	1. viisi korral: SE: Rootsis trükitavate ja avaldatavate perioodikaväljaannete füüsilisest isikust omanikud peavad elama Rootsis või olema EMP kodanikud. Selliste perioodikaväljaannete juriidilistest isikutest omanikud peavad olema asutatud EMPs. Rootsis trükitavatel ja avaldatavatel perioodikaväljaannetel ning tehnilistel salvestistel peab olema vastutav toimetaja, kelle elukoht on Rootsis. 2. viisi korral: puuduvad.
s) konverentsiteenused (CPC 87909 osa)	1. ja 2. viisi korral puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
t) muu	
t) 1) kirjaliku ja suulise tõlke teenused (CPC 87905)	1. viisi korral: PL: kohustusi ei ole võetud vannutatud tõlkijate ja tõlkide teenuste puhul. BG, HR, HU, SK: kohustusi ei ole võetud ametliku kirjaliku ja suulise tõlke korral. FI: diplomeeritud tõlkijate suhtes kohaldatakse elukohanõuet (CPC 87905 osa). 2. viisi korral: puuduvad.
t) 2) sisekujundus- ja tellimustoodete kujundamise teenused (CPC 87907)	1. viisi korral: DE: kõikide välisriigist osutatavate teenuste tasustamise suhtes kohaldatakse siseriiklikke eeskirju. HR: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
t) 3) inkassoteenused (CPC 87902)	1. ja 2. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud.
t) 4) krediidiinfoteenused (CPC 87901)	1. ja 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
t) 5) paljundusteenused (CPC 87904)[1]	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
t) 6) telekommunikatsioonialase nõustamise teenused (CPC 7544)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
t) 7) telefonivastamisteenused (CPC 87903)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Ei hõlma trükkimisteenuseid, mis kuuluvad CPC 88442 alla ja on esitatud punktis 1.F.p.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
2. KOMMUNIKATSIOONITEENUSED	
A. Posti- ja kulleriteenused Riigisisestesse või välisriigi sihtkohtadesse suunatud postisaadetiste[1] käitlemisega[2] seotud teenused vastavalt järgmisele allsektorite loetelule: i) mis tahes liiki füüsilisel kandjal[3] olevate adresseeritud kirjalike teabevahetuste käitlemine, sealhulgas otsepostitus ja hübriidpostiteenus; ii) adresseeritud saadetiste ja pakkide käitlemine[4]; iii) adresseeritud ajakirjandustoodete käitlemine[5]; iv) eespool punktides i–iii nimetatud postisaadetiste käitlemine registreeritud või kindlustatud postisaadetistena;	1. ja 2. viisi korral: puuduvad[6].

[1] Mõiste „postisaadetis“ tähendab saadetist, mida käitlevad kas riiklikud või eraettevõtjad.

[2] Mõiste „käitlemine“ peaks hõlmama kogumist, sorteerimist, vedu ja kättetoimetamist.

[3] Nt kirjad, postkaardid.

[4] Siia alla kuuluvad raamatud, kataloogid.

[5] Ajakirjad, ajalehed ja perioodikaväljaanded.

[6] Allsektorite i–iv puhul võidakse nõuda konkreetseid universaalteenuse osutamise kohustusi kehtestavaid lube ja/või sissemaksete tegemist tagatisfondi.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
v) eespool punktides i–iii nimetatud postisaadetiste kättetoimetamise kiirkulleriteenused[1]; vi) adresseerimata postisaadetiste käitlemine; vii) dokumendivahetus[2]. (CPC 751 osa, CPC 71235 osa[3] ja CPC 73210 osa[4]) Kooskõlas siseriiklike õigusaktidega võidakse piirata postkastide paigutamist avalikult kasutatavatele teedele, postmarkide väljaandmist ja kohtu- või haldusmenetluse käigus kasutatava tähitud posti teenuse osutamist. Nende teenuste jaoks, mille puhul kehtib universaalteenuse osutamise kohustus, võib kehtestada litsentsimissüsteemi. Litsentsid võivad kaasa tuua konkreetse universaalteenuse osutamise kohustused või sissemaksete tegemise tagatisfondi.	

[1] Kiirkulleriteenus võib sisaldada peale suurema kiiruse ja usaldusväärsuse lisaväärtuselemente, näiteks kogumine lähetamiskohast, adressaadile kättetoimetamine, asukoha kindlakstegemine ja jälgimine, sihtpunkti ning adressaadi muutmine teel oleva saadetise puhul, vastuvõtukinnitus.

[2] Vahenditega, sh kolmanda isiku poolne ajutiste ruumide ja transpordiga varustamine, millega võimaldatakse teenuse tellijatel postisaadetisi omavahel vahetades neid ise kätte toimetada. Postisaadetis – saadetis, mida käitlevad kas riiklikud või eraettevõtjad.

[3] Posti maanteevedu omal kulul.

[4] Posti õhuvedu omal kulul.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Telekommunikatsiooniteenused (need teenused ei hõlma telekommunikatsiooniteenuste kaudu edastatava sisu tootmisega seotud majandustegevust)	
a) kõik elektromagnetiliste vahendite abil signaalide edastamist ja vastuvõtmist sisaldavad teenused,[1] välja arvatud ringhääling[2]	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
b) satelliitlevi edastamise teenused[3]	1. ja 2. viisi korral: EU: puuduvad, v.a see, et selle sektori teenuseosutajate suhtes võidakse kohaldada kohustust kaitsta nende võrgu kaudu sisu edastamisega seotud üldist huvi pakkuvaid eesmärke kooskõlas ELi elektrooniliste sideteenuste õigusliku raamistikuga. BE: kohustusi ei ole võetud.

[1] Teenused ei hõlma sidusinfo- ja/või andmetöötlust (sh tehingute töötlust) (CPC 843 osa), mis on esitatud punktis 1.B (arvutiteenused).

[2] Ringhäälingut määratletakse katkematu ülekandevoona, mis on vajalik TV- ja raadioprogrammide signaalide edastamiseks üldsusele, kuid mis ei hõlma operaatorite ühenduskanaleid.

[3] Teenused hõlmavad telekommunikatsiooniteenuseid, mis koosnevad raadio- ja telesaate edastamisest ja vastuvõtmisest satelliidi vahendusel (satelliidi kaudu edastamise katkematu ahel, mis on vajalik TV- ja raadioprogrammi signaalide levitamiseks üldsusele). See hõlmab satelliitsideteenuste müüki, kuid ei sisalda teleprogrammide pakettide müüki majapidamistele.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
3. EHITUSTEENUSED JA NENDEGA SEOTUD INSENERITEENUSED	
Ehitusteenused ja nendega seotud inseneriteenused (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 ja CPC 518)	1. viisi korral: LT: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
4. TURUSTUSTEENUSED (v.a relvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu sõjavarustuse turustamine)	
A. Komisjonimüügiagentide teenused a) mootorsõidukite, mootorrataste ja mootorsaanide ning nende varuosade ja tarvikute komisjonimüügiga tegelevate agentide teenused (CPC 61111 osa, CPC 6113 osa ja CPC 6121 osa) b) muud komisjonimüügiagentide teenused (CPC 621) B. Hulgimüügiteenused a) mootorsõidukite, mootorrataste ja mootorsaanide ning nende varuosade ja tarvikute hulgimüügiteenused (CPC 61111 osa, CPC 6113 osa ja CPC 6121 osa)	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud kemikaalide ja väärismetallide (ja -kivide) turustamise puhul. AT: kohustusi ei ole võetud pürotehniliste kaupade, süttivate kaupade ja lõhkeseadeldiste ning toksiliste ainete turustamise puhul. AT, BG: kohustusi ei ole võetud meditsiiniotstarbeliste toodete, nt meditsiini- ja kirurgiaseadmete, meditsiiniotstarbeliste ainete ja esemete turustamise puhul. BG: kohustusi ei ole võetud tubaka ja tubakatoodete ning kaubamaaklerite teenuste puhul. CZ: kohustusi ei ole võetud enampakkumisteenuste puhul. FI: kohustusi ei ole võetud alkohoolsete jookide ja ravimite turustamise puhul. HU: komisjonimüügiagentide teenused (CPC 621): välisriigi äriühingud võivad osutada kaubamaakleri teenuseid üksnes Ungaris asuva filiaali või Ungaris asutatud juriidilise isiku kaudu. Selleks on vaja saada luba Ungari finantsjärelevalveasutuselt. LT: pürotehnika turustamine: pürotehnika turustamiseks on vaja luba. Loa võivad saada üksnes ELis asutatud juriidilised isikud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
b) telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete hulgimüügiteenused (CPC 7542 osa) c) muud hulgimüügiteenused (CPC 622, v.a energiatoodete hulgimüügiteenused[1]) C. Jaemüügiteenused[2] a) mootorsõidukite, mootorrataste ja mootorsaanide ning nende varuosade ja tarvikute komisjonimüügiga tegelevate agentide teenused (CPC 61112 osa, CPC 6113 osa ja CPC 6121 osa) telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete jaemüügiteenused (CPC 7542 osa) toiduainete jaemüügiteenused (CPC 631) muude (mitteenergeetiliste) kaupade jaemüügiteenused, v.a farmaatsia-, meditsiini- ja ortopeediliste kaupade jaemüük[3] (CPC 632, v.a CPC 63211 ja 63297) D. Frantsiisimine (CPC 8929)	IT: tubaka turustamine (CPC 6222 osa, CPC 6310 osa): hulgi- ja jaemüüja vaheliselt vahendajalt ning kaupluste (*magazzini*) omanikelt nõutakse ELi kodakondsust. HR: kohustusi ei ole võetud tubakatoodete turustamise puhul. 1. viisi korral: AT, BG, HR, FR, PL, RO: kohustusi ei ole võetud tubaka ja tubakatoodete turustamise puhul. IT: hulgimüügiteenuste puhul kehtib tubaka riigimonopol. BG, PL, RO, SE: kohustusi ei ole võetud alkohoolsete jookide jaemüügi puhul. AT, BG, CY, CZ, IE, RO, SK, SI: kohustusi ei ole võetud ravimite tarnimise puhul, v.a ravimite ning meditsiini- ja ortopeediliste kaupade jaemüük (CPC 63211). ES: tubaka kaugmüük, postimüük ja muud sarnased tubaka jaemüügi või tarnimise menetlused on keelatud. BG, HU, PL: kohustusi ei ole võetud kaubamaaklerite teenuste puhul. FR: komisjonimüügiagentide teenuste puhul ei ole kohustusi võetud, kui teenuseid osutavad riiklike huvidega seotud 17-l värskete toiduainete turul tegutsevad ettevõtjad ja maaklerid. Kohustusi ei ole võetud farmaatsiatoodete hulgimüügi puhul. MT: kohustusi ei ole võetud komisjonimüügiagentide teenuste puhul. BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: kohustusi ei ole võetud jaemüügiteenuste puhul, v.a postimüük.

[1] Teenused, mis hõlmavad CPC 62271, on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktis 18.D.

[2] Ei hõlma hooldus- ja remonditeenuseid, mis on esitatud ÄRITEENUSTE all punktides 1.B ja 1.F.l.

[3] Farmaatsia-, meditsiini- ja ortopeediliste kaupade jaemüük on esitatud KUTSETEENUSTE all punktis 1.A.k.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
5. HARIDUSTEENUSED (üksnes erasektori rahastatavad teenused. Suurema kindluse huvides ei peeta teenuseid, mida rahastab avalik sektor või millele antakse mis tahes vormis riigiabi, erasektori rahastatavateks teenusteks.)	
A. Põhiharidusteenused (CPC 921)	1. viisi korral: BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE, SI: kohustusi ei ole võetud. IT: tunnustatud riiklike diplomite väljastamise loa saamiseks peavad teenuseosutajad täitma kodakondsusnõude. 2. viisi korral: CY, FI, HR, MT, RO, SE, SI: kohustusi ei ole võetud. 1. ja 2. viisi korral: FR: erasektori rahastatud haridusasutuses õpetamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välisriikide kodanikud võivad siiski saada õpetamiseks loa asjaomastelt pädevatelt asutustelt. Välisriikide kodanikud võivad saada ka loa haridusasutuse asutamiseks ja haldamiseks. Sellise loa andmisel kohaldatakse kaalutlusõigust. (CPC 921)
B. Keskharidusteenused (CPC 922)	1. viisi korral: BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE: kohustusi ei ole võetud. IT: tunnustatud riiklike diplomite väljastamise loa saamiseks peavad teenuseosutajad täitma kodakondsusnõude. 2. viisi korral: CY, FI, MT, RO, SE: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	1. ja 2. viisi korral: FR: erasektori rahastatud haridusasutuses õpetamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välisriikide kodanikud võivad siiski saada õpetamiseks loa asjaomastelt pädevatelt asutustelt. Välisriikide kodanikud võivad saada ka loa haridusasutuse asutamiseks ja haldamiseks. Sellise loa andmisel kohaldatakse kaalutlusõigust. (CPC 922) LV: kohustusi ei ole võetud puudega õpilastele teise taseme tehnika- ja kutsehariduslike teenustega seotud haridusteenuste osutamise korral (CPC 9224).
C. Kõrgharidusteenused (CPC 923)	1. viisi korral: AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: kohustusi ei ole võetud. IT: tunnustatud riiklike diplomite väljastamise loa saamiseks peavad teenuseosutajad täitma kodakondsusnõude. ES, IT: majandusvajaduste test selliste eraülikoolide asutamiseks, kellel on õigus anda tunnustatud diplomeid või teaduskraade. Asjaomane menetlus hõlmab parlamendiga konsulteerimist. Põhikriteeriumid: rahvastik ja olemasolevate asutuste paiknemise tihedus. 2. viisi korral: AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: kohustusi ei ole võetud. 1. ja 2. viisi korral: CZ, SK: kohustusi ei ole võetud kõrghariduse teenuste puhul, v.a teise taseme hariduse järgse tehnika- ja kutsehariduse teenused (CPC 92310). FR: erasektori rahastatud haridusasutuses õpetamise puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välisriikide kodanikud võivad siiski saada õpetamiseks loa asjaomastelt pädevatelt asutustelt. Välisriikide kodanikud võivad saada ka loa haridusasutuse asutamiseks ja haldamiseks. Sellise loa andmisel kohaldatakse kaalutlusõigust. (CPC 923)

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
D. Täiskasvanuharidusteenused (CPC 924)	1. ja 2. viisi korral: CY, FI, MT, RO, SE: kohustusi ei ole võetud. AT: kohustusi ei ole võetud raadio- ja telesaadete vahendusel osutatavate täiskasvanuharidusteenuste puhul.
E. Muud haridusteenused (CPC 929)	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud.
6. KESKKONNATEENUSED	
A. Reoveeteenused (CPC 9401)[1] B. Tahkete/ohtlike jäätmete käitlemine, v.a ohtlike jäätmete piiriülene transport a) jäätmekäitlusteenused (CPC 9402) b) kanalisatsiooni- jms teenused (CPC 9403) C. Välisõhu ja kliima kaitse (CPC 9404)[2] D. Pinnase ja vee parandamine ja puhastamine a) saastatud/reostatud pinnase ja vee puhastamine, parandamine (CPC 94060 osa)[3] E. Müra ja vibratsiooni vähendamine (CPC 9405) F. Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse a) loodus- ja maastikukaitseteenused (CPC 9406 osa) G. Muud keskkonnateenused ja nendega seotud teenused (CPC 94090)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud, v.a nõustamisteenuste puhul. 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Vastab reoveekäitlusteenustele.
[2] Vastab heitgaaside puhastusteenustele.
[3] Vastab loodus- ja maastikukaitseteenuste osadele.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
7. FINANTSTEENUSED	
A. Kindlustus ja kindlustusega seotud teenused	1. ja 2. viisi korral: AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: kohustusi ei ole võetud otsekindlustusteenuste puhul, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. AT: keelatud on reklaami- ja vahendustegevus tütarettevõtja nimel, mis ei ole asutatud liidus, või filiaali nimel, mis ei ole asutatud Austrias (välja arvatud edasikindlustus ja retrosessioon). Kohustusliku lennutranspordikindlustuse lepinguid, v.a rahvusvahelise kommertslennutranspordi lepingud, võib sõlmida üksnes liidus asutatud tütarettevõtja või Austrias asutatud filiaal. DK: kohustusliku lennutranspordikindlustuse lepinguid võivad sõlmida ainult liidus asutatud firmad. Ükski isik ega äriühing (sh kindlustusandjad) peale Taani seaduste kohaselt või Taani pädevatelt asutustelt tegevusloa saanud kindlustusandjate ei või Taanis ärilistel eesmärkidel kaasa aidata Taanis elavate isikute, Taani laevade või Taanis asuva vara otsekindlustuslepingute sõlmimisele.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	DE: kohustusliku õhusõidukikindlustuse poliise võib väljastada üksnes liidus asutatud tütarettevõtja või Saksamaal asutatud filiaal. Kui välisriigi kindlustusandja on asutanud Saksamaal filiaali, võib ta sõlmida Saksamaal rahvusvahelise transpordi kindlustuslepinguid ainult Saksamaal asutatud filiaali kaudu. FR: maismaatranspordiga seotud riskide kindlustamise lepinguid võivad sõlmida üksnes liidus asutatud kindlustusandjad. IT: kaupade transpordikindlustuse, sõidukikindlustus- ja vastutuskindlustuslepinguid seoses Itaalias asuvate riskidega võivad sõlmida üksnes liidus asutatud kindlustusandjad. Nimetatud lisatingimus ei kehti rahvusvaheliste vedude puhul, mis hõlmavad importi Itaaliasse. PL: kohustusi ei ole võetud edasikindlustuse ja retrosessiooni puhul, v.a kaupade riskid rahvusvahelises kaubanduses. PT: lennu- ja meretranspordikindlustuse lepinguid, mis hõlmavad kaupu, õhusõidukeid, laevu ja vastutust, võivad sõlmida üksnes ELis asutatud ettevõtjad. Portugalis võivad sellise kindlustusäri vahendajana tegutseda üksnes Euroopa Liidus asutatud isikud või äriühingud. RO: edasikindlustus rahvusvahelisel turul on lubatud vaid juhul, kui riski ei saa edasi kindlustada siseturul.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	1. viisi korral: AT, BE, BG, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: kohustusi ei ole võetud otsekindlustuse vahendamise teenuste puhul, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. PL: edasikindlustuse, retrosessiooni ja kindlustuse puhul ei ole kohustusi võetud, v.a selliste riskide edasikindlustuse, retrosessiooni või kindlustuse korral, mis on seotud järgmisega: a) merelaevanduse ja tasulise lennutegevuse ning kosmoselendude ja -vedudega (sealhulgas satelliidid), kus kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja b) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. BG: kohustusi ei ole võetud otsekindlustuse puhul, välja arvatud teenused, mida osutavad välisriigi teenuseosutajad välisriigi isikutele Bulgaaria Vabariigi territooriumil. kohustusi ei ole võetud hoiusekindlustuse ja samalaadsete tagatissüsteemide ning kohustuslike kindlustusskeemide puhul. Välisriigi kindlustusseltsid ei või sõlmida otse kaupade transpordikindlustuse, sõidukikindlustuse ega vastutuskindlustuse lepinguid, mis on seotud Bulgaaria Vabariigis olevate riskidega. Välisriigi kindlustusselts võib sõlmida kindlustuslepinguid üksnes filiaali kaudu.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	CY, LV, MT: kohustusi ei ole võetud otsekindlustusteenuste puhul, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja sellest tulenevad mis tahes kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. LT: kohustusi ei ole võetud otsekindlustusteenuste puhul, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olev kaup, v.a maismaatranspordi puhul, kui risk asub Leedus. BG, LV, LT: kohustusi ei ole võetud kindlustusvahenduse puhul. PL: kohustusi ei ole võetud edasikindlustuse, retrosessiooni ja kindlustusvahenduse puhul. FI: otsekindlustuse (sh kaaskindlustuse) teenuseid võivad pakkuda üksnes kindlustusandjad, kelle peakontor asub Euroopa Liidus või kellel on filiaal Soomes. Kindlustusmaakleriteenuste osutamise tingimuseks on alaline tegevuskoht ELis.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	HU: kindlustusandjad, kes ei ole asutatud ELis, võivad osutada Ungari territooriumil otsekindlustusteenuseid üksnes Ungaris registreeritud filiaali kaudu. IT: kohustusi ei ole võetud aktuaaride puhul. SE: otsekindlustusteenuste osutamine on lubatud üksnes Rootsis tegevusluba omava kindlustusteenuse osutaja kaudu, tingimusel et välisriigi teenuseosutaja ja Rootsi kindlustusandja kuuluvad samasse kontserni või et nad on sõlminud omavahel koostöölepingu. ES: aktuaariteenuste puhul kohaldatakse elukohanõuet ja kolmeaastase kogemuse nõuet. 2. viisi korral AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: kohustusi ei ole võetud vahendusteenuste puhul. BG: otsekindlustuse korral võivad Bulgaaria füüsilised ja juriidilised isikud ning välisriigi isikud, kes tegutsevad ärivaldkonnas Bulgaaria Vabariigi territooriumil, sõlmida oma ärivaldkonnaga seotud kindlustuslepinguid üksnes Bulgaarias kindlustustegevuse luba omavate teenuseosutajatega. Kindlustushüvitis, mis tuleneb kõnealustest lepingutest, makstakse välja Bulgaarias. kohustusi ei ole võetud hoiusekindlustuse ja samalaadsete tagatissüsteemide ning kohustuslike kindlustusskeemide puhul. IT: kaupade transpordikindlustuse, sõidukikindlustus- ja vastutuskindlustuslepinguid seoses Itaalias asuvate riskidega võivad sõlmida üksnes liidus asutatud kindlustusandjad. Nimetatud lisatingimus ei kehti rahvusvaheliste vedude puhul, mis hõlmavad importi Itaaliasse. PL: edasikindlustuse, retrosessiooni ja kindlustuse puhul ei ole kohustusi võetud, v.a kaupade edasikindlustuse, retrosessiooni ja kindlustamise korral rahvusvahelises kaubanduses.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus)	1. ja 2. viisi korral: LT: pensionifondi haldamise puhul jäetakse õigus nõuda kaubanduslikku kohalolekut ning et vähemalt üks panga juhtidest elaks alaliselt Leedus ja räägiks leedu keelt. IT: kohustusi ei ole võetud *consulenti finanziari* (finantsnõustajad) puhul. EE: hoiuste vastuvõtmiseks on nõutav Eesti Finantsinspektsiooni luba ja registreerimine aktsiaseltsi, tütarettevõtja või filiaalina vastavalt Eesti õigusaktidele. IE: jäetakse õigus nõuda järgmist: kollektiivsete investeerimisskeemide puhul, mis toimivad usaldusfondide ja muutuvkapitaliga äriühingutena (v.a ettevõtted, mis tegelevad kollektiivse investeerimisega vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse (UCITS)), peavad usaldusisik/hoiulevõtja ja fondivalitseja olema asutatud Iirimaal või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis (mitte filiaalina). Investeerimisusaldusühingute puhul peab vähemalt üks täisosanik olema asutatud Iirimaal. Selleks et saada Iirimaal börsi liikmeks, peab üksusel olema kas a) Iirimaa tegevusluba, mis eeldab, et asutatud ühingu või seltsi peakontor / registrijärgne asukoht oleks Iirimaal, või b) muu Euroopa Liidu liikmesriigi tegevusluba kooskõlas ELi investeerimist ja teenuseid käsitleva direktiiviga.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	PL: finantsteabe esitamise ja edasiandmise ning finantsandmete töötlemise ning sellega seotud tarkvara pakkumise puhul: riikliku telekommunikatsioonivõrgu või muu volitatud operaatori võrgu kasutamise nõue. 1. viisi korral: AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SK, SE, UK: kohustusi ei ole võetud, v.a finantsteabe esitamise ja finantsandmete töötlemise ning nõustamis- ja muude abiteenuste (v.a vahendusteenus) osutamise puhul. BE: investeerimisega seotud nõustamistegevuseks on nõutav äriühingu asutamine Belgias. BG: kohaldada võib telekommunikatsioonivõrgu kasutamisega seotud piiranguid ja tingimusi. CY: kohustusi ei ole võetud, v.a vabalt võõrandatavate väärtpaberitega kauplemise, finantsteabe esitamise ja finantsandmete töötlemise ning nõustamis- ja muude abiteenuste (v.a vahendusteenus) osutamise korral. EE: investeerimisfondide juhtimiseks on nõutav spetsialiseeritud fondivalitseja asutamine; investeerimisfondide vara võivad hoiustada üksnes äriühingud, mille registrijärgne asukoht on liidus. LT: investeerimisfondide juhtimiseks on nõutav spetsialiseeritud fondivalitseja asutamine; investeerimisfondide vara võivad hoiustada üksnes äriühingud, millel on registreeritud filiaal või kontor Leedus.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	IE: investeerimisteenuste osutamine või investeerimisalase nõustamine eeldab kas i) Iirimaa tegevusluba, mille puhul on tavaliselt nõutav, et ettevõte oleks juriidilise isikuna registreeritud või äriühing või füüsilisest isikust ettevõtja, mille peakontor / registrijärgne asukoht on igal juhul Iirimaal (mõnel juhul tegevusluba ei nõuta, näiteks kui kolmandast riigist pärit teenuseosutaja ei oma Iirimaal kaubanduslikku kohalolekut ja seda teenust ei osutata eraisikutele), või ii) mõne teise liikmesriigi tegevusluba kooskõlas ELi investeerimisteenuste direktiiviga. LV: kohustusi ei ole võetud, v.a finantsteabe esitamise ning nõustamis- ja muude abiteenuste (v.a vahendusteenus) osutamise korral. MT: kohustusi ei ole võetud, v.a hoiuste vastuvõtmise, igat liiki laenamise, finantsteabe esitamise ja finantsandmete töötlemise ning nõustamis- ja muude abiteenuste (v.a vahendusteenus) osutamise korral. PL: finantsteabe esitamise ja edasiandmise ning finantsandmete töötlemise ning sellega seotud tarkvara pakkumise puhul: riikliku telekommunikatsioonivõrgu või mõne muu volitatud operaatori võrgu kasutamise nõue. RO: kohustusi ei ole võetud kapitalirendi korral, kauplemisel rahaturu instrumentide, välisvaluuta, derivatiivtoodete, vahetuskursi ja intressimäära instrumentide, vabalt kaubeldavate väärtpaberite ning muude vabalt kaubeldavate instrumentide ja finantsvaradega, osalemisel igat liiki väärtpaberite emiteerimises, varahaldamisel ning finantsvara eest arveldamis- ja kliiringuteenuste osutamisel. Maksed ja rahaülekandeteenused on lubatud üksnes residentpanga kaudu.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	SI: kohustusi ei ole võetud, v.a järgmistel juhtudel: igat liiki laenamine, omamaiste juriidiliste isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate tagatiste ja kohustuste vastuvõtmine välisriigi krediidiasutustelt, teiste finantsteenuste osutajate kasutuses oleva finantsteabe vahendamine ja edasiandmine ning finantsandmete töötlemine ja asjakohase tarkvara pakkumine, nimetatud tegevustega seotud nõustamine ja muud abistavad finantsteenused, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine, samuti nõustamine äriühingute omandamise ja ümberstruktureerimise ning strateegia valdkonnas. Nõutav on kaubanduslik kohalolek. SI: pensioniskeemi võib pakkuda usaldusfondi vormis asutatud pensionifond (mis ei ole juriidiline isik ja mida seetõttu haldab kindlustusandja, pank või pensionifonde haldav ettevõte), pensionifonde haldav ettevõte või kindlustusandja. Lisaks võivad pensioniskeemi pakkuda ka ELi liikmesriigis kohaldatavate eeskirjade kohaselt asutatud pensioniskeemi pakkujad. HU: väljastpoolt EMPd pärit äriühingud võivad pakkuda finantsteenuseid või osaleda finantsteenustega seotud tegevuses üksnes oma Ungari filiaali kaudu. 2. viisi korral: BG: kohaldada võib telekommunikatsioonivõrgu kasutamisega seotud piiranguid ja tingimusi.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
8. TERVISE- JA SOTSIAALTEENUSED (üksnes erasektori rahastatavad teenused. Suurema kindluse huvides ei peeta teenuseid, mida rahastab avalik sektor või millele antakse mis tahes vormis riigiabi, erasektori rahastatavateks teenusteks.)	
A. Haiglateenused (CPC 9311) B. Kiirabiteenused (CPC 93192) C. Raviasutuste teenused, v.a haiglateenused (CPC 93193)	1. ja 2. viisi korral: FR: kohustusi ei ole võetud erasektori rahastatud laboratoorse analüüsi ja uurimise teenuste puhul (CPC 9311 osa). 1. viisi korral: AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LT, MT, LU, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: kohustusi ei ole võetud. HR: kohustusi ei ole võetud, välja arvatud telemeditsiini puhul. 2. viisi korral: puuduvad.
D. Sotsiaalteenused – kõik liikmesriigid, v.a AT, EE, LT ja LV: üksnes taastusraviasutused, puhkekodud, vanadekodud. – AT, EE ja LV: kogu CPC 933.	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: CZ, FI, HU, LT, MT, PL, SE, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
9. TURISMI- JA REISITEENUSED	
A. Hotellid, restoranid ja toitlustamine (CPC 641, CPC 642 ja CPC 643) välja arvatud õhusõidukites toitlustamise teenused[1]	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud. HR: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
B. Reisibüroode ja reisikorraldajate teenused (sh reisijuhid) (CPC 7471)	1. viisi korral: BG, CY, HU: kohustusi ei ole võetud. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Välisriigi teenuseosutajaid peab esindama residendist reisiettevõte. LT: reisijuhi teenuste osutamisel nõutakse asutamist juriidilise isikuna Leedus ja Leedu riikliku turismiameti väljastatud luba. 2. viisi korral: puuduvad.
C. Giiditeenused (CPC 7472)	1. viisi korral: BG, CY, CZ, HU, IT, LT, MT, PL, SK, SI: kohustusi ei ole võetud. IT: väljastpoolt ELi pärit giidid peavad saama piirkonnalt professionaalse giidina tegutsemiseks eriloa. BG, CY, EL, ES: giiditeenuste osutamise suhtes kohaldatakse ELi kodakondsuse nõuet. 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Õhusõidukites toitlustamise teenused on esitatud TRANSPORDI ABITEENUSTE all punktis 12.D.a (lendude maapealne teenindus).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
10. VABAAJA-, KULTUURI- JA SPORDITEENUSED (v.a audiovisuaalteenused)	
A. Meelelahutusteenused (sh teatrite, ansamblite, tsirkuste ja diskoteekide teenused) (CPC 9619)	1. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SK, SI: kohustusi ei ole võetud. BG: kohustusi ei ole võetud, v.a teatrilavastajate, laulukollektiivide, ansamblite ja orkestrite pakutavad meelelahutusteenused (CPC 96191); kirjanike, heliloojate, skulptorite, estraadikunstnike jt üksikartistide osutatavad teenused (CPC 96192) ning teatrite lisateenused (CPC 96193). EE: kohustusi ei ole võetud muude meelelahutusteenuste puhul (CPC 96199), v.a kinoteenused. LT, LV: kohustusi ei ole võetud, v.a kinoteenused (CPC 96199 osa).
B. Uudiste- ja meediaagentuuride teenused (CPC 962)	1. viisi korral: BG, CY, CZ, EE, HU, LT, MT, RO, PL, SI, SK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: BG, CY, CZ, HU, LT, MT, PL, RO, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.
C. Raamatukogude, arhiivide, muuseumide ja muud kultuuriteenused (CPC 963)	1. ja 2. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
D. Sporditeenused (CPC 9641)	1. ja 2. viisi korral: AT: kohustusi ei ole võetud suusakooli- ja mäeinstruktoriteenuste puhul. BG, CZ, LV, MT, PL, RO, SK: kohustusi ei ole võetud. 1. viisi korral: CY, EE, HR: kohustusi ei ole võetud.
E. Puhkeparkide ja supelrandade teenused (CPC 96491)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.
11. TRANSPORDITEENUSED	
A. Meretransport a) rahvusvaheline reisijatevedu (CPC 7211, v.a riigisisene kabotaaž[1]) b) rahvusvaheline kaubavedu (CPC 7212, v.a riigisisene kabotaaž[30])[2]	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud riigisisese merekabotaaži puhul. BG, CY, DE, EE, ES, FR, FI, EL, IT, LT, MT, PT, RO, SI, SE: fiiderteenused tegevusloa alusel.

[1] Ilma et see piiraks selliste tegevuste ulatust, mida võib asjaomaste riigi õigusaktide kohaselt käsitada kabotaažina, ei hõlma käesolev loetelu riigisisest kabotaaži, mille hulka arvatakse reisijate või kauba vedu ühest Euroopa Liidu liikmesriigis asuvast sadamast või kohast teise samas liikmesriigis asuvasse sadamasse või kohta, k.a tema mandrilaval, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning ühest ja samast Euroopa Liidu liikmesriigis asuvast sadamast või kohast algavaid ja seal lõppevaid vedusid.

[2] Sisaldab fiiderteenuseid ja seadmete teisaldamist rahvusvaheliste merevedajate poolt samas riigis asuvate sadamate vahel, kui sellega ei kaasne tulu.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Siseveetransport a) reisijatevedu (CPC 7221, v.a riigisisene kabotaaž[30]) b) kaubavedu (CPC 7222, v.a riigisisene kabotaaž[30])	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud riigisisese siseveekabotaaži puhul. Meetmetega, mis põhinevad kehtivatel või kavandatavatel siseveekogudele juurdepääsu käsitlevatel lepingutel (sh Reini-Maini-Doonau kanali kokkulepped), reserveeritakse osa liiklusõigusi asjaomaste riikide ettevõtjatele, kes vastavad riigisisese omandilise kuuluvuse kriteeriumidele. Kohaldatakse Reini jõel laevatamist käsitleva Mannheimi konventsiooni rakendusmäärusi. EU: siseveeteedel võib kaupu või reisijaid vedada üksnes ettevõtja, kes vastab järgmistele tingimustele: a) teenuseosutaja on asutatud mõnes liikmesriigis; b) talle on antud õigus pakkuda asjaomases liikmesriigis (rahvusvahelist) kaupade ja reisijate siseveetransporti ja c) ta kasutab liikmesriigis registreeritud aluseid või tunnistust liikmesriigi laevastikku kuulumise kohta. Lisaks sellele peavad alused olema selliste füüsiliste isikute omanduses, kes elavad liikmesriigis ja on selle kodanikud, või liikmesriigis registreeritud juriidiliste isikute omanduses. Erandkorras võib teha enamusosaluse nõudest erandeid. Hispaanias, Rootsis ja Soomes ei tehta mereteedel ja siseveeteedel õiguslikult vahet. Meretransporti käsitlevad eeskirjad on võrdselt kohaldatavad siseveeteede suhtes. AT: nõutav on äriühingu registreerimine või püsiv tegevuskoht Austrias. BG, CY, CZ, EE, FI, HU, HR, LT, MT, RO, SE, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
C. Raudteetransport a) reisijatevedu (CPC 7111) b) kaubavedu (CPC 7112)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
D. Maanteetransport a) reisijatevedu (CPC 7121 ja CPC 7122) b) kaubavedu (CPC 7123, v.a postivedu omal kulul[1])	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud, v.a posti- ja kullerpostisaadetiste vedu enda tarbeks. 2. viisi korral: puuduvad.
E. Kaupade (v.a kütus) torutransport[2] (CPC 7139)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud.

[1] CPC 71235 osa, mis on esitatud SIDETEENUSTE all punktis 2.A (posti- ja kulleriteenused).
[2] Kütuste torutransport on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktis 13.B.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
12. TRANSPORDI ABITEENUSED[1]	
A. Meretranspordi abiteenused a) mereveoste käitlemisteenused b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa) c) tollivormistusteenused d) konteinerjaama- ja depooteenused e) laevade agenteerimisteenused f) mereveoste ekspedeerimise teenused g) laevade rentimine (koos meeskonnaga) (CPC 7213) h) puksiirteenused (CPC 7214) i) meretranspordi tugiteenused (CPC 745 osa) j) muud tugi- ja abiteenused (CPC 749 osa)	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud tollivormistusteenuste, puksiirteenuste ning lootsi- ja sildumisteenuste puhul. 1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud mereveose käitlemise teenuste ning konteinerjaama- ja depooteenuste puhul. AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: kohustusi ei ole võetud laevade rentimisel koos meeskonnaga. BG: kohustusi ei ole võetud. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud hoiustamis- ja ladustamisteenuste korral. HR: kohustusi ei ole võetud, v.a kaubaveoagentuuri teenused. FI: meretranspordi abiteenuseid võivad osutada ainult Soome lipu all sõitvad laevad. 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Ei hõlma transpordivahendite hooldus- ja remonditeenuseid, mis on esitatud ÄRITEENUSTE all punktides 1.F.l.1–1.F.l.4.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Siseveetranspordi abiteenused a) veose käitlemise teenused (CPC 741 osa) b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa) c) kaubaveoagentuuri teenused (CPC 748 osa) d) laevade rentimine koos meeskonnaga (CPC 7223) e) puksiirteenused (CPC 7224) f) siseveetranspordi tugiteenused (CPC 745 osa) g) muud tugi- ja abiteenused (CPC 749 osa)	1. ja 2. viisi korral: EU: meetmetega, mis põhinevad kehtivatel või kavandatavatel siseveekogudele juurdepääsu käsitlevatel lepingutel (sh Reini-Maini-Doonau kanali kokkulepped), reserveeritakse osa liiklusõigusi asjaomaste riikide ettevõtjatele, kes vastavad riigisisese omandilise kuuluvuse kriteeriumidele. Reini jõel laevatamist käsitleva Mannheimi konventsiooni rakendusmäärused. EU: kohustusi ei ole võetud tollivormistusteenuste, puksiirteenuste ning lootsi- ja sildumisteenuste puhul. HR: kohustusi ei ole võetud, v.a kaubaveoagentuuri teenused. 1. viisi korral: AT: kohustusi ei ole võetud laevade rentimisel koos meeskonnaga, puksiirteenuste, lootsi- ja sildumisteenuste, navigeerimisteenuste ning sadamate ja veeteede käitamise teenuste puhul. BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HU, LV, LT, MT, RO, SK, SI, SE: kohustusi ei ole võetud laevade rentimisel koos meeskonnaga. BG: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (veetranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna). Osalus Bulgaaria äriühingutes võib olla kuni 49 %.
C. Raudteetranspordi abiteenused a) veosekäitlemisteenused (CPC 741 osa) b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa) c) kaubaveoagentuuri teenused (CPC 748 osa) d) puksiirteenused (CPC 7113) e) raudteetransporditeenuste tugiteenused (CPC 743) f) muud tugi- ja abiteenused (CPC 749 osa)	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud tollivormistusteenuste ja puksiirteenuste puhul. HR: kohustusi ei ole võetud, v.a kaubaveoagentuuri teenuste puhul. 1. viisi korral: BG, CZ: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (raudteetranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna). Osalus Bulgaaria äriühingutes võib olla kuni 49 %. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
D. Maanteetranspordi abiteenused a) veosekäitlemisteenused (CPC 741 osa) b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa) c) kaubaveoagentuuri teenused (CPC 748 osa) d) kommertsveokite rentimine koos juhiga (CPC 7124) e) maanteetransporditeenuste tugiteenused (CPC 744) f) muud tugi- ja abiteenused (CPC 749 osa)	1. viisi korral: AT, BG, CY, CZ, DK, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: kohustusi ei ole võetud kommertsveokite rentimisel koos juhiga. HR: kohustusi ei ole võetud, v.a kaubaveoagentuuri teenuste ja maanteetranspordi tugiteenuste puhul, mille jaoks on vaja luba. SE: asutatud üksustelt nõutakse riigis registreeritud sõidukite kasutamist. 2. viisi korral: puuduvad.
D. Lennutranspordi abiteenused a) lendude maapealne teenindus (sh toitlustamine)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. BG: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (lennutranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna). 2. viisi korral: BG, CY, CZ, HR, HU, MT, PL, RO, SK, SI: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad. 1. viisi korral: BG: otseste filiaalide avamine ei ole lubatud (lennutranspordi abiteenuste osutamiseks on nõutav asutamine juriidilise isikuna).
c) kaubaveoagentuuri teenused (CPC 748 osa)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad. 1. viisi korral: BG: välisriigi isikud võivad osutada teenuseid üksnes osaluse kaudu Bulgaaria äriühingus (nende osalus ei tohi ületada 49 %), või filiaali kaudu.
d) õhusõidukite rentimine koos meeskonnaga (CPC 734)	1. ja 2. viisi korral: EU: liidu lennuettevõtja kasutuses olev õhusõiduk peab olema registreeritud lennuettevõtja litsentsinud liikmesriigis või mujal liidus. Õhusõiduki registreerimiseks võib olla nõutav, et õhusõiduki omanik peab olema kas kindlatele kodakondsusnõuetele vastav füüsiline isik või kindlatele kapitaliomandi- ja kontrollinõuetele vastav juriidiline isik. Erandjuhul võib välisriigi lennuettevõtja rentida väljaspool ELi registreeritud õhusõiduki Euroopa Liidu lennuettevõtjale eritingimustel Euroopa Liidu lennuettevõtja erakorraliste vajaduste või hooajalise veomahuvajaduse rahuldamiseks või selliste tegevusraskustega toimetulemiseks, millega ei ole võimalik piisavalt hästi toime tulla Euroopa Liidus registreeritud õhusõiduki rentimisega; rentimiseks tuleb saada Euroopa Liidu lennuettevõtja litsentseerinud Euroopa Liidu liikmesriigilt piiratud kestusega heakskiit.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
e) müük ja turustamine f) arvutipõhine ettetellimissüsteem	1. ja 2. viisi korral: EU: kui kolmanda riigi arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajad ei võimalda Euroopa Liidu lennuettevõtjatele Euroopa Liidus sätestatuga võrdväärset kohtlemist[1] või kui välisriigi lennuettevõtjad ei võimalda Euroopa Liidu arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajatele Euroopa Liidus sätestatuga võrdväärset kohtlemist, võib rakendada meetmeid tagamaks, et arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajad Euroopa Liidus võimaldavad kolmanda riigi lennuettevõtjatele või Euroopa Liidu lennuettevõtjad võimaldavad kolmanda riigi arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajatele võrdväärset kohtlemist.
g) lennujaamateenused	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
E. Kaupade (v.a kütus) torutranspordi abiteenused[2] a) torude kaudu veetavate kaupade (v.a kütus) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa)	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.

[1] „Võrdväärne kohtlemine“ – Euroopa Liidu lennuettevõtjate ja Euroopa Liidu arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenuse osutajate mittediskrimineeriv kohtlemine.

[2] Kütuste torutranspordi abiteenused on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktis 13.C.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
13. MUUD TRANSPORDITEENUSED	
Kombineeritud transporditeenuse osutamine	1. viisi korral: EU, välja arvatud FI: liikmesriikidevaheliste kombineeritud vedude korral võivad veo alg- ja/või lõppetapi maanteevedu – mis moodustab kombineeritud veo lahutamatu osa ja võib, kuid ei pruugi hõlmata piiri ületamist – teha üksnes ELi liikmesriigis asutatud veoettevõtjad, kes vastavad tegevusalale lubamise ja liikmesriikidevahelise kaupade veo turule pääsemise tingimustele. Kehtivad mis tahes konkreetset transpordiliiki mõjutavad piirangud. Võib võtta vajalikke meetmeid, et tagada maanteesõidukite suhtes kohaldatavate, kombineeritud vedudest tulenevate mootorsõidukimaksude vähendamine või hüvitamine. 2. viisi korral: BE, DE, DK, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, NL, PT, UK: puuduvad, ilma et see piiraks käesolevas kohustuste loendis nimetatud ja konkreetset transpordiliiki mõjutavate piirangute kohaldamist. AT, BG, CY, CZ, EE, HU, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: kohustusi ei ole võetud.
14. ENERGIATEENUSED	
A. Kaevandamisega seotud teenused (CPC 883)[1]	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.

[1] Hõlmab järgmisi tasu või lepingu alusel osutatavaid teenuseid: kaevandamisega seotud nõuande- ja nõustamisteenused, maapealne platsi ettevalmistus, maapealne puurimisrajatis, naftapuurimine, puuriterade teenused, terasraketis- ja toruteenused, hiivatehnoloogia ja -varustus, tahkete ainete kontroll, kalapüügi ja kaldpuuraukude eritoimingud, kaevuplatsi geoloogia ja puurimise juhtimine, südamiku väljavõtmine, kaevude katsetamine, juhtmeliinide teenused, viimistlusvedelike (soolalahused) tarnimine ja kasutamine, viimistlusseadmete tarnimine ja paigaldamine, tsementimine (surupumpamine), stimulatsiooniteenused (pragunemine, hapestamine ja surupumpamine), kaevude parandus- ja remonditeenused, kaevude sulgemine ja hülgamine.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Kütuste torutransport (CPC 7131)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud.
C. Toru kaudu transporditavate kütuste hoiustamise ja ladustamise teenused (CPC 742 osa)	1. viisi korral: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
D. Tahke-, vedel- ja gaaskütuste jms toodete hulgimüügiteenused (CPC 62271) ning elektri, auru ja kuuma vee hulgimüügiteenused	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud mootorikütuse, elektri, auru ja kuuma vee hulgimüügiteenuste puhul.
E. Mootorikütuse jaemüügiteenused (CPC 613)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
F. Kütteõli, balloonigaasi, kivisöe ja küttepuidu jaemüük (CPC 63297) ning elektri, muu kui balloonigaasi, auru ja kuuma vee jaemüügiteenused	1. ja 2. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud mootorikütuse, elektri, muu kui balloonigaasi, auru ja kuuma vee jaemüügiteenuste puhul. 1. viisi korral: BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: kohustusi ei ole võetud kütteõli, balloonigaasi, kivisöe ja küttepuude jaemüügi puhul, v.a postimüük. 2. viisi korral: puuduvad.
G. Energiajaotusega seotud teenused (CPC 887)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud, v.a nõustamisteenuste puhul. 2. viisi korral: puuduvad.
15. MUUD MUJAL NIMETAMATA TEENUSED	
a) pesemis-, puhastus- ja värvimisteenused (CPC 9701)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
b) juuksuriteenused (CPC 97021)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.

Sektor või allsektor		Reservatsioonide kirjeldus
c)	iluravi, maniküüri- ja pediküüriteenused (CPC 97022)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
d)	muud mujal liigitamata iluraviteenused (CPC 97029)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
e)	spaateenused ja mitteravimassaažid, niivõrd kui neid pakutakse füüsilise heaoluga seotud lõõgastusteenusena ja mitte ravi või taastusravi eesmärgil[1] (CPC ver. 1.0 97230)	1. viisi korral: EU: kohustusi ei ole võetud. 2. viisi korral: puuduvad.
g)	sidevõrguteenused (CPC 7543)	1. ja 2. viisi korral: puuduvad.

_____

[1] Ravimassaažid ja soojusraviteenused on esitatud punktides 1.A.h (meditsiiniteenused) ja 1.A.j.2 (õdede, füsioterapeutide ja parameedikute osutatud teenused ning terviseteenused) (8.A ja 8.C).

VIII-C LISA

EUROOPA LIIDU RESERVATSIOONID JUHTIVTÖÖTAJATE, KÕRGHARIDUSEGA PRAKTIKANTIDE JA ÄRITEENUSTE MÜÜGIESINDAJATE SUHTES

1. Allpool esitatud reservatsioonide loendis on märgitud käesoleva lepingu artikli 151 kohaselt liberaliseeritud majandustegevusalad, mille puhul kohaldatakse kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 154 piiranguid juhtivtöötajate ja kõrgharidusega praktikantide suhtes ning kooskõlas artikliga 155 äriteenuste müügiesindajate suhtes ning määratletakse sellised piirangud. Loend koosneb järgmistest osadest:

   a) esimeses veerus on nimetatud sektor või allsektor, milles piiranguid kohaldatakse, ja

   b) teises veerus kirjeldatakse kohaldatavaid piiranguid.

   Kui punktis b nimetatud veerus on liikmesriikidele omased reservatsioonid, võtavad selles veerus nimetamata liikmesriigid kohustusi asjaomases sektoris reservatsioonideta (kui kõnealuses sektoris puuduvad liikmesriigile omased reservatsioonid, ei piira see horisontaalseid reservatsioone või valdkondlikke ELi-üleseid reservatsioone, mida võidakse kohaldada).

   Euroopa Liit ei võta ühtegi kohustust juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide ja äriteenuste müügiesindajate suhtes nendel majandustegevusaladel, mis on vastavalt käesoleva lepingu artiklile 144 liberaliseerimata (piirangud jäävad lubatuks).

2. Juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide ning äriteenuste ja kaupade müüjatega seotud kohustusi ei kohaldata juhul, kui nende ajutise kohaloleku eesmärk või tagajärg on sekkuda tööturu osapoolte vahelistesse vaidlustesse või läbirääkimistesse või nende tulemusi muul viisil mõjutada.

3. Alljärgnevas loendis ei ole nimetatud kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste, tehniliste normide ning litsentsimisnõuete ja -menetlustega seotud meetmeid, kui need ei kujuta endast piirangut käesoleva lepingu artiklite 154 ja 155 tähenduses. Kõnealuseid meetmeid (nt tegevusloa saamise nõue, kvalifikatsioonide tunnustamise nõue reguleeritud sektorites, nõue sooritada teatavad eksamid, sh keeleeksamid, ning seadusjärgse asukoha nõue territooriumil, kus majandustegevus toimub) kohaldatakse Armeenia Vabariigi juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide ja äriteenuste müügiesindajate suhtes igal juhul, isegi kui neid ei ole allpool esitatud loendis nimetatud.

4. Jätkuvalt kohaldatakse kõiki muid Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide õigusnormidega kehtestatud riiki sisenemise, seal viibimise, töötamise ja sotsiaalkindlustuse alaseid nõudeid, k.a riigis viibimise aega, miinimumpalka ja palgaalaseid kollektiivlepinguid käsitlevaid määrusi.

5. Käesoleva lepingu artikli 141 lõike 3 kohaselt ei sisalda alljärgnev loend lepinguosalise määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

6. Alljärgneva loendiga ei piirata ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendis kirjeldatud riigimonopole ja ainuõigusi.

7. Sektorites, kus kohaldatakse majandusvajaduste testi, on põhikriteeriumiks selle Euroopa Liidu liikmesriigi või piirkonna turuolukorrale antud hinnang, kus teenust osutatakse, võttes sealhulgas arvesse olemasolevate teenuseosutajate arvu ja neile avalduvat mõju.

8. Alljärgnevast loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele või juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

9. Suurema kindluse huvides lepitakse kokku, et Euroopa Liidu puhul ei kaasne võrdse kohtlemise kohustusega nõue laiendada teise lepinguosalise kodanikele või juriidilistele isikutele kohtlemist, mida liikmesriigis kohaldatakse teise liikmesriigi kodanike ja juriidiliste isikute suhtes vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule või selle lepingu kohaselt võetud meetmetele, kaasa arvatud nende rakendusaktidele liikmesriikides. Võrdne kohtlemine laieneb üksnes teise lepinguosalise juriidilistele isikutele, kes on asutatud kooskõlas teise liikmesriigi õigusega ja kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht on selle liikmesriigi territooriumil, sealhulgas ELis asutatud juriidilistele isikutele, kes on teise lepinguosalise kodanike omandis või kontrolli all.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
KÕIK SEKTORID	Äriühingusiseste üleviimiste ulatus BG: äriühingusiseselt üleviidavate isikute arv ei tohi ületada 10 % asjaomase Bulgaaria juriidilise isiku palgal olevate ELi kodanike keskmisest arvust aastas. Kui töötajate arv on alla 100, võib äriühingusiseselt üleviidavate isikute arv olla vastava loa olemasolul üle 10 % töötajate koguarvust. HU: kohustusi ei ole võetud nende füüsiliste isikute suhtes, kes on olnud Armeenia juriidilise isiku osanikud.
KÕIK SEKTORID	Kõrgharidusega praktikandid AT, CZ, DE, ES, FR, HU, LT: väljaõpe peab olema seotud ülikoolis omandatud kraadiga.
KÕIK SEKTORID	Tegevdirektorid ja audiitorid AT: juriidiliste isikute filiaalide tegevdirektorid peavad olema Austria residendid. Austria kaubandusseaduse subjektideks olevatel füüsilistel isikutel, kes osutavad teenuseid juriidilise isiku või filiaali juures, peab olema alaline elukoht Austrias. FI: välismaalasel, kes tegeleb kaubandusega eraettevõtjana, peab olema kauplemisluba ning tema alaline elukoht peab olema EMPs. EMP elukohanõue kehtib tegevdirektorite suhtes kõigis sektorites, ent teatavatele äriühingutele võib siiski teha erandeid. FR: tööstuse, kaubanduse ja käsitööonduse valdkonnas tegutsevatelt tegevdirektoritelt, kellel puudub elamisluba, nõutakse eriluba. RO: enamik äriühingu audiitoreid ja nende asetäitjaid peavad olema Rumeenia kodanikud. SE: juriidilise isiku või filiaali tegevdirektor peab elama Rootsis.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	SE: Registreeritud õiguste (patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahenduste kaitse ja sordikaitse) omajal/taotlejal, kes ei ela Rootsis, peab olema peamiselt dokumentide, teadete jm kättetoimetamiseks Rootsis elav esindaja. SI: registreeritud õiguste (patendid, kaubamärgid, tööstusdisainilahenduste kaitse) omajal/taotlejal, kes ei ela Sloveenias, peab olema peamiselt dokumentide, teadete jm kättetoimetamiseks Sloveenias registreeritud patendi-, kaubamärgi- või tööstusdisainilahenduse volinik.
KÕIK SEKTORID	Tunnustamine EU: diplomite vastastikust tunnustamist käsitlevaid ELi direktiive kohaldatakse üksnes ELi kodanike suhtes. Õigus osutada teenust seadusega reguleeritud kutsealal ühes ELi liikmesriigis ei anna õigust osutada kõnealust teenust teises liikmesriigis[1].
4. TÖÖTLEV TÖÖSTUS[2]	
H. Kirjastamine, trükkimine ja salvestiste paljundamine (ISIC rev 3.1: 22) v.a kirjastamine ja trükkimine tasu eest või lepingu alusel[3]	IT: kirjastajate suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR: kirjastajate suhtes kohaldatakse elukohanõuet. PL: ajalehtede ja ajakirjade peatoimetaja suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. SE: kirjastajate ning kirjastuste ja trükikodade omanike suhtes kohaldatakse elukohanõuet.

[1] Selleks et kolmanda riigi kodanike kvalifikatsiooni tunnustataks kogu ELis, tuleb sõlmida vastastikuse tunnustamise kokkulepe, mille üle peetakse läbirääkimisi artiklis XXX määratletud raamistikus.

[2] See sektor ei hõlma töötleva tööstusega seotud nõustamisteenuseid.

[3] Kirjastamine ja trükkimine tasu eest või lepingu alusel on esitatud ÄRITEENUSTE all punktis 6.F.p.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
6. ÄRITEENUSED	
A. Kutseteenused	
a) õigusteenused (CPC 861)[1] v.a õigusabi- ja juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenused, mida osutavad avalikke funktsioone täitvad õigusspetsialistid, nagu notarid, kohtutäiturid (*huissiers de justice*) või muud ametiisikud või ministeeriumi ametnikud (*officiers publics et ministériels*)	AT, BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, PL, PT, RO, SK, UK: advokatuuri täieliku vastuvõtmise suhtes, mida nõutakse riigisisese (ELi ja liikmesriigi) õiguse praktiseerimiseks ja esindamiseks kohtutes, kohaldatakse kodakondsusnõuet. Hispaanias võivad pädevad asutused teha erandeid. BE, FI, LU: advokatuuri täieliku vastuvõtmise suhtes, mida nõutakse esindusteenuste puhul, kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega. Belgias kohaldatakse kassatsioonikohtus (*Cour de cassation*) tsiviilmenetluses esindamise suhtes kvoote. BG: Armeenia advokaadid võivad esindada üksnes Armeenia kodanikke ning nende suhtes kohaldatakse vastastikkuse põhimõtet ja nad peavad tegema koostööd Bulgaaria advokaadiga. Vahendusteenuste puhul on nõutav alaline elukoht.

[1] See hõlmab õigusabi-, esindus-, vahekohtu-, lepitus- ja vahendusteenuseid ning juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenuseid.
Õigusteenuste osutamine on lubatud üksnes seoses rahvusvahelise avaliku õiguse, ELi õiguse ja iga jurisdiktsiooni õigusega, kus teenuseosutaja või tema töötaja on kvalifitseeritud advokaadina praktiseerima, ning õigusteenuse, nagu mis tahes muu teenuse osutamise puhul, kohaldatakse ELi liikmesriikides kohaldatavaid litsentsimisnõudeid ja -menetlusi.
Advokaatide puhul, kes osutavad rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi õigusega seotud õigusteenuseid, võivad nendeks litsentsimisnõueteks ja -menetlusteks olla muu hulgas kohalike eetikanormide järgimine, päritoluriigi ametinimetuse kasutamine (kui vastuvõtva riigi ametinimetuse kasutamiseks ei ole heakskiitu saadud), kindlustusnõuded, lihtregistreerimine vastuvõtva riigi advokatuuris või lihtsustatud vastuvõtt vastuvõtva riigi advokatuuri sobivustesti põhjal ning juriidiline või kutsealane aadress vastuvõtvas riigis. ELi õigusega seotud õigusteenuseid peab põhimõtteliselt osutama täieliku erialase väljaõppe saanud ja ELi liikmesriigi advokatuuri vastu võetud advokaat isiklikult või siis osutatakse kõnealuseid teenuseid tema vahendusel ning ELi liikmesriigi õigusega seotud õigusteenuseid peab põhimõtteliselt osutama täieliku erialase väljaõppe saanud ja asjaomase liikmesriigi advokatuuri vastu võetud advokaat isiklikult või siis osutatakse kõnealuseid teenuseid tema vahendusel. Täielik vastuvõtmine asjaomase Euroopa Liidu liikmesriigi advokatuuri võib seetõttu osutuda vajalikuks kohtutes ja muudes ELi pädevates asutustes esindamiseks, kuna see hõlmab ELi ja riikliku menetlusõiguse tava. Mõnes liikmesriigis on siiski lubatud neil välisriigi advokaatidel, keda ei ole advokatuuri täielikult vastu võetud, esindada tsiviilkohtumenetluses poolt, kes on selle riigi kodanik või kuulub sellesse riiki, kus advokaadil on õigus praktiseerida.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	CY: õigusteenuste osutamiseks kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet. Advokatuuri täisliikmeks saamise suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega. Küproses võivad õigusbüroo partneriteks, aktsionärideks või juhatuse liikmeteks olla üksnes advokatuuri kuuluvad advokaadid. FR: advokaatide pääsu suhtes kutsealadele *avocat auprès de la Cour de Cassation* ja *avocat auprès du Conseil d'Etat* kohaldatakse kvoote ja kodakondsusnõuet. HR: advokatuuri täieliku vastuvõtmise suhtes, mida nõutakse esindusteenuste puhul, kohaldatakse kodakondsusnõuet (Horvaatia kodakondsus ja alates ELiga ühinemisest ELi liikmesriigi kodakondsus). HU: advokatuuri täisliikmeks saamise suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega. Välisriigi advokaatide õigusteenused on piiratud õigusabi osutamisega, mis peab toimuma Ungari advokaadi või õigusbürooga sõlmitud koostöölepingu alusel. LV: vandeadvokaatide suhtes, kellel on kriminaalasjades esindamise ainuõigus, kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK: õigusabiteenuste turustamise õigus on üksnes Taanis tegevusluba omavatel juristidel. Tegevusloa saamiseks Taanis nõutakse Taani õiguse eksami sooritamist. LU: õigusteenuste osutamiseks seoses Luksemburgi ja ELi õigusega kohaldatakse kodakondsusnõuet. SE: advokatuuri vastuvõtmise suhtes, mis on vajalik ainult Rootsi kutsenimetuse *advokat* kasutamiseks, kohaldatakse elukohanõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	ES, PT: juurdepääsuks sellistele ametitele nagu õigusnõustajad (*solicitadores*) ja tööstusomandi esindajad kohaldatakse kodakondsusnõuet. LT: patendiadvokaatide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. SI: klientide esindamisel kohtus tasu eest kohaldatakse Sloveenia Vabariigis kaubandusliku kohaloleku nõuet. Välisriigi jurist, kellel on õigus praktiseerida välisriigis, võib osutada õigusteenuseid või praktiseerida advokaatide seaduse artiklis 34a sätestatud tingimustel, juhul kui on täidetud tegeliku vastastikkuse nõue. Vastastikkuse nõude täitmist kontrollib justiitsministeerium. Sloveenia advokatuuri määratud advokaatide kaubanduslik kohalolek saab toimuda üksnes ühe osanikuga äriühingu, piiratud vastutusega õigusbüroo (partnerluse) või piiramatu vastutusega õigusbüroo (partnerluse) vormis. Õigusbüroo tegevus piirdub õiguse praktiseerimisega. Õigusbüroo partneriteks võivad olla üksnes advokaadid.
b) 1) majandusarvestus- ja raamatupidamisteenused (CPC 86212, v.a auditeerimisteenused, CPC 86213, CPC 86219 ja CPC 86220)	FR: majandusarvestus- ja raamatupidamisteenuste osutamine sõltub majandus-, rahandus- ja tööstusministri otsusest kokkuleppel välisministriga. Elukohanõue ei või ületada viit aastat. IT: kohaldatakse elukohanõuet. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
b) 2) auditeerimisteenused (CPC 86211 ja 86212, v.a majandusarvestusteenused)	BG: välisriigi audiitor võib osutada auditeerimisteenuseid üksnes vastastikkuse põhimõttel ning kui ta vastab nõuetele, mis on samaväärsed Bulgaaria audiitorite suhtes kohaldatavate nõuetega, ja on edukalt sooritanud asjakohase eksami. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK: kohaldatakse elukohanõuet. ES: vannutatud audiitorite ning selliste äriühingute haldurite, direktorite ja osanike suhtes, kes ei ole hõlmatud kaheksanda EMÜ äriühinguõiguse direktiiviga, kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR: auditeerimisteenuseid võivad osutada vaid sertifitseeritud audiitorid, kellel on Horvaatia Audiitorite Koja ametlikult tunnustatud litsents. FI: vähemalt üks Soome piiratud vastutusega äriühingu audiitoritest peab olema Soome resident. IT: üksikute audiitorite suhtes kohaldatakse elukohanõuet. SE: teatavate juriidiliste isikute, sealhulgas kõikide osaühingute ja füüsiliste isikute kohustuslikku auditit võivad teha üksnes Rootsis tunnustatud või volitatud audiitorid ja registreeritud audiitorühingud. Vaid Rootsis tunnustatud audiitorid ja registreeritud raamatupidamisettevõtted võivad olla aktsionärid või partnerid äriühingutes, mis praktiseerivad nõuetele vastavat auditeerimist (ametlikel eesmärkidel). Volitamiseks ja tunnustamiseks on vajalik elukoht EMPs või Šveitsis. Nimetusi „tunnustatud audiitor“ ja „volitatud audiitor“ võivad kasutada ainult Rootsis tunnustatud või volitatud audiitorid. Kooperatiivsetes tulundusühingutes ja teatavates muudes ettevõtetes tegutsevatel audiitoritel, kes ei ole volitatud või tunnustatud audiitorid, peab olema elukoht EMPs. Pädev asutus võib teha sellest nõudest erandeid. SI: vähemalt üks Sloveenias asutatud audiitorühingu juhatuse liige peab olema Sloveenia alaline elanik.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
c) maksualase nõustamise teenused (CPC 863) [1]	CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR, HU, IT: kohaldatakse elukohanõuet.
d) arhitektuuriteenused ning e) linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused (CPC 8671 ja CPC 8674)	EE: vähemalt üks vastutav isik (projektijuht või konsultant) peab olema Eesti resident. BG: linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR, HU, IT: kohaldatakse elukohanõuet. SK: kohustus olla asjaomase koja liige; tunnustada võidakse asjaomase välisriigi institutsiooni liikmestaatust. Kohaldatakse elukohanõuet, ehkki võidakse kaaluda erandite tegemist.
f) inseneriteenused ja g) integreeritud inseneriteenused (CPC 8672 ja CPC 8673)	EE: vähemalt üks vastutav isik (projektijuht või konsultant) peab olema Eesti resident. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. CZ, HR, IT, SK: kohaldatakse elukohanõuet. HU: kohaldatakse elukohanõuet (CPC 8673 puhul kohaldatakse elukohanõuet üksnes kõrgharidusega praktikantide suhtes).
h) meditsiini- (sh psühholoogi-) ja hambaraviteenused (CPC 9312 ja CPC 85201 osa)	CZ, LT, IT, SK: kohaldatakse elukohanõuet. CZ, RO, SK: välisriigi füüsiliste isikute puhul on nõutav pädeva asutuse luba. BE, LU: kõrgharidusega praktikantidelt, kes on välisriigi füüsilised isikud, nõutakse välisriigi pädeva asutuse luba. BG, CY, MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK: eriülesande täitmiseks väljastatava piiratud tegevusloa võib anda kuni 18 kuuks ja nõutav on elukoha olemasolu.

[1] Ei hõlma maksuküsimustes osutatavaid õigusabi- ja esindusteenuseid, mis on esitatud punktis 6.A.a (õigusteenused).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Juurdepääs on siiski võimalik igal aastal kehtestatavate kvootide piires. HR: kõik isikud, kes pakuvad teenust otse patsientidele / ravivad patsiente, vajavad kutseala koja litsentsi. LV: välismaalastel peab arsti kutsealal praktiseerimiseks olema kohaliku tervishoiuasutuse luba, mille andmisel lähtutakse vajadusest arstide ja hambaarstide järele konkreetses piirkonnas. PL: välismaalastel peab arsti kutsealal praktiseerimiseks olema luba. Välismaalastest arstidel on kutsekodades piiratud valimisõigus. PT: psühholoogide suhtes kohaldatakse elukohanõuet. SI: arstid, hambaarstid, ämmaemandad, õed ja farmatseudid vajavad kutseala koja litsentsi, teised tervishoiutöötajad peavad end registreerima.
i) veterinaarteenused (CPC 932)	BG, CY, DE, EL, HR, FR, HU: kohaldatakse kodakondsusnõuet. CZ ja SK: kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet. IT: kohaldatakse elukohanõuet. PL: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Väliskodanikud võivad taotleda praktiseerimisluba.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
j) 1) ämmaemandateenused (CPC 93191 osa)	BG: kohaldatakse kodakondsusnõuet. BE, LU: kõrgharidusega praktikantidelt, kes on välisriigi füüsilised isikud, nõutakse pädeva asutuse luba. CZ, CY, LT, EE, RO, SK: välisriigi füüsilistelt isikutelt nõutakse pädeva asutuse luba. DK: eriülesande täitmiseks väljastatava piiratud tegevusloa võib anda kuni 18 kuuks ja nõutav on elukoha olemasolu. FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Juurdepääs on siiski võimalik igal aastal kehtestatavate kvootide piires. IT: kohaldatakse elukohanõuet. LV: oleneb majandusvajadustest, mis sõltuvad kohalikelt tervishoiuasutustelt loa saanud ämmaemandate koguarvust konkreetses piirkonnas. PL: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Väliskodanikud võivad taotleda praktiseerimisluba. CY, HU: kohustusi ei ole võetud. HR: kõik isikud, kes pakuvad teenust otse patsientidele / ravivad patsiente, vajavad kutseala koja litsentsi. SI: ämmaemandad vajavad kutseala koja litsentsi.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
j) 2) meditsiiniõdede, füsioterapeutide ja parameedikute teenused (CPC 93191 osa)	AT: välisriigi teenuseosutajatel on lubatud tegutseda üksnes järgmistel tegevusaladel: meditsiiniõed, füsioterapeudid, töötervishoiu terapeudid, logopeedid, dieedi- ja toitumisnõustajad. BE, FR, LU: kõrgharidusega praktikantidelt, kes on välisriigi füüsilised isikud, nõutakse pädeva asutuse luba. HR: kõik isikud, kes pakuvad teenust otse patsientidele / ravivad patsiente, vajavad kutseala koja litsentsi. CY, CZ, EE, RO, SK, LT: välisriigi füüsilistelt isikutelt nõutakse pädeva asutuse luba. BG, CY, HU: kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK: eriülesande täitmiseks väljastatava piiratud tegevusloa võib anda kuni 18 kuuks ja nõutav on elukoha olemasolu. CY, CZ, EL, IT: loa väljastamisel kohaldatakse majandusvajaduste testi: otsuse tegemisel kaalutakse piirkonna vabu töökohti ja tööjõu puudust. LV: oleneb majandusvajadustest, mis sõltuvad kohalikelt tervishoiuasutustelt loa saanud õdede koguarvust asjaomases piirkonnas. SI: õed vajavad kutseala koja litsentsi, tervishoiuabilised peavad end registreerima.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
k) farmaatsiatoodete jaemüük ning meditsiini- ja ortopeediakaupade jaemüük (CPC 63211) ja muud apteekriteenused[1]	FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Kehtestatud kvootide raames on Armeenia kodanike juurdepääs siiski võimalik, kui teenuseosutajale on antud Prantsusmaa ülikoolis kraad farmaatsia alal. CY, DE, EL, SK: kohaldatakse kodakondsusnõuet. HU: kohaldatakse kodakondsusnõuet, v.a ravimite jaemüügi ning meditsiini- ja ortopeediliste kaupade jaemüügi korral (CPC 63211). IT, PT: kohaldatakse elukohanõuet.
D. Kinnisvarateenused[2]	
a) oma või renditud varaga seotud teenused (CPC 821)	FR, HU, IT, PT: kohaldatakse elukohanõuet. CY, LV, MT, SI: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
b) tasu eest või lepingu alusel osutatavad teenused (CPC 822)	DK: kohaldatakse elukohanõuet, kui Taani Ettevõtlusamet ei ole ette näinud teisiti. FR, HU, IT, PT: kohaldatakse elukohanõuet. CY, LV, MT, SI: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
E. Rendi-/liisinguteenused ilma juhita	
c) muude transpordivahenditega seotud teenused (CPC 83101, CPC 83102 ja CPC 83105)	SE: kohaldatakse EMP elukoha nõuet (CPC 83101).
e) isiklike ja majapidamistarvetega seotud teenused (CPC 832)	EU: spetsialistide ja kõrgharidusega praktikantide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.
f) telekommunikatsiooniseadmete rent (CPC 7541)	EU: spetsialistide ja kõrgharidusega praktikantide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.

[1] Ravimite üldsusele tarnimise suhtes kehtivad samamoodi kui muude teenuste osutamise suhtes ELi liikmesriikides kohaldatavad litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuded ning -menetlused. Üldjuhul võivad seda teenust osutada üksnes farmatseudid. Mõnes liikmesriigis on farmatseutidele reserveeritud üksnes retseptiravimite tarnimine.

[2] Asjaomane teenus on seotud kinnisvaramaaklerite kutsealaga ega mõjuta füüsiliste ning juriidiliste isikute õigusi ja/või piiranguid kinnisvara ostmisel.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
F. Muud äriteenused	
e) tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused (CPC 8676)	IT, PT: bioloogide ja keemiaanalüütikute suhtes kohaldatakse elukohanõuet. CY: bioloogide ja keemiaanalüütikute suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.
f) põllumajanduse, jahinduse ja metsamajandusega seotud nõustamisteenused (CPC 881 osa)	IT: agronoomide ja *periti agrari* kutsealade esindajate suhtes kohaldatakse elukohanõuet.
j) 2) turvateenused (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 ja CPC 87305)	BE, BG, CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet. DK: tegevjuhtide ja lennujaama valveteenistuse töötajate suhtes kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet. ES, PT: spetsialistide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. FR: tegevjuhtide ja direktorite suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. IT: kohaldatakse Itaalia või ELi kodakondsuse ja elukoha nõuet, et saada vajalik luba turvateenuste osutamiseks ja väärisesemete transpordiks.
k) seonduvad teadusliku ja tehnilise nõuande teenused (CPC 8675)	DE: riiklikult määratud mõõdistajate suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. FR: omandiõiguse seadmise ja maaõigusega seotud mõõdistamisel kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: geoloogia-, geofüüsika-, mõõdistamis- ja kartograafiateenuste puhul kohaldatakse omanike kodakondsuse nõuet. IT, PT: kohaldatakse elukohanõuet.
l) 1) laevade hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
l) 2) raudteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	LV: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
l) 3) mootorsõidukite, mootorrataste, mootorsaanide ning maanteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 osa ja CPC 8868 osa)	EU: mootorsõidukite, mootorrataste ja mootorsaanide hoolduse ja remondi valdkonnas kohaldatakse kodakondsusnõuet.
l) 5) metalltoodete, (muude kui kontori-) masinate, (muude kui transpordivahendite ja kontori-) seadmete hooldus- ja remonditeenused ning personaal- ja majapidamistarvete hooldus- ja parandusteenused[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 ja CPC 8866)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet, v.a: BE, DE, DK, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, UK: CPC 633, 8861 ja 8866 puhul; BG isiklike ja kodutarvete (v.a juveeltooted) parandamise teenuste puhul: CPC 63301, 63302, 63303 osa, 63304, 63309; AT: CPC 633, 8861–8866 puhul; EE, FI, LV, LT: CPC 633, 8861–8866 puhul; CZ, SK: CPC 633, 8861–8865 puhul, ja SI: CPC 633, 8861, 8866 puhul.
m) hoonete puhastusteenused (CPC 874)	CY, EE, HR, MT, PL, RO, SI: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
n) fotograafiateenused (CPC 875)	HR, LV: kohaldatakse kodakondsusnõuet. BG, PL: aerofotograafiateenuste osutamise korral kohaldatakse kodakondsusnõuet.
p) trükkimine ja kirjastamine (CPC 88442)	HR: kirjastaja ja toimetuse liikmete suhtes kohaldatakse elukohanõuet. SE: kirjastajate ning kirjastuste ja trükikodade omanike suhtes kohaldatakse elukohanõuet. IT: kirjastuste ja trükikodade omanikud ja kirjastajad peavad olema ELi liikmesriigi kodanikud.

[1] Transpordivahendite hooldus- ja remonditeenused (CPC 6112, 6122, 8867 ja CPC 8868) on esitatud punktides 6.F.l.1–6.F.l.4.
Kontorimasinate ja -seadmete (k.a arvutid) hooldus- ja remonditeenused (CPC 845) on esitatud punktis 6.B (arvutiteenused ja nendega seotud teenused).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
q) konverentsiteenused (CPC 87909 osa)	SI: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
r) 1) kirjaliku ja suulise tõlke teenused (CPC 87905)	FI: diplomeeritud tõlkijate suhtes kohaldatakse elukohanõuet.
r) 3) inkassoteenused (CPC 87902)	BE, EL: kohaldatakse kodakondsusnõuet. IT: kohustusi ei ole võetud.
r) 4) krediidiinfoteenused (CPC 87901)	BE, EL: kohaldatakse kodakondsusnõuet. IT: kohustusi ei ole võetud.
r) 5) paljundusteenused (CPC 87904)[1]	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
8. EHITUSTEENUSED JA NENDEGA SEOTUD INSENERITEENUSED (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 ja CPC 518)	BG: välisriigi spetsialistidel peab olema vähemalt kaheaastane kogemus ehitusvaldkonnas. CY: kõrgharidusega praktikantidelt, kes on välisriigi füüsilised isikud, nõutakse pädeva asutuse luba.
9. TURUSTUSTEENUSED (välja arvatud relvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu sõjavarustuse turustamine)	
C. Jaemüügiteenused[2]	
a) toiduainete jaemüügiteenused (CPC 631)	FR: tubakamüüjate (*buraliste*) suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. ES: tubaka jaemüügi korral. Asutamise korral kohaldatakse ELi liikmesriigi kodakondsuse nõuet.

[1] Ei hõlma trükkimisteenuseid, mis kuuluvad CPC 8442 alla ja on esitatud punktis 6.F.p.

[2] Ei hõlma hooldus- ja remonditeenuseid, mis on esitatud ÄRITEENUSTE all punktides 6.B ja 6.F.l.
Ei hõlma energiatoodete jaemüügiteenuseid, mis on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktides 19.E ja 19.F.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
10. HARIDUSTEENUSED (üksnes erasektori rahastatavad teenused)	
A. Põhiharidusteenused (CPC 921)	FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Armeenia kodanikud võivad siiski saada pädevatelt asutustel loa õppeasutuse asutamiseks ja juhtimiseks ning seal õpetamiseks. IT: teenuseosutajate suhtes, kellel on õigus väljastada tunnustatud riiklikke diplomeid, kohaldatakse kodakondsusnõuet. EL: õpetajate suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.
B. Keskharidusteenused (CPC 922)	FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Armeenia kodanikud võivad siiski saada pädevatelt asutustel loa õppeasutuse asutamiseks ja juhtimiseks ning õpetamiseks. IT: teenuseosutajate suhtes, kellel on õigus väljastada tunnustatud riiklikke diplomeid, kohaldatakse kodakondsusnõuet. EL: õpetajate suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. LV: puudega õpilastele teise taseme tehnika- ja kutsehariduslike teenustega seotud haridusteenuste osutamise korral kohaldatakse kodakondsusnõuet (CPC 9224).
C. Kõrgharidusteenused (CPC 923)	FR: kohaldatakse kodakondsusnõuet. Armeenia kodanikud võivad siiski saada pädevatelt asutustel loa õppeasutuse asutamiseks ja juhtimiseks ning seal õpetamiseks. CZ, SK: kolmanda taseme hariduse teenuste puhul, v.a teise taseme hariduse järgse tehnika- ja kutsehariduse teenused, kohaldatakse kodakondsusnõuet (CPC 92310). IT: teenuseosutajate suhtes, kellel on õigus väljastada tunnustatud riiklikke diplomeid, kohaldatakse kodakondsusnõuet.
E. Muud haridusteenused (CPC 929)	CZ, SK: enamik juhatuse liikmetest peab vastama kodakondsusnõudele.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
12. FINANTSTEENUSED	
A. Kindlustus ja kindlustusega seotud teenused	AT: filiaali juhatus peab koosnema kahest füüsilisest isikust, kes on Austria residendid. EE: otsekindlustuse puhul võivad kindlustusalal tegutseva Armeenia osalusega aktsiaseltsi juhatusse kuuluda Armeenia kodanikud üksnes proportsionaalselt Armeenia osaluse suurusega, kuid nad ei tohi mingil juhul moodustada üle poole juhatuse liikmetest. Tütarettevõtja või iseseisva äriühingu juhatuse esimees peab alaliselt elama Eestis. ES: aktuaaride suhtes kohaldatakse elukohanõuet (või kaheaastase kogemuse nõuet). HR: kohaldatakse elukohanõuet. IT: aktuaaride suhtes kohaldatakse elukohanõuet. PL: kindlustusvahendajate suhtes kohaldatakse elukohanõuet. FI: kindlustusseltsi tegevjuhtide ja vähemalt ühe audiitori elukoht peab olema ELis, kui pädevad asutused ei ole teinud erandit. Armeenia kindlustusseltsi peamaakleri elukoht peab olema Soomes, kui äriühingu peakontor ei asu ELis.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
B. Panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus)	BG: peadirektoritelt ja juhatajalt nõutakse alalist elukohta Bulgaarias. FI: krediidiasutuste tegevjuhtide ja vähemalt ühe audiitori elukoht peab olema EMPs, kui finantsjärelevalveasutus ei ole teinud erandit. Tuletisinstrumentide börsi maakler (üksikisik) peab olema ELi elanik. IT: Elukohanõue ELi liikmesriigi territooriumil tegutsevate finantsnõustajate (*consulenti finanziari*) suhtes. HR: kohaldatakse elukohanõuet. Juhatus peab juhtima krediidiasutuse tegevust Horvaatia Vabariigi territooriumilt. Vähemalt üks juhatuse liige peab oskama vabalt horvaadi keelt. LT: vähemalt üks panga juhtidest peab alaliselt elama Leedu Vabariigis ja rääkima leedu keelt. PL: vähemalt üks panga tegevjuht peab täitma kodakondsusnõude. SE: hoiupanga asutaja peab olema EMPs elav füüsiline isik.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
13. TERVISE- JA SOTSIAALTEENUSED (üksnes erasektori rahastatavad teenused)	
A. Haiglateenused (CPC 9311) B. Kiirabiteenused (CPC 93192) C. Raviasutuste teenused, v.a haiglateenused (CPC 93193) E. Sotsiaalteenused (CPC 933)	FR: juhtivale ametikohale saamiseks on nõutav luba. Loa väljastamisel võetakse arvesse kohalike juhtivtöötajate olemasolu. LV: arstide, hambaarstide, ämmaemandate, meditsiiniõdede, füsioterapeutide ja parameedikute puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. PL: välismaalastel peab arsti kutsealal praktiseerimiseks olema luba. Välismaalastest arstidel on kutsekodades piiratud valimisõigus. HR: kõik isikud, kes pakuvad teenust otse patsientidele / ravivad patsiente, vajavad kutseala koja litsentsi.
14. TURISMI- JA REISITEENUSED	
A. Hotellid, restoranid ja toitlustamine (CPC 641, CPC 642 ja CPC 643) välja arvatud õhusõidukites toitlustamise teenused[1]	BG: välisriigi päritolu juhtide arv ei tohi ületada Bulgaaria kodanikest juhtide arvu juhul, kui riigi (ja/või kohaliku omavalitsuse) osalus Bulgaaria äriühingu aktsiakapitalis on üle 50 %. HR: majapidamistes ja maapiirkondade kodumajapidamistes majutus- ja toitlustusteenuste osutamisel kohaldatakse kodakondsusnõuet.
B. reisibüroode ja reisikorraldajate teenused (sh reisijuhid) (CPC 7471)	BG: välisriigi päritolu juhtide arv ei tohi ületada Bulgaaria kodanikest juhtide arvu juhul, kui riigi (ja/või kohaliku omavalitsuse) osalus Bulgaaria äriühingu aktsiakapitalis on üle 50 %. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR: büroojuhi ametikohal töötamiseks on vajalik turismiministeeriumi luba.

[1] Õhusõidukites toitlustamise teenused on esitatud TRANSPORDI ABITEENUSTE all punktis 17.E.a (maapealne teenindus).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
C. Giiditeenused (CPC 7472)	BG, CY, ES, FR, EL, HR, HU, LT, MT, PL, PT, SK: kohaldatakse kodakondsusnõuet. IT: väljastpoolt ELi liikmesriike pärit giididel on vaja eriluba.
15. VABAAJA-, KULTUURI- JA SPORDITEENUSED (v.a audiovisuaalteenused)	
A. Meelelahutusteenused (sh teatrite, ansamblite, tsirkuste ja diskoteekide teenused) (CPC 9619)	FR: juhtivale ametikohale saamiseks on nõutav luba. Kui luba on vaja rohkem kui kaheks aastaks, on loa väljastamise tingimuseks kodakondsuse olemasolu.
16. TRANSPORDITEENUSED	
A. Meretransport a) rahvusvaheline reisijatevedu (CPC 7211, v.a riigisisene kabotaaž) b) rahvusvaheline kaubavedu (CPC 7212, v.a riigisisene kabotaaž)	EU: laeva meeskondade suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. AT: tegevjuhtide enamuse suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. SE: kaubalaeva või traditsioonilise laeva kapten peab olema Rootsi kodanik.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
D. Maanteetransport	
a) reisijatevedu (CPC 7121 ja CPC 7122)	AT: isikute ja aktsionäride suhtes, kellel on õigus esindada juriidilist isikut või ühingut, kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK, HR: juhtide suhtes kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet. BG, MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
b) kaubavedu (CPC 7123, v.a posti- ja kullerpostisaadetiste vedu enda tarbeks[1])	AT: isikute ja aktsionäride suhtes, kellel on õigus esindada juriidilist isikut või ühingut, kohaldatakse kodakondsusnõuet. BG, MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet. HR: juhtide suhtes kohaldatakse kodakondsus- ja elukohanõuet.
E. Kaupade (v.a kütus) torutransport[2] (CPC 7139)	AT: tegevjuhtide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.

[1] CPC 71235 osa, mis on esitatud SIDETEENUSTE all punktis 7.A (posti- ja kulleriteenused).

[2] Kütuste torutransport on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktis 19.B.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
17. TRANSPORDI ABITEENUSED[1]	
A. Meretranspordi abiteenused a) meretranspordi lastikäitlemisteenused b) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa) c) tollivormistusteenused d) konteinerjaama- ja depooteenused e) laevade agenteerimisteenused f) mereveoste ekspedeerimise teenused g) laevade rentimine (koos meeskonnaga) (CPC 7213) h) puksiirteenused (CPC 7214) i) meretranspordi tugiteenused (CPC 745 osa) j) muud tugi- ja abiteenused (v.a toitlustamine) (CPC 749 osa)	AT: tegevjuhtide enamuse suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet. BG, MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet. DK, NL: tollivormistusteenuste puhul kohaldatakse elukohanõuet. EL: tollivormistusteenuste puhul kohaldatakse kodakondsusnõuet.
D. Maanteetranspordi abiteenused d) kommertsveokite rentimine koos juhiga (CPC 7124)	AT: isikute ja aktsionäride suhtes, kellel on õigus esindada juriidilist isikut või ühingut, kohaldatakse kodakondsusnõuet. BG, MT: kohaldatakse kodakondsusnõuet.

[1] Ei hõlma transpordivahendite hooldus- ja remonditeenuseid, mis on esitatud ÄRITEENUSTE all punktides 6.F.l.1–6.F.l.4.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
F. Kaupade (v.a kütus) torutranspordi abiteenused[1] a) torude kaudu veetavate kaupade (v.a kütus) hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742 osa)	AT: tegevjuhtide suhtes kohaldatakse kodakondsusnõuet.
19. ENERGIATEENUSED	
A. Kaevandamisega seotud teenused (CPC 883)[2]	CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet. SK: kohaldatakse elukohanõuet.
20. MUUD MUJAL NIMETAMATA TEENUSED	
a) pesemis-, puhastus- ja värvimisteenused (CPC 9701)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
b) juuksuriteenused (CPC 97021)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet. CY: kohaldatakse kodakondsusnõuet koos elukohanõudega.

[1] Kütuste torutranspordi abiteenused on esitatud ENERGIATEENUSTE all punktis 19.C.

[2] Hõlmab järgmisi tasu või lepingu alusel osutatavaid teenuseid: mäetööstusega seotud nõustamisteenused, maapealne platsi ettevalmistus, maapealne puurimisrajatis, naftapuurimine, puuriterade teenused, terasraketis- ja toruteenused, hiivatehnoloogia ja -varustus, tahkete ainete kontroll, kalapüügi ja kaldpuuraukude eritoimingud, kaevuplatsi geoloogia ja puurimise juhtimine, südamiku väljavõtmine, kaevude katsetamine, juhtmeliinide teenused, viimistlusvedelike (soolalahused) tarnimine ja kasutamine, viimistlusseadmete tarnimine ja paigaldamine, tsementimine (surupumpamine), stimulatsiooniteenused (pragunemine, hapestamine ja surupumpamine), kaevude parandus- ja remonditeenused, kaevude sulgemine ja hülgamine.
Ei hõlma otsest juurdepääsu loodusvaradele või nende kasutamist.
Ei hõlma muude loodusvarade kui nafta ja gaas (CPC 5115) kaevandamiseks tehtavaid platsi ettevalmistustöid, mis on esitatud punktis 8. EHITUSTEENUSED JA NENDEGA SEOTUD INSENERITEENUSED

Sektor või allsektor		Reservatsioonide kirjeldus
c)	iluravi, maniküüri- ja pediküüriteenused (CPC 97022)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
d)	muud mujal liigitamata iluraviteenused (CPC 97029)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet.
e)	spaateenused ja mitteravimassaažid, niivõrd kui neid pakutakse füüsilise heaoluga seotud lõõgastusteenustena ja mitte ravi või taastusravi eesmärgil[1] (CPC ver. 1.0 97230)	EU: kohaldatakse kodakondsusnõuet.

_____

[1] Ravimassaažid ja soojusraviteenused on esitatud punktides 6.A.h (meditsiini- ja hambaraviteenused) ja 6.A.j.2 (õdede, füsioterapeutide ja parameedikute osutatavad teenused ja tervishoiuteenused) (13.A ja 13.C).

VIII-D LISA

EUROOPA LIIDU RESERVATSIOONID LEPINGULISTE TEENUSEOSUTAJATE JA SÕLTUMATUTE SPETSIALISTIDE SUHTES

1. Euroopa Liit võimaldab teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel ja sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu, kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 156 ja 157, allpool loetletud majandustegevuse sektorites ja asjakohaste piirangutega.

2. Loend koosneb järgmistest osadest:

   a) esimeses veerus on nimetatud sektor või allsektor, milles piiranguid kohaldatakse, ja

   b) teises veerus kirjeldatakse kohaldatavaid piiranguid.

   Kui punktis b nimetatud veerus on üksnes konkreetsetele liikmesriikidele omased reservatsioonid, võtavad selles veerus nimetamata liikmesriigid kohustusi asjaomases sektoris reservatsioonideta. Kui kõnealuses sektoris puuduvad liikmesriigile omased reservatsioonid, ei piira see horisontaalsete reservatsioonide või võimalike valdkondlike kogu ELis rakendatavate reservatsioonide kohaldamist.

EL ei võta lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistidega seoses kohustusi muudes majandustegevuse sektorites peale allpool sõnaselgelt loetletud sektorite.

3. Lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistidega seotud kohustusi ei kohaldata siis, kui nende ajutise kohaloleku eesmärk või tagajärg on sekkuda tööturu osapoolte vahelistesse vaidlustesse või läbirääkimistesse või nende tulemusi muul viisil mõjutada.

4. Alljärgnevas loendis ei ole nimetatud kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste, tehniliste normide ning litsentsimisnõuete ja -menetlustega seotud meetmeid, kui need ei kujuta endast piirangut käesoleva lepingu artiklite 156 ja 157 tähenduses. Kõnealuseid meetmeid (nt tegevusloa saamise nõue, kvalifikatsioonide tunnustamise nõue reguleeritud sektorites, nõue sooritada teatavad eksamid, sh keeleeksamid, ning seadusjärgse asukoha nõue territooriumil, kus majandustegevus toimub) kohaldatakse Armeenia Vabariigi lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide suhtes igal juhul, isegi kui neid ei ole järgnevas loendis nimetatud.

5. Jätkuvalt kohaldatakse kõiki muid Euroopa Liidu ja liikmesriikide õigusnormidega kehtestatud riiki sisenemise, seal viibimise, töötamise ja sotsiaalkindlustuse alaseid nõudeid, k.a riigis viibimise aega, miinimumpalka ja palgaalaseid kollektiivlepinguid käsitlevaid määrusi.

6. Alljärgnev loend ei sisalda lepinguosalise määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

7. Alljärgneva loendiga ei piirata riigimonopole või ainuõigusi asjaomastes sektorites, nagu on sätestatud Euroopa Liidu poolt XIV-A ja VIII-B lisas.

8. Sektorites, kus kohaldatakse majandusvajaduste testi, on põhikriteeriumiks selle Euroopa Liidu liikmesriigi või piirkonna turuolukorrale antud hinnang, kus teenust osutatakse, võttes sealhulgas arvesse olemasolevate teenuseosutajate arvu ja neile avalduvat mõju.

9. Alljärgnevast loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele või juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

10. Lepinguosalised võimaldavad teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu, kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 156, järgmistes allsektorites:

    a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi seadustega (st kolmandate riikide seadustega) seotud õigusteenused;

    b) majandusarvestus- ja raamatupidamisteenused;

    c) maksualase nõustamise teenused;

    d) arhitektuuri-, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused;

e) inseneriteenused, integreeritud inseneriteenused;

f) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;

g) teadus- ja arendusteenused;

h) reklaamiteenused;

i)juhtimisalase nõustamise teenused;

j)juhtimisalase nõustamisega seotud teenused;

k) tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused;

l)seonduvad teadusliku ja tehnilise nõustamise teenused;

m) seadmete hooldus ja remont, eelkõige müügi- või rentimisjärgse teenindamise lepingu alusel;

n) tõlketeenused;

o) ehitusuuringuteenused;

p) keskkonnateenused;

q) reisibüroo- ja reisikorraldaja teenused ning

r) meelelahutusteenused.

11. Lepinguosalised võimaldavad teise lepinguosalise sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu, kooskõlas artikliga 157, järgmistes allsektorites:

a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi seadustega (st kolmandate riikide seadustega) seotud õigusteenused;

b) arhitektuuri-, linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused;

c) inseneriteenused ja integreeritud inseneriteenused;

d) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;

e) juhtimisalase nõustamise teenused ja juhtimisalase nõustamisega seotud teenused;

f) tõlketeenused.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
KÕIK SEKTORID	Tunnustamine EU: diplomite vastastikust tunnustamist käsitlevaid ELi direktiive kohaldatakse üksnes ELi liikmesriikide kodanike suhtes. Õigus osutada teenust seadusega reguleeritud kutsealal ühes Euroopa Liidu liikmesriigis ei anna õigust osutada kõnealust teenust teises liikmesriigis. [1]
Rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi õigusega (st kolmandate riikide õigusega) seotud õigusabiteenused (CPC 861 osa)[2]	AT, CY, DE, EE, IE, LU, NL, PL, PT, SE, UK: puuduvad. BE, ES, HR, IT, EL: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. LV: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. BG, CZ, DK, FI, HU, LT, MT, RO, SI, SK: kohaldatakse majandusvajaduste teste. DK: õigusabiteenuste turustamise õigus on üksnes juristidel, kes omavad tegevusluba Taanis. Tegevusloa saamiseks Taanis nõutakse Taani õiguse eksami sooritamist. FR: nõutav on täielik (lihtsustatud) vastuvõtt advokatuuri sobivustesti põhjal. Advokaatide pääsu suhtes *avocat auprès de la Cour de Cassation* ja *avocat auprès du Conseil d'Etat* kutsealadele kohaldatakse kvoote ja kodakondsusnõuet. HR: esindusteenuste puhul nõutava advokatuuri täisliikmeks olemise puhul kehtib kodakondsusnõue.

[1] Selleks et kolmanda riigi kodanike kvalifikatsioone tunnustataks kogu Euroopa Liidus, on vaja vastastikuse tunnustamise kokkulepet, mille üle peeti läbirääkimisi lepingu artiklis 18 määratletud raamistikus.

[2] Samamoodi kui muude teenuste osutamise puhul kehtivad õigusteenuste suhtes Euroopa Liidu liikmesriikides kohaldatavad litsentsimisnõuded ja -menetlused. Rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriigi seadustega seotud õigusteenuseid osutavate advokaatide puhul võivad need muu hulgas olla vastavus kohalikule eetikakoodeksile, asukohariigi ametinimetuse kasutamine (kui vastuvõtva riigi ametinimetusega ei ole tunnustust saadud), kindlustusnõuded, lihtregistreerimine vastuvõtva riigi advokatuuris või lihtsustatud vastuvõtt vastuvõtva riigi advokatuuri sobivustesti põhjal ning juriidiline või kutsealane asukoht vastuvõtvas riigis.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	SI: klientide esindamisel kohtus tasu eest kohaldatakse Sloveenia Vabariigis kaubandusliku kohaloleku nõuet. Välisriigi jurist, kellel on õigus praktiseerida välisriigis, võib osutada õigusteenuseid või praktiseerida advokaatide seaduse artiklis 34a sätestatud tingimustel, juhul kui on täidetud tegeliku vastastikkuse nõue. Vastastikkuse nõude täitmist kontrollib justiitsministeerium. Sloveenia advokatuuri määratud advokaatide kaubanduslik kohalolek saab toimuda üksnes ühe osanikuga äriühingu, piiratud vastutusega õigusbüroo (partnerluse) või piiramatu vastutusega õigusbüroo (partnerluse) vormis. Õigusbüroo tegevus piirdub õiguse praktiseerimisega. Õigusbüroo partneriteks võivad olla üksnes advokaadid.
Majandusarvestus- ja raamatupidamisteenused (CPC 86212, v.a auditeerimisteenused, CPC 86213, CPC 86219 ja CPC 86220)	BE, CY, DE, EE, ES, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. AT: tööandja peab olema asjaomase kutseorganisatsiooni liige asukohariigis, kui selline organisatsioon on olemas. FR: kohaldatakse loanõuet. Majandusarvestus- ja raamatupidamisteenuste osutamine sõltub majandus-, rahandus- ja tööstusministri otsusest kokkuleppel välisministriga. BG, CZ, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. HR: kohaldatakse elukohanõuet.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Maksualase nõustamise teenused (CPC 863)[1]	BE, DE, EE, ES, FR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE, UK: puuduvad. AT: tööandja peab olema asjaomase kutseorganisatsiooni liige asukohariigis, kui selline organisatsioon on olemas; kodakondsusnõuet kohaldatakse pädevates asutustes esindamise puhul. BG, CZ, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. CY: kohustusi ei ole võetud maksudeklaratsioonide esitamise puhul. PT: kohustusi ei ole võetud. HR, HU: kohaldatakse elukohanõuet.
Arhitektuuriteenused ning linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused (CPC 8671 ja CPC 8674)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. BE, ES, HR, IT: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. LV: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. FI: füüsiline isik peab tõendama, et tal on eriteadmised osutatava teenuse valdkonnas. BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT: üksnes planeerimisteenused, mille puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. HR, HU, SK: kohaldatakse elukohanõuet.
Inseneriteenused ja integreeritud inseneriteenused (CPC 8672 ja CPC 8673)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. BE, ES, HR, IT: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. LV: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. FI: füüsiline isik peab tõendama, et tal on eriteadmised osutatava teenuse valdkonnas. BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT: üksnes planeerimisteenused, mille puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. HR, HU: kohaldatakse elukohanõuet.

[1] Ei hõlma maksualaseid õigusabi- ja esindusteenuseid, mis on esitatud rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriikide seadustega seotud õigusabiteenuste all.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Arvuti- ja arvutialased teenused (CPC 84)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: puuduvad. ES, IT: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. LV: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. BE: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT, DE, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, RO, SK, UK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. HR: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse elukohanõuet. Kohustusi ei ole võetud sõltumatute spetsialistide puhul.
Teadus- ja arendusteenused (CPC 851, 852, v.a psühholoogide teenused,[1] 853)	EU, välja arvatud BE: nõutav on volitatud teadusasutusega sõlmitud vastuvõtuleping[2]. CZ, DK, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. BE, UK: kohustusi ei ole võetud. HR: kohaldatakse elukohanõuet.
Reklaam (CPC 871)	BE, CY, DE, EE, ES, FR, IE, HR, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. AT, BG, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.
Juhtimisalase nõustamise teenused (CPC 865)	DE, EE, EL, FR, IE, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. ES, IT: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. BE, HR: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.
Juhtimisalase nõustamisega seotud teenused (CPC 866)	DE, EE, EL, FR, IE, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. BE, ES, HR, IT: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. HU: kohaldatakse majandusvajaduste testi, v.a vahekohtu- ja lepitusteenuste osutamisel

[1] CPC 85201 osa, mis on esitatud meditsiini- ja hambaraviteenuste all.

[2] Kõikides liikmesriikides, v.a Taani, peavad teadusasutuse tunnustamine ja vastuvõtuleping vastama ELi direktiivis 2005/71/EÜ sätestatud tingimustele.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
	(CPC 86602), mille puhul kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused (CPC 8676)	BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE, UK: puuduvad. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.
Nendega seotud teadusliku ja tehnilise nõuande teenused (CPC 8675)	BE, EE, EL, ES, IE, IT, HR, LU, NL, PL, SI, SE, UK: puuduvad. AT, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. DE: kohustusi ei ole võetud riiklikult määratud mõõdistajate puhul. FR: kohustusi ei ole võetud mõõdistamisel seoses omandiõiguse seadmise ja maaõigusega. BG: kohustusi ei ole võetud.
Laevade hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, NL, PL, PT, SI, SE: puuduvad. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, MT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. UK: kohustusi ei ole võetud.
Raudteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: puuduvad. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. UK: kohustusi ei ole võetud.
Mootorsõidukite, mootorrataste, mootorsaanide ning maanteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 6112, CPC 6122, CPC 8867 osa ja CPC 8868 osa)	BE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, NL, PL, PT, SI, SE: puuduvad. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, MT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. UK: kohustusi ei ole võetud.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Õhusõidukite ning nende osade hooldus ja remont (CPC 8868 osa)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: puuduvad. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. UK: kohustusi ei ole võetud.
Metalltoodete, (muude kui kontori-) masinate, (muude kui transpordivahendite ja kontori-) seadmete hooldus- ja remonditeenused ning isiklike ja majapidamistarvete hooldus ja parandusteenused[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 ja CPC 8866)	BE, EE, EL, ES, FR, IT, HR, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.
Tõlkimine (CPC 87905, v.a ametlik või kinnitatud tõlge)	DE, EE, FR, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. BE, ES, IT, EL: sõltumatute spetsialistide puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. CY, LV: lepinguliste teenuseosutajate puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT, BG, CZ, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. HR: Kohustusi ei ole võetud sõltumatute spetsialistide puhul.
Ehitusuuringud (CPC 5111)	BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.

[1] Kontorimasinate ja -seadmete (sh arvutid) hooldus- ja remonditeenused (CPC 845) on esitatud arvutiteenuste all.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Keskkonnateenused (CPC 9401,[1] CPC 9402, CPC 9403, CPC 9404,[2] CPC 94060 osa,[3] CPC 9405, CPC 9406 osa, CPC 9409)	BE, EE, ES, FR, HR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: puuduvad. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, HU, LT, LV, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi.
Reisibüroode ja reisikorraldajate teenused (sh reisijuhid[4]) (CPC 7471)	AT, CZ, DE, EE, ES, FR, IT, LU, NL, PL, SI, SE: puuduvad. BG, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: kohaldatakse majandusvajaduste testi. BE, CY, DK, FI, IE: kohustusi ei ole võetud, v.a reisijuhtide puhul (isikud, kelle ülesanne on saata vähemalt kümnest inimesest koosnevat reisirühma, tegutsemata giidina konkreetsetes asukohtades). HR: kohaldatakse elukohanõuet. UK: kohustusi ei ole võetud.

[1] Vastab reoveekäitlusteenustele.

[2] Vastab heitgaaside puhastusteenustele.

[3] Vastab loodus- ja maastikukaitseteenuste osadele.

[4] Teenuseosutajad, kelle ülesanne on saata vähemalt kümnest inimesest koosnevat reisirühma, tegutsemata giidina konkreetsetes asukohtades.

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Meelelahutusteenused, v.a audiovisuaalteenused (sh teatri-, ansambli-, tsirkuse- ja diskoteegiteenused) (CPC 9619)	BG, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE: tippkvalifikatsioon[1] võib olla nõutav. Kohaldatakse majandusvajaduste testi. AT: nõutakse tippkvalifikatsiooni ja majandusvajaduste testi, v.a isikute puhul, kelle põhikutsetegevus on seotud kaunite kunstidega ning kes saavad sellest oma põhitulu. Need isikud ei tohi tegelda Austrias muu äritegevusega järgmistel tingimustel: puuduvad. CY: ansambli- ja diskoteegiteenuste puhul kohaldatakse majandusvajaduste testi. FR: kohustusi ei ole võetud lepinguliste teenuseosutajate puhul, välja arvatud juhul, kui: a) tööluba antakse ajavahemikuks, mis ei ületa üheksat kuud, ning seda on võimalik pikendada kolmeks kuuks; b) nõutav on vastavus majandusvajaduste testile ja c) meelelahutusasutus peab maksma Prantsuse immigratsiooni- ja integratsiooniametile maksu. Kohustusi ei ole võetud sõltumatute spetsialistide puhul. SI: riigis viibimise aeg on piiratud seitsme päevaga ürituse kohta. Tsirkuse- ja lõbustuspargiteenuste puhul on riigis viibimise aeg piiratud kuni 30 päevaga kalendriaasta kohta. BE, UK: kohustusi ei ole võetud.

---

[1] Kui kvalifikatsiooni ei ole omandatud ELis ja selle liikmesriikides, võib asjaomane liikmesriik hinnata, kas kvalifikatsioon vastab tema territooriumil nõutavale kvalifikatsioonile.

VIII-E LISA

ARMEENIA VABARIIGI RESERVATSIOONID
ASUTAMISE SUHTES

1. Alljärgnevas loendis on esitatud majandustegevusalad, mille puhul Armeenia Vabariik kohaldab Euroopa Liidu ettevõtetele ja investoritele reservatsioone võrdse kohtlemise või kõige soodsama kohtlemise suhtes vastavalt käesoleva lepingu artikli 144 lõikele 2.

   Loend koosneb järgmistest osadest:

   a) horisontaalsete reservatsioonide loend, mis kehtib kõigi sektorite või allsektorite suhtes;

   b) sektori- või allsektoripõhiste reservatsioonide loend, kus lisaks kohaldatava(te)le reservatsiooni(de)le on märgitud ka asjaomane sektor või allsektor.

   Reservatsioon, mis vastab majandustegevusalale, mis ei ole liberaliseeritud (kohustusi ei võeta), on väljendatud järgmiselt: „võrdse kohtlemise ja enamsoodustusrežiimiga sätestatud kohustused puuduvad“.

2. Käesoleva lepingu artikli 141 lõike 3 kohaselt ei sisalda alljärgnev loend lepinguosaliste määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

3. Alljärgnevast loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele või juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

4. Käesoleva lepingu artikli 144 kohaselt ei loetleta käesolevas lisas mittediskrimineerivaid nõudeid, mis puudutavad õiguslikku vormi või kohustust saada tegevus- või muid lube, mida kohaldatakse kõigi territooriumil tegutsevate teenuseosutajate suhtes, olenemata nende kodakondsusest, tegevuskohast või võrdväärsetest kriteeriumidest, kuna need ei ole lepinguga piiratud.

Horisontaalsed reservatsioonid

Enamsoodustusrežiim

Armeenia jätab endale õiguse võtta vastu või rakendada meetmeid, millega võimaldatakse erinevat kohtlemist investeerimist käsitlevate rahvusvaheliste lepingute või muu kaubanduslepingu alusel, mis kehtivad või mis sõlmitakse enne käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

Armeenia jätab endale õiguse võtta vastu või rakendada meetmeid, millega võimaldatakse teatava riigi erinevat kohtlemist vastavalt kehtivatele või tulevastele kahe- või mitmepoolsetele lepingutele, millega

a) luuakse teenuste ja investeeringute ühtne turg;

b) antakse asutamisõigus või

c) nõutakse õigusaktide ühtlustamist ühes või enamas majandussektoris.

Selle erandi puhul lähtutakse järgmisest:

a) „teenuste ja investeeringute ühtne turg“ on ala, kus on tagatud teenuste, kapitali ja isikute vaba liikumine;

b) „asutamisõigus“ on kohustus kõrvaldada piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osaliste vahel lepingu jõustumise kuupäevaks põhimõtteliselt kõik asutamisõigust piiravad tõkked ning see hõlmab piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osalisriikide kodanike õigust asutada ja juhtida ettevõtteid samadel tingimustel kui need, mis on kodanike jaoks sätestatud selle riigi õigusaktides, kus kõnealune ettevõtlus toimub;

c) „õigusaktide ühtlustamine“ tähendab:

i) piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu ühe või enama osalise õigusaktide ühtlustamist teis(t)e kõnealuse lepingu osalis(t)e õigusaktidega või

ii) ühiste õigusaktide lisamist piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osaliste riigisisesesse õigusesse.

Selline ühtlustamine või lisamine peab toimuma ja arvatakse toimunuks üksnes hetkel, mil see jõustub piirkondliku majandusliku integratsiooni lepingu osalise või osaliste riigisiseses õiguses.

Kommunaalteenused

Kommunaalteenusteks peetavate majandustegevusalade suhtes võib kohaldada riiklikke monopole või eraettevõtjatele antavaid ainuõigusi.

Kinnisvara

Välisriikide füüsilised isikud ei saa omandada maad Armeenias, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Valdkondlikud reservatsioonid

1. Äriteenused

Kutseteenused

Juriidiliste dokumentide ja nende tõendamisega seotud teenuste puhul reserveeritakse notariseerimise teenused Armeenia riigile.

Auditeerimisteenuste osutamise luba võidakse anda suletud aktsiaseltsina või piiratud vastutusega äriühinguna registreeritud juriidilisele isikule, kes vastab Armeenia Vabariigi auditeerimistegevuse seaduse nõuetele.

Muud äriteenused

Tehnilise kontrolli ja analüüsi teenuse osutajad peaksid olema Armeenia õigusnormide kohaselt asutatud juriidilised isikud.

2. Transporditeenused

Kõikide transpordiliikide abiteenused

Kaubaveoagentuuri teenuste ja veoste ülevaatusteenuste puhul peab tollivormistuse tegema Armeenias asutatud litsentseeritud tolliagent.

VIII-F LISA

ARMEENIA VABARIIGI KOHUSTUSED
SEOSES PIIRIÜLESTE TEENUSTE OSUTAMISEGA

1. Alljärgnevas kohustuste loendis on nimetatud Armeenia Vabariigi poolt käesoleva lepingu artikli 151 kohaselt liberaliseeritud majandustegevused ning nende tegevuste raames Euroopa Liidu teenuste ja teenuseosutajate suhtes reservatsioonidena kohaldatavad turulepääsu ja võrdse kohtlemise piirangud. Loendid koosnevad järgmistest osadest:

   a) esimene veerg, milles on näidatud sektor või allsektor, kus lepinguosaline on võtnud kohustuse, ja liberaliseerimise ulatus, mil määral reservatsioone kohaldatakse;

   b) teine veerg, kus kirjeldatakse kohaldatavaid reservatsioone.

   Allpool esitatud loendis nimetamata sektorites või allsektorites ei ole kohustusi võetud.

2. Alljärgnev loend ei sisalda kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste, tehniliste normide ning litsentsimisnõuete ja -menetlustega seotud meetmeid, kui need ei kujuta endast turulepääsu ega võrdse kohtlemise piiranguid käesoleva lepingu artiklite 149 ja 150 tähenduses. Kõnealuseid meetmeid (nt tegevusloa saamise nõue, universaalteenuse osutamise kohustused, kvalifikatsioonide tunnustamise nõue reguleeritud sektorites, nõue sooritada teatavad eksamid, sh keeleeksamid, ning mittediskrimineeriv nõue, et teatavaid tegevusi ei tohi harrastada keskkonnakaitsealadel või ajaloo- ja kunstiväärtusega piirkondades) kohaldatakse teise lepinguosalise teenuseosutajate ja investorite suhtes igal juhul, isegi kui neid ei ole loendis nimetatud.

3. Alljärgneva loendiga ei piirata teatavates teenuste sektorites ja allsektorites 1. viisi teostatavust ning riigimonopoli ja ainuõigusi, nagu on kirjeldatud ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendis.

4. Käesoleva lepingu artikli 141 lõike 3 kohaselt ei sisalda allpool esitatud loend lepinguosaliste määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

5. Kohustuste loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele ja juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Horisontaalsed	puuduvad.
1. Äriteenused	
A. Kutseteenused	
Õigusteenused (CPC 861)	1. viis: puuduvad, v.a õigusdokumentide koostamise puhul. 2. viis: puuduvad.
Majandusarvestusteenused Auditeerimisteenused[2] Raamatupidamisteenused (CPC 862)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Maksualase nõustamise teenused (CPC 863)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Arhitektuuriteenused Inseneriteenused Integreeritud inseneriteenused Linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektuuriteenused (CPC 8671, 8672, 8673, 8674)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Meditsiini- ja hambaraviteenused (CPC 9312)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Veterinaarteenused (CPC 932)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

[1] Teenuste sektoripõhise klassifikatsiooni loend põhineb WTO loetelul (MTN.GNS/W/12).

[2] Auditeerimisteenuste osutamise luba võidakse anda suletud aktsiaseltsina või piiratud vastutusega äriühinguna registreeritud juriidilisele isikule, kes vastab Armeenia Vabariigi audiitortegevuse seaduse nõuetele.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
B. Arvuti- ja arvutialased teenused	
Arvuti riistvara paigaldamisega seotud nõustamisteenused Tarkvararakendusteenused Andmetöötlusteenused Andmebaasiteenused Majandusvajaduste test sõltumatute spetsialistide puhul – kontoriseadmete, sealhulgas arvutite hooldus- ja remonditeenused Muud arvutiteenused, sh andmete ettevalmistamisteenused (CPC 841, 842, 843, 844, 845, 849)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
C. Teadus- ja arendusteenused	
Teadus- ja arendusteenused (CPC 851–853)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
D. Kinnisvarateenused	
Oma või renditud varaga seotud teenused Tasu eest või lepingu alusel osutatavad teenused (CPC 821, 822)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
E. Rendi-/liisinguteenused ilma juhita	
Erasõidukitega seotud teenused Kaubaveoautodega seotud teenused Laevadega seotud teenused Õhusõidukitega seotud teenused Muude maanteetranspordivahenditega seotud teenused Muude masinate ja seadmetega seotud teenused (CPC 83101, 83102, 83103, 83104, 83105, 83106–83109)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
F. Muud äriteenused	
Reklaamiteenused (CPC 871)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Turu-uuringute ja avaliku arvamuse küsitlustega seotud teenused Juhtimisalase nõustamise teenused Juhtimisalase nõustamisega seotud teenused (CPC 864, 865, 866)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused (CPC 8676)	1. viis: tehnilise kontrolli ja analüüsi teenuse osutajad peaksid olema Armeenia õigusnormide kohaselt asutatud juriidilised isikud. 2. viis: puuduvad.
Põllumajanduse, jahinduse ja metsamajandusega seotud nõustamisteenused (CPC 881**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Kaevandamisega seotud nõustamisteenused (CPC 883**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Töötleva tööstusega seotud nõustamisteenused (CPC 884**, 885**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Energiajaotusega seotud nõustamisteenused (CPC 887**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Inseneritööga seotud teadusliku ja tehnilise nõustamise teenused (CPC 8675)	1. viis: kohustusi ei ole võetud. 2. viis: puuduvad.
Seadmete (v.a merelaevad, õhusõidukid või muud transpordivahendid) hooldus ja remont (CPC 633, 8861–8866)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Fotograafiateenused (CPC 875)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Pakendamisteenused (CPC 876)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Trükkimine ja kirjastamine (CPC 88442)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Konverentsiteenused Kirjaliku ja suulise tõlke teenused (CPC 87909, 87905)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
2. Sideteenused	
A. Posti- ja kulleriteenused (CPC 7511, 7512)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
B. Telekommunikatsiooniteenused[1]	
Telefonsideteenused Võrgupõhised pakett- ja ahelkommuteeritud andmesideteenused ning võrgupõhised faksiteenused Pakett- ja ahelkommuteeritud andmesideteenuste jaemüük, faksiteenuste jaemüük Teleksi- ja telegraafiteenused, võrgu- ja jaemüük Rendiliiniteenused (CPC 7521, 7522, CPC 7523)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

[1] Armeenia võetud kohustused lähtuvad ajakava põhimõtetest, mis on sätestatud WTO dokumentides „Notes for Scheduling Basic Telecom Services Commitments“ (S/GBT/W/2/Rev.1) ja „Market Access Limitations on Spectrum Availability“ (S/GBT/W/3). Armeenia võtab ka reguleerimispõhimõtteid käsitlevas dokumendis nimetatud kohustused.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Avalikud mobiilsideteenused, sh analoog-/digitaalmobiilside teenused, personaalsed sideteenused, spetsiaalne mobiilraadio (SMR), mobiilsidesüsteem (GSM), liikuva satelliitside teenused (MSS) Kaugotsinguteenused ja mobiilandmesideteenused, võrgu- ja jaemüük (CPC 75213, CPC 75291)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Rahvusvaheliste lisaväärtusega telekommunikatsiooniteenuste võrgumüük, traadi- või raadiopõhine, sh: elektronpost; kõnepost; sidusinfo ja andmebaasiotsingud; elektrooniline andmevahetus; laiendatud/lisaväärtusega faksiteenused, sealhulgas vahehoidega edastus, salvestamisega väljaotsimine; koodide ja protokollide teisendamine; teabe ja/või andmete sidustöötlemine (sh tehingute töötlemine). (CPC 7523, CPC 843)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Rahvusvaheliste lisaväärtusega telekommunikatsiooniteenuste jaemüük ning riigisiseste lisaväärtusega telekommunikatsiooniteenuste võrgu- ja jaemüük, traadi- või raadiopõhine, sh: elektronpost; kõnepost; sidusinfo ja andmebaasiotsingud; elektrooniline andmevahetus; laiendatud/lisaväärtusega faksiteenused, sealhulgas vahehoidega edastus, salvestamisega väljaotsimine; koodide ja protokollide teisendamine; teabe ja/või andmete sidustöötlemine (sh tehingute töötlemine). (CPC 7523, CPC 843)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Telekommunikatsiooniga seotud teenused (CPC 754)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
C. Audiovisuaalteenused	
Kino- ja videofilmide tootmis- ning turustamisteenused Filmide linastamise teenused Raadio- ja teleteenused (v.a. edastamisteenused) Helisalvestusteenused (CPC 9611, 9612, 9613)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
3. Ehitusteenused ja nendega seotud inseneriteenused	
A. Üldehitus B. Üldehitus tsiviilehitusele C. Paigaldus- ja koostetööd D. Ehitiste viimistlustööd (CPC 512, 513, 514+516, 517)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
4. Turustusteenused	
A. Komisjonimüügiagentide teenused B. Hulgimüügiteenused (CPC 61111, 6113**, 6121**, 621, 622)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
C. Jaemüügiteenused (CPC 61112, 6113**, 6121**, 631, 632)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
D. Frantsiisimine (CPC 8929)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
5. Haridusteenused	
A. Kõrgharidus (CPC 923) B. Täiskasvanuharidus (CPC 924)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
6. Keskkonnateenused	
A. Reoveeteenused B. Tahkete/ohtlike jäätmete käitlemine, v.a ohtlike jäätmete piiriülene transport a) jäätmekäitlusteenused b) kanalisatsiooni- jms teenused C. Välisõhu ja kliima kaitse (heitgaaside puhastusteenused) D. Müra ja vibratsiooni vähendamine E. Pinnase ja vee parandamine ja puhastamine – saastatud/reostatud pinnase ja vee puhastamine, parandamine (loodus- ja maastikukaitseteenused) F. Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse – loodus- ja maastikukaitseteenused G. Muud keskkonnateenused ja nendega seotud teenused (CPC 9401, 9402, 9403, 9404, 9405, 9406, 9409)	1. viis: kohustusi ei ole võetud, v.a nõustamisteenuste puhul. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
7. Finantsteenused	
A. Kindlustus ja kindlustusega seotud teenused	1. viis: kohustusi ei ole võetud järgmiste sektorite puhul: a) otsekindlustusteenused, v.a selliste riskide kindlustamise korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevandus, kommertslennundus ning kosmoselennud ja -veod (sealhulgas satelliidid), mille puhul kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. b) kindlustusvahendusteenused, v.a selliste riskide edasikindlustuse, retrosessiooni või kindlustuse korral, mis on seotud järgmisega: i) merelaevanduse ja tasulise lennutegevuse ning kosmoselendude ja -vedudega (sealhulgas satelliidid), kus kindlustus katab mis tahes osa või kõik järgmisest: veetavad kaubad, kaupu vedav sõiduk ja vedamisest tulenevad kohustused, ja ii) rahvusvahelises transiidis olevad kaubad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
B. Panga- ja muud finantsteenused	1. viis: kohustusi ei ole võetud järgmiste sektorite puhul: a) kauplemine enda või klientide nimel kas börsil, vabavahetusturul või mõnel muul viisil järgmisega: i) rahaturu instrumendid (sh tšekid, vekslid, hoiusesertifikaadid); ii) välisvääringud; iii) tuletisväärtpaberid, sealhulgas (kuid mitte ainult) futuurid ja optsioonid; iv) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetustehingud ja intressiforvardid; v) vabalt võõrandatavad väärtpaberid ja vi) muud vabalt kaubeldavad instrumendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid; b) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni tagamine ja väärtpaberite agendina paigutamine ja sellise tegevusega seotud teenuste osutamine; c) rahamaaklerlus; d) vara haldamine, nagu likviidsusjuhtimine ja väärtpaberiportfelli valitsemine, kõik kollektiivsete investeeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine, hooldus-, hoiustamis- ja usaldusteenused; e) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletisväärtpaberite ja teiste vabalt kaubeldavate maksevahenditega seotud arveldus- ja kliiringteenused. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
8. Tervise- ja sotsiaalteenused	
A. Haiglateenused (otseomandus ja tasu eest juhtimine) B. Muud tervishoiuteenused (otseomandus ja tasu eest juhtimine) (CPC 9311, 9319)	1. viis: tehniliselt teostamatu. 2. viis: puuduvad.
9. Turismi- ja reisiteenused	
A. Hotellid ja restoranid (CPC 641–643)	1. viis: tehniliselt teostamatu. 2. viis: puuduvad.
B. Reisibüroode ja reisikorraldajate teenused C. Giiditeenused (CPC 7471, 7472)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
10. Vabaaja-, kultuuri- ja sporditeenused	
A. Meelelahutusteenused (v.a audiovisuaalteenused) B. Uudisteagentuuride teenused C. Spordi- ja vabaajateenused (CPC 9619, 962, 964)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
11. Transporditeenused	
A. Meretransporditeenused	
Reisijatevedu Kaubavedu Laevade rentimine koos kapteniga (CPC 7211, 7212, 7213)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Konteinerjaama- ja depooteenused Laevade agenteerimisteenused Mereveoste ekspedeerimise teenused	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Veetranspordi tugiteenused (CPC 745)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
B. Lennutransporditeenused	
Õhusõidukite hooldus ja remont (CPC 8868**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Lennutransporditeenuste, sh arvutipõhiste ettetellimissüsteemide teenuste müük ja turustamine (CPC 748, 749)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Maapealne teenindus	1. viis: kohustusi ei ole võetud. 2. viis: puuduvad.
Lennujaamade juhtimine	1. viis: kohustusi ei ole võetud. 2. viis: puuduvad.
C. Raudteetransporditeenused	
Reisijatevedu Kaubavedu (CPC 7111, 7112)	1. viis: kohustusi ei ole võetud. 2. viis: puuduvad.
Raudteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 8868**)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Raudteetranspordi tugiteenused (CPC 743)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
D. Maanteetransporditeenused	
Reisijatevedu Kaubavedu Kaubaveokite rentimine koos juhiga (CPC 7121, 7122, 7123, 7124)	1. viis: erinev kohtlemine seoses üldkasutatavate teede käitamise ja hooldamise ning sisenemislubade väljastamise puhul kohaldatavate maksude ja tasudega. 2. viis: puuduvad.

Sektor või allsektor[1]	Reservatsioonide kirjeldus
Maanteetranspordivahendite hooldus ja remont (CPC 6112)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Maanteetranspordi tugiteenused (CPC 744)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
12. Kõikide transpordiliikide abiteenused	
Veosekäitlemisteenused (CPC 741) Hoiustamis- ja ladustamisteenused (CPC 742)	1. viis: puuduvad. 2. viis: puuduvad.
Kaubaveoagentuuri teenused Muud transpordi tugi- ja lisateenused (CPC 748, 749)	1. viis: tollivormistuse peab tegema Armeenias asutatud litsentseeritud tolliagent. 2. viis: puuduvad.
13. Energiateenused	
Kütuste torutransport (CPC 7131)	1. viis: kohustusi ei ole võetud järgmiste sektorite puhul: a) maagaasi torutransport, v.a nõustamisteenused. 2. viis: kohustusi ei ole võetud järgmiste sektorite puhul: a) maagaasi torutransport, v.a nõustamisteenused.

VIII-G LISA

ARMEENIA VABARIIGI RESERVATSIOONID LEPINGULISTE TEENUSEOSUTAJATE JA SÕLTUMATUTE SPETSIALISTIDE SUHTES

1. Armeenia Vabariik võimaldab Euroopa Liidu lepingulistel teenuseosutajatel ja sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu, kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 156 ja 157, allpool loetletud majandustegevuse sektorites ja asjakohaste piirangutega.

2. Loend koosneb järgmistest osadest:

   a) esimeses veerus on nimetatud sektor või allsektor, milles piiranguid kohaldatakse, ja

   b) teises veerus kirjeldatakse kohaldatavaid piiranguid.

   Armeenia Vabariik ei võta lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistidega seoses kohustusi muudes majandustegevuse sektorites peale allpool sõnaselgelt loetletud sektorite.

3. Lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistidega seotud kohustusi ei kohaldata siis, kui nende ajutise kohaloleku eesmärk või tagajärg on sekkuda tööturu osapoolte vahelistesse vaidlustesse või läbirääkimistesse või nende tulemusi muul viisil mõjutada.

4. Alljärgnevas loendis ei ole nimetatud kvalifikatsiooninõuete ja -menetluste, tehniliste normide ning litsentsimisnõuete ja -menetlustega seotud meetmeid, kui need ei kujuta endast piirangut käesoleva lepingu artiklite 156 ja 157 tähenduses. Kõnealuseid meetmeid (nt tegevusloa saamise nõue, kvalifikatsioonide tunnustamise nõue reguleeritud sektorites, nõue sooritada teatavad eksamid, sh keeleeksamid, ning seadusjärgse asukoha nõue territooriumil, kus majandustegevus toimub) kohaldatakse Euroopa Liidu lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide suhtes igal juhul, isegi kui neid ei ole järgnevas loendis nimetatud.

5. Jätkuvalt kohaldatakse kõiki muid Armeenia Vabariigi õigusnormidega kehtestatud riiki sisenemise, seal viibimise, töötamise ja sotsiaalkindlustuse alaseid nõudeid, k.a riigis viibimise aega, miinimumpalka ja palgaalaseid kollektiivlepinguid käsitlevaid määrusi.

6. Alljärgnev loend ei sisalda lepinguosalise määratud subsiidiume käsitlevaid meetmeid.

7. Alljärgneva loendiga ei piira riigimonopole või ainuõigusi asjaomastes sektorites, nagu on sätestatud Armeenia Vabariigi poolt VIII-E ja VIII-F lisas.

8. Neis sektorites, kus kohaldatakse majandusvajaduste testi, on põhikriteeriumideks vastava turuolukorra hindamine Armeenias, kus teenust osutatakse, kaasa arvatud olemasolevate teenuseosutajate arvu ja neile avalduva mõju hindamine.

9. Alljärgnevast loendist tulenevad õigused ja kohustused ei jõustu iseenesest ning seega ei anna need füüsilistele või juriidilistele isikutele vahetult õigusi.

10. Armeenia Vabariik võimaldab Euroopa Liidu lepingulistel teenuseosutajatel ja sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohaloleku kaudu, kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 156 ja 157, järgmistes äriteenuste allsektorites:

    a) õigusteenused (CPC 861);

    b) majandusarvestus- ja raamatupidamisteenused (CPC 862);

    c) maksualase nõustamise teenused (CPC 863);

    d) arhitektuuriteenused (CPC 8671);

    e) inseneriteenused (CPC 8672);

    f) integreeritud inseneriteenused (CPC 8673);

g) linnaplaneerimise ja maastikuarhitektuuriteenused (CPC 8674);

h) meditsiini- ja hambaraviteenused (CPC 9312);

i) veterinaarteenused (CPC 932);

j) arvutite riistvara paigaldamisega seotud nõustamisteenused (CPC 841);

k) tarkvara rakendusteenused (CPC 842);

l) andmetöötlusteenused (CPC 843);

m) andmebaasiteenused (CPC 844);

n) kontoriseadmete, sealhulgas arvutite hooldus- ja remonditeenused (CPC 845);

o) muud arvutiteenused, sh andmete ettevalmistamisteenused (CPC 849);

p) teadus- ja arendusteenused (CPC 851–853);

q) kinnisvarateenused: oma või renditud varaga seotud teenused (CPC 821);

r) kinnisvarateenused: tasu eest või lepingu alusel osutatavad teenused (CPC 822);

s) rendi-/liisinguteenused ilma juhita: õhusõidukitega seotud teenused (CPC 83104);

t) rendi-/liisinguteenused ilma juhita: muude transpordivahenditega seotud teenused (CPC 83101, 83102);

u) rendi-/liisinguteenused ilma juhita: muude masinate ja seadmetega seotud teenused (CPC 83106–83109);

v) reklaamiteenused (CPC 871);

w) turu-uuringute ja avaliku arvamuse küsitluste teenused (CPC 864);

x) juhtimisalase nõustamise teenused (CPC 865);

y) juhtimisalase nõustamisega seotud teenused (CPC 866);

z) tehnilise kontrolli ja analüüsi teenused (CPC 8676);

aa) töötleva tööstusega seotud nõustamisteenused (CPC 884, 885);

bb) seadmete (v.a merelaevad, õhusõidukid või muud transpordivahendid) hooldus ja remont (CPC 633, 8861–8866);

cc) trükkimine ja kirjastamine (CPC 88442);

dd) konverentsiteenused (CPC 87909) ning

ee) kirjaliku ja suulise tõlke teenused (CPC 87905).

Sektor või allsektor	Reservatsioonide kirjeldus
Horisontaalsed	Kinnisvara Välisriikide füüsilised isikud ei saa omandada maad Armeenias, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.
Äriteenused	Sõltumatud spetsialistid Sisenemisluba antakse kuni kolmeks aastaks.